

การประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา
วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

งานวิจัย

โดย

วัฒน์ วันรอด

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา ปถ 692 ภาคนิพนธ์ระดับสูงและ ปถ 693

การวิจัยทางการประถมศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีนาคม 2543

วันที่ 13 มีนาคม 2543

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี โดยได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้ จนสำเร็จเรียบร้อยเป็นอย่างดี จากบุคคลต่างๆ ดังนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีชันหมาก และอาจารย์ทัศนาก ทองภักดีซึ่งกรุณาเป็นประธาน และกรรมการที่ปรึกษาในครั้งนี้ โดยให้คำปรึกษาแนะนำอันมีค่ายิ่ง ให้แนวคิด ตลอดจนเสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน ซึ่งส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วารี ธีระจิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พูลสุข บุญยสวัสดิ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการวิจัย และให้ความกรุณาให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องเพิ่มเติม

ขอขอบคุณอาจารย์บุญส่ง ทิพย์สิงห์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสายน้ำทิพย์ อาจารย์มารศรี วันรอด และอาจารย์กัลยา วันรอด ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ คณะกรรมการหมวดวิชาภาษาไทยโรงเรียนสายน้ำทิพย์ ที่กรุณาให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

การทำงานวิจัยในครั้งนี้ ได้รับกำลังใจจากพี่ๆ เพื่อนๆ ที่สนับสนุนการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครู รวมทั้งอาจารย์ทุกท่านที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยมีความมานะพากเพียร และประสบความสำเร็จในการศึกษา

วัดมณี วันรอด

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวกับสื่อแบบเรียนมุ่งประสบการณ์.....	7
เอกสารที่เกี่ยวกับการประเมินหนังสือ.....	11
เอกสารที่เกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	37
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินคุณค่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	44
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	53
กำหนดหนังสือแบบเรียนที่จะทำการศึกษาคูณภาพ.....	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
เครื่องมือที่ใช้สำหรับประเมินคุณภาพหนังสือ.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล.....	61
ตารางผลสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนฯ.....	72

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	75
สรุปผล.....	76
อภิปรายผล.....	77
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	88
ภาคผนวก ก	89
ภาคผนวก ข	107
ภาคผนวก ค	110
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	112

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. แบบวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบและประเมินคุณภาพหนังสือ.....	55
2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงคุณภาพหนังสือ แบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง ไปทะเล.....	61
3. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงคุณภาพหนังสือ แบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา (ครู) เรื่อง เครื่องบินกระดาษ.....	63
4. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงคุณภาพหนังสือ แบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา (ครู) เรื่อง ถนนสีขาว.....	65
5. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงคุณภาพหนังสือ แบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา (ครู) เรื่อง บ้านของผม.....	67
6. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงคุณภาพหนังสือ แบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา (ครู) เรื่อง เพาะง่ายกินอร่อย.....	69
7. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงคุณภาพหนังสือ แบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา (ครู) ด้านคุณลักษณะด้านคุณภาพ และรวมเล่ม.....	71
8. ผลสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ ภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.....	72
9. ค่าเฉลี่ยหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาของครูรวมเล่ม และคำร้อยละของนักเรียนที่มีความสนใจต่อหนังสือ แบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา.....	74
10. ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความสนใจนักเรียน.....	111

บทที่ 1 บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษา เป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารความหมายที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ มนุษย์รู้จักสื่อความคิด ความต้องการ การเผยแพร่แนวคิดตลอดจนผลงานให้ผู้อื่นเข้าใจ เมื่อภาษามีความสำคัญมากเช่นนี้ จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ การถ่ายทอดและการฝึกให้รู้จักใช้ภาษาให้เกิดประโยชน์ สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิต เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและอุปกรณ์ที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ การถ่ายทอด และการฝึกให้รู้จักใช้ภาษาที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งก็คือ "หนังสือ" ซึ่งเป็นสื่อส่งเสริมความรู้ ความคิดและจินตนาการให้แก่เด็ก ยิ่งเด็กอ่านมากค้นคว้ามากเพียงใด ความรู้ความคิดของเขาก็จะกว้างไกลมากขึ้นเพียงนั้น(วรรณ ชัยเลิศ 2541 : 1) หนังสือจึงเป็นสื่อสำคัญอย่างหนึ่งในบรรดาสื่อหลายๆ อย่างที่มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ถึงแม้หนังสือจะไม่ใช่อุปกรณ์ที่จำเป็นที่สุด แต่นับว่าเป็นสื่อที่ถูกต้องกว่าสื่ออื่นๆ

วัยเด็กเป็นวัยที่สนใจสิ่งรอบตัว โดยเฉพาะเรื่องราวที่แปลกๆ ใหม่ๆ หนังสือเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่จะสนองตอบความสนใจ แม้ว่าในปัจจุบันจะนิยมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ แต่หนังสือยังมีความสำคัญและนิยมอ่านกันอยู่ ดังที่ จินตนา ไบกาซูยี(ม.ป.ป.:45) กล่าวว่า“แม้แต่ในยุคสมัยนี้ ซึ่งถือว่าเป็นยุคแห่งข่าวสาร (Information Age) เป็นยุคแห่งความรุ่งเรืองเฟื่องฟูทางวิชาการและเทคโนโลยีและแทบทุกวงการจะนิยมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) โดยเฉพาะจะนิยมใช้คอมพิวเตอร์กันอย่างแพร่หลาย เพื่อช่วยในการทำงานหรือเพื่อช่วยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ก็ตาม แต่มีความเจริญปรากฏอยู่อย่างหนึ่งว่า สื่อชนิดหนึ่งยังคงเกิดขึ้นตลอดเวลาและทวีจำนวนอยู่เสมอ นั่นคือ “หนังสือ” ทั้งที่เป็นตำราหนังสือวิชาความรู้ทางวิชาการ สารคดีและบันเทิงคดีต่างๆ หนังสือเป็นเครื่องมือสื่อสารความคิดที่เกือบจะเก่าที่สุดตั้งแต่เกิดจวบจนในยุคปัจจุบันที่มีเครื่องมือสื่อสารชนิดใหม่ๆ มากมายเกิดขึ้น แต่หนังสือก็ยังเป็นเครื่องมือสื่อสารที่นิยมใช้อย่างกว้างขวางในปัจจุบัน”

ดังนั้นการนำเด็กไปสู่โลกของหนังสือ จึงเป็นการนำทางให้เด็กได้มีโอกาสก้าวไปสู่โลกแห่งความเจริญอกงามทางสมอง ทางสติปัญญา ตลอดจนการพัฒนาตนเองให้เป็นคนอย่างสมบูรณ์

(รัญจวน อินทรกำแหง 2520 : 9 – 10) โดยเฉพาะเด็กวัย 6 – 9 ปี เป็นวัยที่เริ่มอ่านหนังสือออก มีความสนใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว และช่างสังเกตมากขึ้น (กรมวิชาการ 2514 : 8-9) ซึ่งควรปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและให้คงอยู่ต่อไปจนตลอดชีวิต เพราะการปลูกฝังให้นิสัยรักการอ่านจะต้องกระทำตั้งแต่ยังเด็ก ดังคำกล่าวของแมคคอลลินที่ว่า “การจะให้เด็กรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนั้น จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก เพราะความสามารถในการอ่านนั้นไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่จะต้องมีการฝึกฝนกันเป็นเวลานาน ถ้าไม่ได้รับการเริ่มต้นให้เด็กรักการอ่านหนังสือตั้งแต่อายุน้อยแล้ว ก็หวังได้ยากว่าเด็กจะเห็นความสำคัญของหนังสือภายหลัง”(กรรณิการ์ นาคอยู่ อ้างถึง McCoivin 1961 : 14)จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีหนังสืออ่านที่ดีเหมาะสมกับวัยต่างๆพร้อมทั้งส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านและยังระบบการศึกษาของไทยมีแนวที่จะฝึกเด็กให้มีความรู้พื้นฐานในการอ่านการเขียนเป็นหลัก เน้นการใช้หนังสือเป็นสื่อในการศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิต(วิริยะ สิริสิงห์ 2524:8) โดยถือว่า “เด็ก” คือของขวัญและกำลังของชาติ เด็กดี เด็กฉลาด ชาติพัฒนา การที่จะช่วยให้เด็กดีเด็กฉลาดเพื่อเป็นขวัญเป็นกำลังของชาติและพัฒนาชาติได้นั้น จำเป็นต้องหากลวิธีที่จะช่วยให้เด็กดีและฉลาดกลวิธีที่ดีที่สุดจะทำให้เด็กดีและฉลาด ได้แก่ การปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ฝึกฝนให้เด็กคิดเป็น แสวงหาความรู้เป็น เพื่อสนองความต้องการส่วนตัวของเด็กในด้านสังคม

หนังสือสำหรับเด็กจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตอนหนึ่งว่า

“.....หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็กส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่างๆ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้และความบันเทิง เด็กๆ จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่สมบูรณ์ รอบรู้ มีธรรมประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่ควร” (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ 2519 : 2)

ฉะนั้นหนังสือจึงเป็นสื่ออย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่สอนเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ถ้าเราสร้างนิสัยรักการอ่านให้มีแก่เด็กได้ โดยเขียนเรื่องให้มีแนวและเค้าโครงที่ดีและร่วมมือกันทั้งโรงพิมพ์ของทางราชการและเอกชนแล้ว เราก็จะมีหนังสือที่มีคุณค่าให้ความรู้ความบันเทิงทั้งเนื้อหาและรูปภาพสำหรับเด็ก

ปัจจุบันนี้เด็กๆในประเทศไทยได้รับการจูงใจให้รักการอ่านมากขึ้น โดยผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นประโยชน์ของหนังสือ ดังนั้นคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีภาระกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้แก่เด็ก ตั้งแต่ก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะแก้ปัญหาการไม่รู้หนังสือโดยแสวงหาแนวทางแก้ไขโดยปรับปรุงวิธีสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จนในที่สุดพบว่า วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ เพราะเป็นวิธีสอนที่สอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการรับรู้ของเด็กส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนซึ่งสอดคล้องกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก คิดเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยการกระทำด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือมีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และได้รับการเสริมแรงตลอดเวลา (เสาวลักษณ์ รัตนวิทย์ 2531: 7-9) ในวิธีการสอนดังกล่าว สื่อกลไกอันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่ครูใช้เป็นหลักในการสอนที่จะเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ นั่นคือ “หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์” (สนั่น มีชันหมาก 2538: 308) ซึ่งมีวิธีสร้างและการตรวจสอบคุณภาพ โดยเฉพาะของวิธีสอนที่จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องผ่านการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ

เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยประเมินคุณภาพ โดยวิธีการประเมินหนังสืออย่างง่าย ตามความสนใจของนักเรียนทั้งด้านเนื้อหา ลักษณะรูปแบบ ภาพประกอบ ตลอดจนการใช้สำนวนภาษา การประเมินคุณภาพหนังสือแบบมุ่งประสบการณ์ จะเป็นทางหนึ่งที่จะหามาตรฐานคุณภาพของหนังสือว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลให้เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการผลิตหนังสือให้มีคุณภาพดีเหมาะสมกับนักเรียน และระดับชั้น และเป็นแนวทางในการผลิตหนังสือสำหรับครู เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงคุณภาพของหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ว่าหนังสือเหมาะสม สามารถจะใช้เป็นสื่อเรียนรู้เพียงใดจากการประเมินคุณภาพหนังสือแบบง่าย
2. เพื่อเป็นแนวทางในการเขียน การผลิต และการปรับปรุงหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ แก่ผู้เขียนและผู้ผลิต
3. เพื่อเป็นแนวทางแก่บรรณารักษ์ ครู และผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาคัดเลือกหนังสือสำหรับนักเรียนให้เหมาะสม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยทำการการประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 เล่ม คือ

เรื่องไปทะเล

เรื่องเครื่องบินหรรษา

เรื่องถนนสี่ขาว

เรื่องบ้านของผม

เรื่องเพาะง่ายกินอร่อย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม จากการสุ่มอย่างง่าย

กลุ่มที่ 1 เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนสายน้ำทิพย์ จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์

ปีการศึกษา 2542 จำนวน 70 คน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินคุณภาพหนังสือ หมายถึง การพิจารณาคุณภาพและคุณลักษณะของหนังสือโดยการสำรวจความสนใจของนักเรียนด้วย แบบทดสอบความสนใจที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว

2. คุณลักษณะของหนังสือ หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏเป็นรูปเล่มและเรื่องราวของหนังสือซึ่งพิจารณาจาก ลักษณะรูปเล่ม และลักษณะภาพประกอบของหนังสือ

ลักษณะรูปเล่ม ได้แก่ การทำรูปเล่ม สีและการออกแบบปก คุณภาพกระดาษ ขนาดและสีของตัวอักษร จำนวนหน้า ศิลปะการจัดหน้า

ลักษณะภาพประกอบ ได้แก่ ลักษณะความชัดเจนของภาพเป็นสีหรือขาวดำ ลักษณะความสมจริงเป็นภาพสมจริงเป็นภาพเขียนหรือภาพถ่าย ขนาดของสีเส้นของภาพ จำนวนภาพ ความเหมาะสมในการเรียนการสอน คำอธิบายประกอบภาพ

3. คุณภาพของหนังสือ หมายถึง คุณค่าที่เกิดจากเนื้อหาสาระเรื่องราว เช่น โครงเรื่อง (Plot) แก่นของเรื่อง (theme) แนวคิดที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ และความสนใจในการอ่านหนังสือ เพราะประทับใจ

เนื้อหาวิชาได้แก่ เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตร วิธีการเสนอเรื่อง ลำดับความยากง่าย เอกภาพความกลมกลืน การเน้นสาระสำคัญ ความถูกต้องเหมาะสมกับเหตุการณ์ ความเป็นจริง เหมาะสมกับระดับและวัยของผู้อ่าน การคลี่คลายปมปัญหาต่างๆ ที่เป็นการนำเสนอแก่ผู้อ่าน

การใช้ภาษา ได้แก่ การใช้ถ้อยคำภาษาที่ถูกต้องตามแบบแผนทางหลักภาษาความ
ชัดของถ้อยคำ ใช้ศัพท์เหมาะสม การเว้นวรรคตอนถูกต้อง เหมาะกับวัยและเนื้อเรื่อง

แนวคิด ได้แก่ แก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใครในสภาพอย่างไร
มีลักษณะตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อน มุ่งมโนทัศน์ (Concept) เพียงมโนทัศน์เดียว และต้องมี
จุดประสงค์เป็นไปในแนวสร้างสรรค์

4. หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาหมายถึง หนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติผลิตขึ้น เพื่อใช้เป็นแบบเรียนประกอบการสอนโดยวิธีสอนแบบมุ่ง
ประสบการณ์ภาษาซึ่งใช้คำศัพท์ คำพื้นฐานคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาสร้างเรื่อง มีภาพประกอบ
สวยงามตามเนื้อเรื่องของแต่ละเรื่อง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้หนังสือเรียนที่ใช้วิจัยมีจำนวน 5 เล่ม
คือ

- (1) เรื่องไปทะเล
- (2) เรื่องเครื่องบินหรรษา
- (3) เรื่องถนนสีขาว
- (4) เรื่องบ้านของผม
- (5) เรื่องเพาะง่ายกินอร่อย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับสื่อแบบเรียนมุ่งประสบการณ์
2. เอกสารที่เกี่ยวกับการประเมินหนังสือ
3. เอกสารที่เกี่ยวกับวรรณกรรมเด็ก
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. เอกสารที่เกี่ยวกับสื่อแบบเรียนมุ่งประสบการณ์

สื่อถ่ายโยงการเรียนรู้

สื่อ หมายถึง ตัวกลาง(Media)หรือพาหนะที่จะนำสิ่งหนึ่งเดินทางจากจุดเริ่มต้นต่อไปยังจุดหมายปลายทางหรือเป็นสิ่งที่จะนำสารไปยังจุดหมายปลายทาง เราเรียกว่าสื่อ สื่อเป็นตัวกลางหรือตัวเชื่อมระหว่างจุดหมายทั้งสองข้าง การสอนนั้นเป็นการกระทำของครู เพื่อจะให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในตัวผู้เรียน การสอนก็คือ การส่งสารไปยังผู้เรียน แต่การส่งสารนั้นจะต้องมีพาหนะหรือสื่อ นำสารไป สื่อนำสารลักษณะเช่นนี้เราเรียกว่า สื่อการสอน(ชม ภูมิภาค 2523:19)

ทางด้านการเรียนการสอน สื่อทุกประเภทถือว่าเป็นวัสดุหลักสูตร(Curriculum Materials)มีส่วนปรุงแต่งหลักสูตรให้สมบูรณ์เชิงปฏิบัติยิ่งขึ้น กาเย่ (Robert M.Gagne) กล่าวว่า “หากจะมองในแง่ของกระบวนการ ในสถานการณ์ของการสอน(Instructional Conditions) แล้ว สื่อก็เข้าไปมีบทบาทในทุกขั้นตอนของสถานการณ์ของการสอน และการเรียนรู้ กล่าวคือ

1. สื่อสามารถจูงใจและควบคุมความตั้งใจของผู้เรียนได้
2. สื่อเป็นตัวกำหนดรูปแบบการเรียนรู้
3. สื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกทบทวนสิ่งที่เรียนรู้และเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ใน

สถานการณ์ใหม่ๆ

4. สื่อเป็นสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่ๆ
5. สื่อเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยแนะแนวในการเรียนรู้
6. สื่อเป็นเครื่องป้อนข้อมูลย้อนกลับ
7. สื่อเป็นเครื่องมือตรวจสอบการประเมินผลการเรียน
8. สื่อเป็นตัวจักรที่ทำให้เกิดกระบวนการถ่ายโยงการเรียนรู้

สื่อสร้างความคงทนในการเรียนรู้ (หทัย ตันหยง 2528: 48 อ้างถึง Gagne. 1970 :303 – 318) กล่าวว่า

สื่อที่ใช้ในระบบการเรียนการสอน Edgar Dale ได้แบ่งสื่อออกเป็น 10 ประเภท โดยพิจารณาจากลักษณะของประสบการณ์ที่ได้รับจากสื่อการสอน ลำดับจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม เรียกว่า กรวยประสบการณ์ (Cone of Experience) คือ การกระทำจริง ประสบการณ์จำลอง นาฏการ การสาธิต ทัศนศึกษา นิทรรศการ ภาพยนตร์และโทรทัศน์ ภาพนิ่ง และเครื่องเสียง สื่อทัศนลักษณะ และสื่อวจนลักษณะ (หทัย ตันหยง 2529 : 49 อ้างถึง Dale. 1959 : 42 –53)

ปัจจุบันสื่อการเรียนการสอน รวมอยู่ในกระบวนการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มีส่วนพัฒนาสื่อการเรียนการสอนได้ก้าวหน้าจากสื่อเบงายๆ ที่เคยใช้กันในระบบการเรียนการสอนมาเป็นสื่อหนักและซับซ้อน ดังเช่น เครื่องมือสมองกลหรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้กันอย่างกว้างขวางในเวลานี้ ทำให้เกิดการจำแนกสื่อออกไปอย่างน้อย 3 ประเภท คือ

1. ประเภทสื่อสัมภาระเบา (Software Media) ได้แก่ สื่อประเภทอุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นของเล็กไม่มีความคงทนในการสอยมากนัก บางประเภทใช้ได้ภายในตัวของมันเอง เช่น ภาพ หุ่นจำลอง แผนที่ แผนภูมิ หนังสือ หนังสือเรียน แผ่นปลิว ฯลฯ บางประเภทต้องใช้ควบคู่กับสื่อหนักอื่นๆ เช่น फिल्मภาพนิ่ง แผ่นโปร่งใส เทป แผ่นเสียง รายการวิทยุ โทรทัศน์ फिल्म ภาพยนตร์ ฯลฯ
2. ประเภทสื่อสัมภาระหนัก (Hardware Media) ได้แก่ สื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเป็นสื่อที่ต้องใช้พลังงาน กลไก เช่น เครื่องฉายต่างๆ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และวิดีโอ เครื่องคำนวณ เครื่องสมองกลหรือคอมพิวเตอร์ ฯลฯ สื่อเหล่านี้หลายประเภทต้องใช้ควบคู่กับสื่อเบา
3. สื่อวิธีการ (Methodizing Media) ได้แก่ สื่อประเภทกระบวนการการกระทำการแสดง เช่น บทบาทสมมุติ การละคร การสาธิต การละเล่น นิทรรศการ ฯลฯ สื่อวิธีการเชื่อมโยงต่อเนื่องผสมผสาน กับการใช้สื่อทั้งสองประเภทดังกล่าวมาแล้ว

สื่อการสอนทุกประเภท เป็นเครื่องมือของการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

ซึ่งอาจจะเป็นการถ่ายโยงในรูปแบบต่าง ๆ กัน หนังสือเรียนซึ่งเป็นสื่อประเภทหนึ่งก็มีลักษณะการถ่ายโยงการเรียนดังต่อไปนี้เช่นกัน คือ

1. การถ่ายโยงการเรียนรู้แบบฝึกสมอง(Mental Discipline) นับเป็นรูปแบบการเรียนรู้เก่าแก่ที่สุดแพร่หลายตั้งแต่ยุคของ Plato (427 – 437 B.C.) และใช้วิธีการนี้มาถึงศตวรรษที่ 19 ผู้เรียนจะถ่ายโยงการเรียนรู้ด้วยความจำเป็นหลัก

2. การถ่ายโยงการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงจิตสำนึก(Apperception)เป็นการเรียนรู้ด้วยการสะสมความรู้เก่าและเพิ่มความรู้ใหม่ขึ้นต่อเนื่องกันด้วยกลไกของมวลการรับรู้ (Apperceptive Mass) วิธีการนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดของJohann Friedrich Herbart (1776 – 1841)

3. การถ่ายโยงการเรียนรู้แบบเชื่อมต่อสถานการณ์ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง (Connectionism หรือ R – s bond) การถ่ายโยงประเภทนี้นับว่าแพร่หลายอยู่ในระบบการสอนปัจจุบัน ซึ่งผู้นำเสนอแนวคิดนี้คือ Edwerd L. Thorndike (1874 – 1949)

4. การถ่ายโยงการเรียนรู้แบบเสริมทาง(Operant Conditioning) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกับการถ่ายโยงการเรียนรู้แบบเชื่อมต่อสถานการณ์สิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยเพิ่มการเสริมแรงเข้าไปสู่กระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวคิดของBurrush F. Skinner (1904 - ?)

5. การถ่ายโยงการเรียนรู้โดยสรุปหลักการจากประสบการณ์ (Generelization of Experience) การถ่ายโยงการเรียนรู้ระบบนี้ เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องจากพื้นฐานประสบการณ์เดิม โดยนำหลักการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ซึ่งเป็นแนวคิดของ Charles H.Judd (1873 – 1946)

6. การถ่ายโยงการเรียนรู้แบบโดยญาณทัศน์ (Insight into the configuration of a perceived situation) นับเป็นการถ่ายโยงการเรียนรู้ระดับสูงจากพื้นฐานการเรียนรู้ต่างๆ ที่ผู้เรียนสร้างสมประสบการณ์ จนกระทั่งเกิดทักษะและกลไกความสามารถยังรู้ หยั้งเห็น สามารถเรียนรู้ค้นพบ หรือประจักษ์ด้วยตนเอง แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากกลุ่มนักจิตวิทยาGestalt – field Theory มี Wolfgang Kohler (1887) เป็นแกนนำ (หทัย ดันหยง 2532 : 51 อ้างถึง Ryan.1956:51–92)

สัทนั้น มีชันหมาก (2538 : 308 – 309) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อในวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษานั้น สื่อใช้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 สื่อหลัก (Key Texts) ก็คือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา (CLE Texts) มีความสำคัญในฐานะเป็นต้นแบบพิมพ์เขียวการเรียนรู้ของวิธีสอนนี้ขาดมิได้ เพราะจะต้องใช้เป็น

พิมพ์เขียวป้อนข้อมูลถ่ายโยงการเรียนรู้ (Tranfering) เข้าสู่สมองซีกซ้ายของผู้เรียนในกระบวนการรับรู้ภาษา (Acquisitive Process) แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา จึงเป็นพิมพ์เขียวการเรียนรู้ (Blueprint of Learning) ที่เป็นรากฐานก่อนที่จะเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในขั้นตอนต่อไปหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สื่อกลไก กล่าวคือ แบบเรียนมุ่งประสบการณ์เป็นตัวจักรกลส่วนหนึ่งในกระบวนการวิธีสอน (Teaching Process) ที่ขาดตัวจักรนี้ไม่ได้ซึ่งต่างกับหนังสือแบบเรียนทั่วไป (แม้จะมีรูปร่างเป็นหนังสือเหมือนกัน) ซึ่งมีได้มีบทบาทเป็นจักรกลของการสอนที่แท้จริง ลักษณะของหนังสือเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาอาจสรุปได้ดังนี้

1. เป็นสื่อแบบเรียนอัตลักษณ์ต้นแบบ (Prototype Self – Texts) ครูเป็นผู้เขียนขึ้นด้วยตนเองตามสภาพความเหมาะสมของการเรียนการสอนและสอดคล้องกับสภาพทางสังคม วัฒนธรรมวิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่นของผู้เรียนเอง
2. สื่อแบบเรียนดังกล่าว สร้างขึ้นจากกระบวนการวิธีการผลิตต้นฉบับแบบเรียนที่ถูกต้องอย่างเป็นระบบ เริ่มต้นจากการวิเคราะห์หลักสูตร และบริบททางสังคม และวัฒนธรรม กำหนดความคิดรวบยอดจุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการมาตรฐาน (Genre Based Process) ผ่านการทดสอบคุณภาพ (Tryout) และจัดทำรูปเล่มตามระบบสากล
3. สื่อแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา จะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเขียนเรื่อง แต่งเรื่องราวจากที่ได้เรียนรู้ ทำให้เกิดหนังสือเรียนอัตลักษณ์สร้างสรรค์ (Creative Self – Texts) อีกชุดหนึ่งโดยคาดหวังว่า ถ้าผู้เรียนเรียนรู้อะไรสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นเรื่องราวได้ด้วยตนเอง ถ้าไม่รู้หนังสือก็รู้ได้ด้วยวิธีนี้ เพราะกิจกรรมการสอนของวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา จะเน้นเรื่องอ่านแล้วเขียนเป็นหลักเมื่ออ่าน (รับภาษาความรู้แล้วเขียนสร้างพิมพ์เขียวการทำงานของตนเอง) ก็จะเกิดการสะสมความคิดที่จะไปประกอบการทำงานอะไรได้จากพิมพ์เขียวดังกล่าวนี้
4. สื่อแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษามีใช้หนังสือที่จะต้องไปผ่านกระบวนการพิมพ์ จึงลงทุนน้อย ทุ่มแต่สติปัญญาของครูเอง ครูจะสอนอะไร ก็เขียนแบบเรียนของตนเองก็สอดคล้องกับปรัชญาที่ว่า “คนเป็นครูนั้นต้อง สอนตนได้ใช้ตนเป็น รูปธรรมของการรู้จักสอนตนเองของครู ก็คือแบบ แบบเรียนอัตลักษณ์” ต้นแบบนี้เองดังนั้นส่วนใหญ่จึงใช้ต้นฉบับทำด้วยมือ (Manuscript)

5. สื่อแบบเรียนเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลแกนนำ (Gideddata) จากหนังสือเรียนบังคับใช้ของกระทรวงศึกษาธิการ นำมาแต่งขึ้นใหม่เป็นเรื่องราวสนองจุดประสงค์การเรียนรู้เฉพาะบทเรียนอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกับหนังสือเรียนของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้คลุมทั้งระบบ ดังนั้น ในการใช้แบบเรียนจึงสามารถใช้ควบคู่กับแบบเรียนบังคับใช้ได้อย่างไม่มีปัญหาดังที่หลายคนวิจารณ์ เพราะแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษากีย่อมเป็นสื่อทั่ว ๆ ไป ที่ครูคิดสร้างสรรค์ขึ้น และนำมาใช้เช่นเดียวกับ แผนภูมิ ชุดการสอน เป็นต้น จึงไม่ผิดระเบียบแบบแผนแต่อย่างใด

1.2 สื่อประกอบอื่นๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กว้างขวางแก่ผู้เรียนวิธีสอนแบบนี้ไม่จำกัด ถ้าสามารถมีสื่อสัมผัสภาระหนักเบา (Hardware and Software) มาประกอบสมบูรณ์มากเท่าใดก็เป็นการดี แต่ถ้าสถานศึกษาประสบความยากจนขั้นแสนอย่างน้อยครูมีความสามารถในการวิธีสอนกับมีหนังสือเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา รวมทั้งเครื่องอุปกรณ์การขีดเขียนก็สามารถ สอนได้โดยอุดมการณ์ของวิธีสอน ก็มุ่งรณรงค์ใครไม่รู้หนังสือและสงเคราะห์เด็กที่ยากไร้อยู่แล้ว

2. เอกสารที่เกี่ยวกับการประเมินหนังสือ

หนังสือเรียนเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเรียนการสอน การวิเคราะห์หนังสือเรียนจึงนับว่าเป็นงานสำคัญของครู และผู้เกี่ยวข้อง ที่จะต้องปฏิบัติอย่างรอบคอบ และมีเกณฑ์กำหนดที่เหมาะสม (สิริวรรณ ทัพพะรังสี. 2528 : 24) ที่จะพิจารณาแบบเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนในด้านให้ความรู้ข้อเท็จจริงถูกต้องเหมาะสม การเขียนให้คำนี้ถึงความสนใจ และสอดคล้องกับสภาพชีวิตประจำวัน การให้แนวคิดที่สำคัญต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย (วารี ถิระจิตร. 2531 : 48)

คำว่า การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ใคร่ครวญแยกออกเป็นส่วนๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 : 753)

ในวงการศึกษามีการอธิบายถึงการวิเคราะห์เช่นกัน ดังที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 69) อธิบายว่า

การวิเคราะห์ คือ การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เข้าใจ โดยใช้วิธีแยกแยะสิ่งนั้นออกเป็นส่วนๆไป ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนแล้วก็อาจจะพยายามทำความเข้าใจต่อไปว่าส่วน

แต่ละส่วนนั้นมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างไรอีก ซึ่งสอดคล้องกับบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2517 : 7) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับการวิเคราะห์ว่า คือ การแยกแยะส่วนต่างๆ ออกมาให้ถี่ถ้วนที่สุดเท่าที่จะทำได้

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2522 : 30) ได้อธิบายความหมายของการวิเคราะห์ว่า การวิเคราะห์ เป็นการนำเอาเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาพิจารณาอย่างละเอียดให้เห็นความแตกต่าง ความกลมกลืน ข้อดี ข้อด้อย ฯลฯ ของแต่ละส่วนนั้น

โกสีย์ สาริกบุตร และสมพร สาริกบุตร (2521: 12) อธิบายว่า การวิเคราะห์หนังสือเรียนหมายถึง การจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของหนังสือเรียนออกมาพิจารณาแต่ละส่วนว่ามีอะไรบ้าง แล้วใช้เกณฑ์ที่เชื่อถือได้เข้าเทียบเคียงกับองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อดูว่าหนังสือเรียนนั้นมีส่วนใดบ้างที่แตกต่าง คล้ายเหมือน เข้าข่าย หรือดีกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การวิเคราะห์หนังสือเรียนจึงมีลักษณะจริงจึงเป็นเหตุเป็นผลส่วนใหญ่จะทำในรูปของงานวิจัย

วารี ธีระจิตร (2531 : 48) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์แบบเรียน หมายถึง การจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของหนังสือเรียน เพื่อพิจารณาคุณค่าแต่ละด้านว่ามีอะไรบ้าง การกำหนดเกณฑ์ที่เชื่อถือได้เข้าเทียบเคียงกับองค์ประกอบเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อดูว่าแบบเรียนนั้นมีส่วนใดบ้างที่แตกต่าง เข้าข่าย มีข้อดี ข้อเสีย โดยนำแยกแยะจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์แบบเรียนจึงทำในลักษณะมีหลักการมีเหตุผล และได้ข้อสรุปที่สามารถเชื่อถือ ไม่ว่าการวิเคราะห์นั้นจะทำขึ้นกี่ครั้งก็ตาม ผลที่ได้รับย่อมไม่แตกต่างกันในความหมายนี้จะเห็นว่า การวิเคราะห์หนังสือเรียนมีขั้นตอนของการประเมินคุณค่าหนังสือเรียนอยู่ด้วยในเรื่องนี้ รัญจวน อิศรกำแหง (2520 : 40) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าหนังสือไว้ ดังนี้

การประเมินค่าหนังสือ คือ การพิจารณาตัดสินว่าหนังสือเรื่องหนึ่ง ๆ มีคุณค่ามากน้อยเพียงใดมีส่วนดีมาก หรือมีส่วนบกพร่องมาก และที่ดีหรือที่บกพร่องนั้นคืออย่างไร จะใช้ประโยชน์จากหนังสือนั้นได้ดีเพียงใดและ สิริวรรณ ทัพพะรังสี (2528 : 25) ได้กล่าวถึง การประเมินค่าหนังสือว่าเป็นการตีราคาคุณภาพของหนังสือด้วยวินิจฉัย โดยอาศัยเกณฑ์และมาตรฐานของสิ่งที่กำหนดไว้ หรือผู้รู้เป็นหลักในการเปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังนับว่าการประเมินค่าหนังสือเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์หนังสือเรียน ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางในการประเมินหนังสือเรียน

รัญจวน อินทรกำแหง(2520 : 47 – 48) เสนอแนวทางการประเมินค่าหนังสือประเภท ตำราวิชาการหรือสารคดีไว้หลายประเภท ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาและสาระของหนังสือ มีสาระเป็นแก่นสารที่แน่นหนา มีความสมบูรณ์และสมดุเหมาะสมสำหรับผู้่านระดับนั้น
2. วิธีเสนอหนังสือชวนให้อ่าน เข้าใจง่ายสำนวนภาษาสละสลวยมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้่าน
3. การวางเค้าโครงเรื่องลำดับเรื่องไม่ซับซ้อนเรียงลำดับความยากง่ายทำให้เกิดความเข้าใจ และความต่อเนื่องทางความคิด
4. คุณวุฒิ และประสบการณ์ของผู้เขียนเป็นที่เชื่อถือได้
5. ส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือ ได้แก่ สารบัญ ดัชนี บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ ทำได้ดีช่วยให้ผู้่านค้นคว้าได้สะดวกรวดเร็วขึ้น
6. ลักษณะรูปเล่ม และคุณภาพการพิมพ์มีความถูกต้องรวมทั้งภาพประกอบด้วย
7. สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความถูกต้อง ความแม่นยำของเนื้อหาสาระของหนังสือ

สำหรับนาริรัตน์ อยู่กิจชัย(2520: 37 – 39) ได้ให้แนวการวิเคราะห์หนังสือเรียนไว้ 2 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหา ควรช่วยส่งเสริมความรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวาง และช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื้อหามีคุณค่าให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความทันสมัย ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย วิธีการเสนอเนื้อหาชวนอ่าน การเรียงลำดับเรื่องไม่สับสน
2. ด้านรูปเล่ม ขนาดรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะ ภาพประกอบมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และมีขนาดพอเหมาะแสดงให้เห็นสิ่งที่ต้องการแสดงชัดเจน ภาพมีสีดึงดูดใจ การจัดวางภาพสวยงาม ภาพอยู่หน้าเดียวกับเนื้อเรื่อง ขนาดตัวพิมพ์พอเหมาะกับสายตาเด็ก มีตัวพิมพ์ลักษณะพิเศษ เพื่เน้นข้อความสำคัญบางตอน นอกจากนี้กระดาษที่ใช้พิมพ์ควรมีความหนาพอสมควรและน่าอ่าน ควรเป็นกระดาษฟอกขาวหรือกระดาษปอนด์ คุณภาพในการพิมพ์ดี มีความชัดเจน ถูกต้อง มีปกและชื่อเรื่องดึงดูดใจสอดคล้องกับ

เนื้อเรื่อง การเข้าเล่มดีสามารถเปิดอ่านได้สะดวก มีการเย็บที่ทนทาน กระดาษไม่หลุดและฉีกขาดง่าย

สำหรับ จวี้ลักษณะ บุญยกาญจน์ (2532 : 92 – 95) ได้เสนอแนวทางการประเมินคุณค่าหนังสือตำราไว้ โดยการสร้างเป็นตารางในการวิเคราะห์ตำราในแขนงวิชาเดียวกัน แต่มีผู้เขียนหลายคนหรือหลายกลุ่มนำมาเทียบเคียงกัน แบ่งปันมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดีมาก ดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ และแบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเนื้อหา

1.1 ผู้แต่งมีความสามารถในเนื้อหาวิชาหรือสาขาวิชาที่เขียนหนังสือเรียนหรือไม่

1.2 ตำรานั้นสามารถทำให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของวิชานั้นๆ

หรือไม่

1.3 ในหนังสือเล่มนั้นมีข้อความที่ทำให้เกิดการถกเถียงหรือขัดกันเองหรือไม่

1.4 เนื้อหาวิชาที่ปรากฏมุ่งส่งเสริมศีลธรรม ความดี และคุณค่าของวรรณคดีหรือไม่

2. วิธีการเขียนเกี่ยวกับเนื้อหา

2.1 เป็นการเขียนที่ปรับปรุงให้เหมาะสมแก่วัยของนักเรียนหรือไม่

2.2 คำศัพท์ต่างๆ ที่ใช้เหมาะสมกับระดับของผู้ศึกษาหรือไม่

2.3 อุปกรณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ของหนังสือปรับปรุงให้เหมาะสมกับความแตกต่างของ

บุคคลหรือไม่

3. การจัดเนื้อหา

3.1 ดรรชนีและสารบัญของเนื้อหาสมบูรณ์ง่ายแก่การใช้หรือไม่

3.2 มีคำอธิบายคำศัพท์ยากหรือไม่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่

3.3 รูปภาพ แผนที่ กราฟต่างๆ ที่ใช้ประกอบในหนังสือเล่มนั้นมีหรือไม่ เหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่

3.4 เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนั้น ผู้แต่งกล่าวถึงหรือไม่ หรือนำมาเพิ่มเติมไว้ต่างหาก

3.5 มีข้อความย่อ ๆ ของเรื่องแต่ละบทอยู่ท้ายบทนั้น เป็นการทบทวนหรือไม่ ผู้เขียนย่อเรื่องได้ดีเพียงไร

3.6 บรรณานุกรมท้ายเล่มที่ช่วยในการค้นคว้าละเอียดเพียงไร

4. มาตรฐานในการพิมพ์

- 4.1 ตัวอักษรเป็นอย่างไร
- 4.2 มีช่องว่างระหว่างบรรทัดห่างกันเพียงไร อ่านสะดวกหรือไม่
- 4.3 ชนิดของกระดาษดีและทนเพียงไร
- 4.4 การเข้าปกแข็งแรงหรือไม่
- 4.5 การพิมพ์เป็นอย่างไร

หทัย หทัยภิรมณ์ (2521 : 86) ได้เสนอแนวทางการวิเคราะห์หนังสือเรียนโดยพิจารณาองค์ประกอบของแบบเรียนไว้ ดังนี้

1. ส่วนร่างกายของแบบเรียนประกอบด้วยรูปธรรม 4 ได้แก่

- 1.1 รูปเล่ม หมายถึง ขนาดปก ลักษณะกระดาษ ตัวอักษร การจัดลำดับหน้า ฯลฯ
- 1.2 ภาพประกอบลักษณะภาพประกอบ การใช้สี ขนาด จำนวนคำอธิบายประกอบ

ภาพ

1.3 เนื้อหา การเสนอเนื้อเรื่อง ความสอดคล้องกับหลักสูตร การเน้นเรื่องกิจกรรม และแบบฝึกหัด

- 1.4 การใช้ภาษา การวางรูปคำบรรยายเนื้อหาลักษณะภาษาที่ใช้

2. ส่วนจิตวิญญาณของแบบเรียนประกอบด้วยนามธรรม 5 ได้แก่

2.1 สิ่งประทับใจผู้ใช้ ได้แก่ สีสัน รูปเล่ม ความชัดเจนของภาพประกอบแนวคิดริเริ่มของผู้เรียน

2.2 ข้อเท็จจริงประจักษ์แจ้งบรรจุไว้ในเนื้อหาชัดเจนหนักแน่นเชื่อถือได้ มีหลักฐานอ้างอิงที่เข้าใจผู้เรียน

สิริวรรณ ทัพพะรังสี (2528 : 45) ได้รวบรวมแนวคิดและแบ่งหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนไว้ 5 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหา พิจารณาจากความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรความสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ความครบถ้วนของเนื้อหาวิชา ความเหมาะสมกับการเรียนรู้ และลักษณะของกิจกรรมท้ายบท

2. ด้านการนำเสนอและการใช้ภาษา พิจารณาจากการใช้สำนวนภาษา การอธิบายเนื้อหาวิธีการเขียน การเรียงลำดับเนื้อหา การยกตัวอย่างประกอบ สัดส่วนของเนื้อหา

3. ด้านการจัดรูปเล่ม พิจารณาจาก ขนาดรูปเล่ม กระดาษปก การออกแบบปก กระดาษที่ใช้พิมพ์ การเย็บหนังสือ

4. ด้านการพิมพ์ พิจารณาขนาดและแบบตัวพิมพ์ ตัวอักษรลักษณะพิเศษ การเรียงพิมพ์ การเว้นวรรคตอน การขึ้นย่อหน้า การสะกดการันต์ การเว้นขอบกระดาษ และรายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์

5. ด้านส่วนประกอบของหนังสือพิจารณา คำนำ สารบัญ เชิงอรรถ บรรณานุกรม ภาพประกอบ การระบุชื่อหนังสืออ่านประกอบ

วารี ธีระจิตร (2531 : 56 – 55) ได้กล่าวถึงหลักวิเคราะห์แบบเรียน แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. การวิเคราะห์คุณลักษณะของรูปแบบ

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน

1.2 การวิเคราะห์คุณภาพของรูปแบบของหนังสือ เช่น การพิมพ์ รูปเล่มภาพประกอบ

2. การวิเคราะห์คุณค่าของเนื้อหาทางวิชาการ

2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาวิชาโดยทั่วไป เช่น ความเหมาะสมโดยทั่วไปความยากง่าย ความเหมาะสมกับระดับชั้น สัดส่วนของเรื่อง

2.2 การวิเคราะห์ลักษณะของเนื้อหาวิชา การรวบรวมเนื้อหา ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงตรงกับความสนใจ ตรงกับหลักสูตร

3. การวิเคราะห์วิธีเขียน ซึ่งจะพิจารณาถึงความเหมาะสมโดยทั่วไปของวิธีการเขียน การสรุปบทเรียน กิจกรรมท้ายบทที่เน้นความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน ครอบคลุมเนื้อหา ช่วยฝึกทักษะเพิ่มเติมและเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก

วารี ธีระจิตร (2531 : 56 – 55) ได้ปรับปรุงเกณฑ์ตามแนวทางของ Harry A. Greene และได้เสนอเกณฑ์การวิเคราะห์แบบเรียนตามบัตรให้คะแนน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ 4 ข้อ คือ

1. เรื่องทั่วไป เกี่ยวกับหนังสือ ซึ่งประกอบด้วย หัวข้อย่อย

1.1 ชื่อหนังสือ

1.2 ชื่อผู้แต่ง คุณวุฒิ

1.3 สำนักพิมพ์

1.4 ปีที่จัดลิขสิทธิ์ พิมพ์ครั้งที่ ปรับปรุงแก้ไข

1.5 ราคาหนังสือ

2. เนื้อหา นำหนักในการพิจารณาให้คะแนนในเรื่อง เนื้อหาให้คะแนนมากที่สุดจะประกอบด้วยหัวข้อย่อย

2.1 ความเหมาะสมทั่วไป

2.2 ความยากง่ายในเรื่อง ความเข้าใจ คำยาก แนวคิด ลำนวน และวิธีเขียน

2.3 ความเหมาะสมกับระดับชั้น

2.4 การรวบรวมเนื้อหา ถูกต้องตามความจริง

2.5 จำนวนหน้าเหมาะกับเวลาที่วางไว้

2.6 การฝึกหัดช่วยให้เกิดความเข้าใจ

2.7 แบบทดสอบ คำถามได้มาตรฐาน

3. วิธีการ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อุปกรณ์ช่วยในการใช้หนังสือ เช่น คู่มือครู มีสารบัญ รูปภาพ

4. รูปเล่ม

4.1 ขนาดของหนังสือ

4.2 ปก การตกแต่งชื่อเรื่อง เหมาะสมและดึงดูดความสนใจ

4.3 การเย็บ การให้สี ชื่อ เรื่องเหมาะสมและดึงดูดความสนใจ

4.4 กระดาษ สีของกระดาษ คุณภาพของกระดาษ

4.5 การพิมพ์ ขนาดตัวพิมพ์ เหมาะสมกับวัยของเด็ก การเว้นเนื้อที่

4.6 ภาพ เป็นสี ขนาดเหมาะสม มีความแจ่มแจ้ง

อรสา กุมาริ ปุทฺท (2514 : 10 – 11) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของแบบเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นหลักในการตัดสินใจเลือกใช้ให้เกิดประโยชน์พอสรุปได้ 2 ประการ ที่สำคัญ ดังนี้

1. การจัดทำรูปเล่ม ควรพิจารณาในสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้

1.1 ขนาด ควรเหมาะสมมือ ประมาณ 7 X 10 นิ้ว

1.2 กระดาษที่ใช้พิมพ์ ควรเป็นกระดาษเหนียว ไม่ขาดง่าย

1.3 การพิมพ์ ใช้อักษรใหญ่พอเหมาะกับสายตาเด็กไม่ใช่ตัวอักษรลวดลาย

1.4 การเย็บเล่ม ควรมั่นคงไม่หลุดง่าย

1.5 การใช้ภาพประกอบ ควรมีลักษณะ ดังนี้

1.5.1 เป็นภาพขนาดใหญ่ เด็ดดู ได้ชัด

1.5.2 ควรเป็นภาพสีสดใส และสื่อตรงกับความเป็นจริง

1.5.3 ภาพที่จัดไว้ควรมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ทั้งด้านลักษณะท่าทาง สีที่ใช้ และบุคลิก

1.5.4 ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่าย ควรเลือกให้เหมาะสม ไม่น่าสมัยหรือล้าสมัยเกินไป

1.5.5 ภาพขาวดำ ควรให้มีน้อยที่สุดและควรเป็นภาพที่ชัด เช่น ภาพลายเส้น

1.5.6 จำนวนภาพ ควรมีเกือบทุกหน้า

2. เนื้อหาในแบบเรียน

2.1 ความถูกต้องของเรื่องราวต่างๆ เช่น พ.ศ. สถานที่ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.2 การใช้สำนวนภาษา ให้เหมาะสมกับเด็ก

2.3 ความทันสมัยของแบบเรียน แบบเรียนต้องทันสมัยในแง่วิทยาการก้าวหน้าอยู่เสมอ

2.4 จำนวนเนื้อหาแบบเรียนในชั้นประถมศึกษา ไม่ควรมีเนื้อหา มาก และเนื้อหาต้องเหมาะสมกับความพร้อมและสติปัญญาของเด็ก

2.5 แบบทดสอบหรือแบบประเมินผล ควรมีประกอบเนื้อหาทุกเรื่อง

หทัย ดันหยง (2528 : 181) ได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนไว้ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม

1.1 ปก (สี – การออกแบบ)

1.2 รูปเล่มในภาพรวม

1.3 คุณภาพวัสดุ (กระดาษ)

1.4 ขนาดตัวอักษรและความชัดเจน

1.5 ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า

1.6 ศิลปะ การจัดหน้า

2. ภาพประกอบ

- 2.1 ความชัดเจน (สี – ขาวดำ)
- 2.2 ลักษณะความสมจริง (เขียน – ถ่าย)
- 2.3 ขนาด
- 2.4 จำนวนภาพ
- 2.5 ความเหมาะสม (สภาพการเรียนการสอน)
- 2.6 คำอธิบายประกอบภาพ

3. เนื้อหา

- 3.1 วิธีเสนอเรื่อง
- 3.2 ความสอดคล้องกับหลักสูตร
- 3.3 การเรียงลำดับความยากง่าย
- 3.4 เอกภาพและความกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง
- 3.5 การเน้นสาระสำคัญ
- 3.6 ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์
- 3.7 กิจกรรมเสนอแนะ
- 3.8 ภาพผนวกท้ายบท

4. การใช้ภาษา

- 4.1 ความถูกต้องตามหลักภาษา
- 4.2 ความชัดเจนของข้อความ
- 4.3 ความเหมาะสมของการใช้ศัพท์
- 4.4 เครื่องหมายวรรคตอน

5. แนวคิดริเริ่มของผู้เรียน(Originality) ซึ่งกำหนดเป็นตารางวิเคราะห์ไว้ดังนี้

แบบวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินคุณภาพหนังสือ

ประเภทหนังสือ

ระดับชั้น

ลำดับ	รายการคุณภาพ	คะแนนเต็ม
1.	รูปเล่ม	4
1.1	ปก (สี – การออกแบบ)	4
1.2	การเย็บเล่ม	4
1.3	คุณภาพกระดาษ	4
1.4	ขนาดตัวอักษรและความชัดเจนของตัวพิมพ์	4
1.5	ขนาดรูปเล่ม และจำนวนหน้า	4
1.6	ศิลปะการจัดหน้า	4
2.	ภาพประกอบ	4
2.1	ความชัดเจน(สี – ขาวดำ)	4
2.2	ลักษณะสมจริง(ภาพเขียน , ภาพถ่าย)	4
2.3	ขนาด	4
2.4	จำนวนภาพ	4
2.5	ความเหมาะสม(สภาพการเรียนรู้ – การสอน	4
2.6	คำอธิบายภาพประกอบ	4
3.	เนื้อหาวิชา	4
3.1	วิธีการเสนอเรื่อง	4
3.2	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	4
3.3	การเรียงลำดับความยากง่าย	4
3.4	เอกภาพและความกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง	4
3.5	การเน้นในเรื่องสำคัญ	4
3.6	ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์	4
3.7	กิจกรรมเสนอแนะ	4
3.4	คำถามท้ายบท / หรือแบบฝึกหัด	4
4.	การใช้ภาษา	4
4.1	ความถูกต้องทางไวยากรณ์	4
4.2	ความชัดเจนของข้อความ	4
4.3	ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์	4
4.4	เครื่องหมายวรรคตอน	4
5.	แนวคิดริเริ่มของผู้เขียน (Originality)	4
	รวม	100

สมหมาย เชื้อพงษ์ ได้กำหนดเกณฑ์ประเมินหนังสือสารบันเทิง ในระดับประถมศึกษา (2538 : 135 – 156) ไว้ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะ

1.1 ปก (สีและการออกแบบ) ควรมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ผู้จัดทำภาพ ผู้จัดพิมพ์ มีภาพประกอบ สีสันสดใส สะดุดตา เน้นสาระแนวคิดและมโนทัศน์ของเรื่อง ปกแข็ง ตัวอักษร ชื่อเรื่องขนาด 48 พอยท์ขึ้นไป อ่านง่าย

1.2 การทำรูปเล่มควรมีรูปทรงมิติ สาระสำคัญของเรื่อง การเข้าเล่มแข็งแรง

1.3 กระดาษปก ควรพิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ต หรือกระดาษปอนด์สีขาวหนาเป็นพิเศษ เคลือบผิวมัน และกระดาษพิมพ์ควรเป็นกระดาษอาร์ต หรือกระดาษปอนด์อย่างหนาสีขาว

1.4 ขนาดตัวอักษรสี ความชัดเจน ควรใช้อักษรขนาด 32 พอยท์ สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง

1.5 ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ควรเป็นหนังสือขนาด 8 หน้ายก ความยาวของเนื้อเรื่องไม่เกิน 12 หน้า

1.6 ศิลปะการจัดหน้า ควรประกอบด้วยดุลยภาพ ความกลมกลืน เอกภาพและมีจุดเด่นเร้าใจ

1.7 ความชัดเจนของภาพ ควรเป็นภาพถ่าย หรือภาพเขียน หรือภาพการ์ตูน หรือภาพมิติ หรือภาพประสม หรือภาพแผนผัง หรือภาพจินตนาการ ที่มีสีสันธรรมชาติ

1.8 ความสมจริงของภาพ ควรเป็นภาพถ่าย หรือภาพเขียน หรือภาพการ์ตูนถ่ายทอดตามความจริง ระบบสีสดใสประเภทแม่สี

1.9 ขนาดและสีสันของภาพ ควรมีภาพขนาด 3/4 ของหน้า สีสดใสประเภทแม่สี

1.10 จำนวนภาพ ควรมีภาพประกอบทุกหน้า หรือมีภาพประกอบ 3% ของจำนวนหน้า

1.11 ความเหมาะสมในการเรียนการสอน หนังสือสารบันเทิง ควรมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์

1.12 คำอธิบายภาพประกอบควรมีลักษณะช่วยให้เกิดมโนทัศน์ชัดเจนสอดคล้องสัมพันธ์กับภาพ ใช้ภาษา หรือถ้อยคำกระชับรัด ขนาดและสีสันของตัวอักษรเหมาะสม

2. ด้านคุณภาพ

2.1 แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ควรเป็นแนวคิดใหม่หรือแนวคิดที่ได้มาจากการสังเคราะห์

2.2 วิธีเสนอเรื่องเชิงสารบันเทิง มีการเริ่มเรื่อง โดยใช้ปริศนาความมีการดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ และมีการจบเรื่องแบบสุขนานุกรม

2.3 ความสอดคล้องกับหลักสูตร ควรสอดคล้องใน 3 ลักษณะ คือ ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาบทเรียน

2.4 ลำดับความยากง่าย คือ การใช้ภาษาง่ายๆ ใช้ภาษาบุรุษที่หนึ่ง ใช้ประโยคกาลเดียว การดำเนินเรื่องเป็นลำดับขั้นตอนกาลเทศะ มุ่งมโนทัศน์เดียวเนื้อหาไม่ยุ่งยาก

2.5 เอกภาพความกลมกลืน คือ มีคุณสมบัติที่แสดงรูปร่าง หรือภาพพจน์ของหนังสือให้เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่มีเรื่องเดียว มีจุดสุดยอดแห่งความคิดเป็นเรื่องเดียวมีเค้าโครงเรื่องกลมกลืนกันตั้งแต่ต้นจนจบ มีชื่อเรื่องแสงมโนทัศน์ ให้เห็นลักษณะของเรื่องเป็นเบื้องต้น และยังครอบคลุมไปถึงลักษณะจุดประสงค์ และพฤติกรรมที่มีอยู่ในเรื่องนั้นโดยสรุป

2.6 การเน้นสาระสำคัญมุ่งเน้นมโนทัศน์เดียว มีคุณลักษณะทางคุณธรรม สร้างสรรค์จิตใจคนให้เป็นสุข มีปมเพิ่มความเข้ม ผู้อ่านต้องค้นหาด้วยความตื่นเต้นเร้าใจ

2.7 ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์แสดงออกของข้อมูลด้านจำนวน และตัวเลขมีเหตุผลสมจริงเชื่อถือได้ มีเหตุการณ์และบรรยายากาตกลมกลืนกับเรื่องบุคลิกลักษณะของตัวละครสมจริง ภาษาที่ใช้ถูกต้อง

2.8 กิจกรรมเสนอแนะ คลี่คลายปัญหาต่างๆ ควรมีลักษณะสนองความต้องการพื้นฐานทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา บ่งชี้ปมปัญหาแต่ไม่สอนโดยตรงจงใจให้คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ จบลงด้วยความสุขสมหวัง

2.9 เร้าใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน ควรสอดคล้องเป็นหนังสือที่สอดใส่อารมณ์เกือบทุกตอน ใช้ภาษาง่าย ไพเราะเพราะพริ้งชวนอ่านสมกับสภาพความเป็นจริงเสนอเนื้อเรื่องแปลก

2.10 ความถูกต้องตามหลักภาษา คือความถูกต้องทางหลักภาษา ไม่ผิดความหมาย ถูกต้องตามศัพท์บัญญัติ ไม่ผิดศีลธรรมจรรยา เขียนถูกต้อง

2.11 ความชัดเจนของถ้อยคำ จะต้องใช้คำถูกต้องกับความนิยม และหลักการใช้ภาษาถูกต้องตามสภาพเหตุการณ์ ใช้คำสั้นๆง่ายๆกระชับรัดกุม

2.12 ความเหมาะสมในการใช้คำศัพท์ หนังสือประเภทร้อยแก้วควรใช้ภาษาพูด หรือ สนวนที่เป็นธรรมชาติ เน้นการใช้ลักษณะนามเป็นบุรุษที่หนึ่ง ใช้คำศัพท์ได้สอดคล้องกับ ภาพ เนื้อเรื่อง ใช้ภาษากลาง บรรยายเรื่องด้วยภาษาเขียน มีโครงสร้างของประโยคไม่ซับซ้อน ในเด็กเล็ก ประโยคไม่เกิน 6–10 คำ และหนังสือประเภทร้อยกรองควรมีลักษณะถูกต้องตาม ลักษณะฉันทลักษณ์ ดำเนินเรื่องอย่างมีเอกภาพสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ใช้คำที่มีความหมายมีลักษณะร่วมสมัย ใช้สำนวนถูกต้องตรงตามความหมาย ไม่ใช่สำนวนแปลกใหม่ ตามสมัยนิยม และเป็นสำนวนและเนื้อหาราบรื่น

2.13 เครื่องหมายวรรคตอน มีการย่อหน้า การเว้นวรรค การใช้เครื่องหมายต่างๆ ถูกต้องสำหรับรายละเอียดในการประเมินหนังสือนั้น มีเอกสารและงานวิจัยกำหนดลักษณะ สำคัญที่ใช้ในการพิจารณาไว้ดังนี้

ลักษณะรูปเล่มของหนังสือ

ลักษณะรูปเล่มของหนังสือเรียนสำคัญมาก เพราะจะเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน หทัย ตันหยง (2528 : 96 – 97) ได้แนะแนวทางในการจัดรูปเล่มของหนังสือเรียนว่า ควรมี ลักษณะรูปเล่ม ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม ควรเป็นรูปสี่เหลี่ยมแนวตั้ง (Upright Size)

2. ขนาดของเล่มพอเหมาะสมกับเด็ก คือ พอเหมาะมือของเด็กที่จะหยิบยกเปิดอ่าน หรือนำไปไหนมาไหนได้สะดวก ที่นิยมทำกันมากคือ ขนาด 8 หน้ายก (7 ½ X 10 ¼ นิ้ว) หรือ ขนาดเล็ก 16 หน้ายก (5 X 7 ¼ นิ้ว) ในเรื่องขนาดของเล่มนี้

สมทรง สิตะลายัน (2516 : 89 – 90) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะของหนังสือที่เด็กชอบโดยใช้ หนังสือ 10 เล่ม เป็นเครื่องมือทดลอง พบว่านักเรียนชอบรูปเล่มขนาด 6.5X 8.5 นิ้ว ประเภท แนวตั้ง (Upright) มากที่สุดทุกระดับชั้น และขนาดรูปเล่มนี้นักเรียนเลือกโดยถือความกระชับรัด และเปิดง่าย อ่านง่ายเป็นเกณฑ์ และ นาริรัตน์ อยู่กิจชัย (2520 : 38) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณา รูปเล่มของหนังสือว่าขนาดพอเหมาะ หมายถึง ขนาดไม่ใหญ่หรือหนาเกินไป ควรให้เด็กหยิบอ่าน ได้สะดวก ฉะนั้นขนาดที่พอเหมาะก็คือ ประมาณ 16.5 X 21.5 เซนติเมตร หรือ 6.5X 8.5 นิ้ว

3. การเย็บเล่มแข็งแรง ประณีต หนังสือที่เย็บเล่ม โดยวิธีเย็บด้วยเชือกแล้วอัดสันกาวอีก ครั้งจะทนทานกว่าหนังสือที่เย็บเล่มแบบเย็บอก เพราะลวดจะชำรุดเร็ว

4. ปกจะต้องแข็งแรงทนทานต่อการหยิบจับ ควรทำให้สวยงาม เพื่อดึงดูดความสนใจให้อยากอ่าน หน้าปกควรมีชื่อเรื่อง โดยใช้อักษรพิมพ์ขนาดใหญ่ ขนาด 40 ปอนด์ขึ้นไป อ่านง่าย สะดุดตา ไม่ควรใช้ตัวอักษรประดิษฐ์เพราะอ่านยาก ชื่อหนังสือควรอยู่กลางหน้ากระดาษก่อนไปทางด้านบน เพราะเป็นบริเวณจุดรวมความสนใจสายตา (Optical Center)

ภาพบนปกหนังสือเรียน ควรเป็นภาพที่มีความหมายแสดงมโนทัศน์(Concept) รวมของเรื่อง ภาพควรมีสีสันงดงาม ไม่ควรมีรายละเอียดซับซ้อน ไม่เลอะทึบหรือแออัด และมีข้อมูลต่างๆ พิมพ์ไว้ คือชื่อหนังสือเรียน ผู้แต่ง ผู้เขียนภาพ สำนักพิมพ์หรือผู้จัดทำบอกไว้ด้วยระดับชั้นเรียน

5. จำนวนหน้า สำหรับเด็กเล็กควรมีประมาณ 50 ถึง 100 หน้า เด็กโตควรอยู่ระหว่าง 100 ถึง 150 หน้า

6. การจัดวางหน้า ตัวหนังสือและภาพไม่ควรวางซ้อนทับกันไม่ควรตีกรอบของหน้ากระดาษ ควรเว้นชานริมน้ำกระดาษ(Margin) ควรจัดให้สวยโปร่งตา ควรเว้นว่าง เพื่อให้เด็กได้พักสายตา จากการสัมมนาเกี่ยวกับหนังสือเด็กที่ผ่านมา ต่างก็ยอมรับเป็นหลักสากลแล้วว่า ภาพนั้นไม่ควรตีเส้นกรอบล้อมรอบ ควรปล่อยเป็นลักษณะกรอบเปิดหรือให้ภาพกลืน กรอบภาพในหนังสือเรียนก็ต้องใช้หลักเดียวกัน เหตุผลที่คิดกันเช่นนั้นก็เพื่อสนับสนุนหลักจิตวิทยาที่ว่า (หทัย ต้นหยง. 2528 : 165 – 166)

ก. ผู้อ่านหรือเด็กดูภาพที่ดีกรอบ จะรู้สึกอึดอัดเหมือนกับการจำกัดเสรีภาพทางอารมณ์และความคิด

ข. ภาพตีกรอบจะทำให้เกิดความแน่นขนัดบนหน้าหนังสือ ซึ่งควรจะมีลักษณะโปร่งตา

ค. ภาพในบางลักษณะไม่อาจจะเขียนเต็มรูปได้ ถ้าขีดเส้นตีกรอบเด็ก จะรู้สึกว่าภาพนั้นไม่ครบถูกตัดขาดหายไป

ง. หนังสือบางเล่มส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะขีดเขียนต่อภาพเล่นบริเวณริมกรอบจะเป็นประโยชน์ในเรื่องนี้มาก

จ. การตีกรอบอาจทำได้ตามจุดประสงค์ของภาพ เช่น ภาพแผนผัง แผนภูมิ แผนที่ แผนสถิติ ฯลฯ ซึ่งเป็นภาพนามธรรม ทั้งนี้ ควรจัดหน้าโดยคำนึงถึงหลักดุลยภาพ (Balance) หลักความผสมกลมกลืน(Harmony)หลักเอกภาพ(Unity) และหลักการสร้างจุดเด่นดึงดูดความสนใจ (Gaze Motion) ออกแบบให้เนื้อหาอ่าน โปร่งตา อ่านง่าย เข้าใจง่าย

ทิงเคอร์ (ฟองใส ศรีสำราญ. 2521: 13 ; อ้างอิงมาจาก Tinker. 1969) เสนอการจัดรูปแบบของหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่านไว้ว่าหนังสือต่างๆ ควรมีเนื้อหา 60เปอร์เซ็นต์ และที่ว่าง 40 เปอร์เซ็นต์ การเว้นที่ว่างนี้เพื่อให้เป็นที่พักสายตา เกิดความสวยงามและชวนให้อ่านตัวพิมพ์ ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับราล์ฟ (สมหมาย เชื้อพงษ์. 2538 : 31 ; อ้างอิงมาจาก Ralph. 1952: 197) กล่าวไว้ว่า การเว้นว่างชาน หรือริมรอบๆข้อความหรือหน้ากระดาษ เป็นการทำให้การอ่านสะดวกขึ้น เป็นการเชิญชวนในเบื้องต้นให้น่าอ่าน ทำให้จุดโฟกัสของสายตาที่จับบนตัวอักษรง่ายขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดที่จะต้องมียุ่ว่างไว้สำหรับผู้อ่านเป็นเพราะตัวอักษรที่แน่นเกินไป ไม่น่าสนใจ ไม่น่าประทับใจ ทำให้เกิดความเมื่อยล้าต่อผู้อ่าน

7. กระดาษที่ใช้ ควรมีคุณภาพดี ทั้งกระดาษปก และเนื้อหาภายในซึ่งควรใช้กระดาษบอนด์ (Bond Paper) ซึ่งมีความหนา เหนียวทนทาน และน่าอ่าน

8. ตัวอักษร ขนาดพอเหมาะสำหรับเด็กประถมศึกษา ประมาณ 24 พอยท์ (3 มม.)

บรูมและโพลค์ (อลิศรา ตันธณสิน. 2528 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Broom. 1952 : 70 – 73 and Polk. 1952 : 191 – 197) ได้สรุปไว้ตรงกันว่า การใช้ขนาดตัวพิมพ์ สำหรับหนังสือแบบเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษานั้นให้ใช้ขนาด 14พอยท์ ถึงแม้ว่าผู้พิมพ์บางคนจะใช้ขนาดใหญ่กว่านี้ ขนาด 12 พอยท์ ให้ใช้กับระดับที่สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 1 ขนาด 10–12 พอยท์ ให้ใช้กับระดับประถมศึกษาตอนปลายและขนาด 10 พอยท์ ให้ใช้กับระดับสูงกว่าประถมศึกษาตอนปลาย ขนาดดังกล่าวให้ใช้กับคนสายตาปกติ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเสนอให้ใช้พิมพ์ขนาด 18 – 24 พอยท์

สีของตัวอักษร ควรใช้สีเข้ม จากการศึกษาวิจัยของ วิชัย ภูโยธิน (2513: 83 – 84) ได้ศึกษาผลของคำต่างสี ที่มีต่อการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาตอนต้นด้วยการเปรียบเทียบคำที่พิมพ์ด้วย สีน้ำเงิน สีเขียว และสีดำ บนพื้นขาวกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีสมรรถภาพทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีสมรรถภาพทางการเรียนต่ำ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง การทดลองครั้งที่ 1 กับ การทดลองครั้งที่ 2 จำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ทางการอ่านคำที่พิมพ์ด้วยสีเขียวดีกว่าคำที่พิมพ์ด้วยสีน้ำเงิน คำที่พิมพ์ด้วยสีน้ำเงินดีกว่าคำที่พิมพ์ด้วยสีดำ นักเรียนที่มีสมรรถภาพทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีสมรรถภาพทางการเรียนต่ำ เรียนรู้คำสีต่างๆ ได้ไม่แตกต่างกัน ผลการเรียนรู้ทางการอ่านคำที่พิมพ์ด้วยสีเขียวและสีน้ำเงิน

จากการทดลองครั้งที่ 2 ได้ผลดีกว่าการทดลองครั้งที่ 1 และผลการเรียนรู้ทางการอ่านคำศัพท์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบอ่านไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในระดับสูงและจากการศึกษาวิจัย ผลการรับรู้อักษรสลับพื้นขาวและอักษรขาวบนพื้นสีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของนนทพร ฤทธิ์ประยูร(2528 : 31) ปรากฏว่าผลการรับรู้อักษรสลับพื้นขาวสูงสุด อันดับ 1 – 4 คือ อักษรสีน้ำเงิน เขียว ดำ แดงตามลำดับและในการเปรียบเทียบเป็นคู่สีกัน พบว่าอักษรสีน้ำเงินบนพื้นขาว ให้ผลการรับรู้ดีกว่าอักษรสีขาวบนพื้นสีน้ำเงิน ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนในการรับรู้ตัวอักษรของคู่สีอื่นแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เอกสารและงานวิจัยที่กล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นความสำคัญของขนาดตัวอักษร ที่มีต่อความยากง่ายในการรับรู้ นอกจากนั้นสีของตัวอักษรและสีของพื้นหลังมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ตัวอักษรและจากผลการวิจัยความสามารถในการรับรู้อักษรไทย ที่กล่าวแล้วข้างต้น อักษรสีเขียวและอักษรสีน้ำเงินให้ผลการรับรู้ดีกว่าอักษรสีดำ

ลักษณะและความสำคัญของภาพประกอบ

หนังสือสำหรับเด็กถือว่าภาพมีความสำคัญเป็นหัวใจของหนังสือ เพราะเด็กชอบภาพ และสามารถอ่านหนังสือจากภาพได้ดีกว่าการอ่านจากตัวอักษร โดยเฉพาะเด็กเล็กๆ (สวัสดิ เรืองวิเศษ.2520: 73)

ปัทมา สมพงษ์ (2523 : 74) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ หนังสือสำหรับเด็กที่ผลิตออกมาในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2520 – 2522 สรุปได้ว่า หนังสือที่นักเรียนชอบที่สุด คือ หนังสือที่มีภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญ เป็นภาพขนาดใหญ่ ชัดเจน สีสวย ตัวอักษรค่อนข้างใหญ่ อ่านง่าย มีเนื้อเรื่องสนุกสนานเป็นอันดับรองหนังสือที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุดคือ หนังสือที่ไม่มีภาพประกอบ และอันดับรองลงมา คือ หนังสือภาพประกอบไม่สวย

สุนันท์ จุฑะศร (2509 : 52) ได้ศึกษาความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่มีต่อนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย เพื่อต้องการทราบถึงลักษณะของภาพประกอบหนังสือเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่เด็กชอบ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างชาย – หญิง จำนวน 100 คน จากโรงเรียน 5 แห่ง ในจังหวัดพระนคร แบบ สี่และขนาดของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่เด็กชอบผลการวิจัยพบว่า เด็กชอบภาพเขียนหยาบมากกว่าภาพถ่าย

และภาพเหมือนจริงขอบภาพขนาดใหญ่กว่าภาพขนาดเล็ก ขอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ ภาพประกอบหนังสือแบบเรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่มีขนาดเล็กกว่าครึ่งหน้า

วิปเปิล(วุฒิ แตรสังข์. 2514 : 10 : อ้างมาจาก Whipple.1953 : 262 – 269) ได้ทำการศึกษา เพื่อหามาตรฐานที่ครูและผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนใช้พิจารณาในการเลือกภาพประกอบสำหรับเด็กและอาจจำแนกหนังสือ โดยการพิจารณาภาพประกอบได้ เขาทำการศึกษาโดยใช้ภาพจากแบบเรียน ชั้นเกรด 6 จำนวน 6 เล่ม เป็นภาพสีตั้งแต่ 1 ถึง 4 สี รวม 465 ภาพ มีขนาดเต็มหน้า 49 หน้า เขาได้ตัดภาพออกจากหนังสือแล้วนำมาฉีกเป็นอนุกรม เรียงตามลำดับก่อนหลังดังที่มักปรากฏอยู่ในหนังสือ นำอนุกรมภาพเหล่านั้นมาแจกจ่ายแก่นักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 8 ถึง 11 ปี จำนวน 150 คน จาก 6 โรงเรียน ให้นักเรียนเลือกดูว่าตนสนใจภาพใดบ้าง วิปเปิล สรุปผลการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ภาพที่แสดงการเคลื่อนไหวได้รับความสนใจสูง
2. ภาพที่ได้รับความสนใจ ล้วนเป็นภาพที่ไม่ละเอียดซับซ้อน มีศูนย์กลาง
3. ภาพสีที่ได้รับความสนใจมากกว่าภาพขาวดำ
4. ภาพขนาดใหญ่ได้รับความสนใจมากกว่าภาพขนาดเล็ก
5. หนังสือที่มีภาพประกอบมากได้รับความสนใจมากกว่าหนังสือ ที่ประกอบน้อย
6. ภาพที่มีเนื้อหาตรงหัวเรื่อง ได้รับความสนใจมากกว่าหนังสือที่ภาพประกอบน้อย
7. ภาพที่แสดงการผจญภัยน่าตื่นเต้น ได้รับความนิยมสูง

ดังนั้น ภาพประกอบหนังสือเรียนจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหนังสือเรียน หนังสือที่ดีนั้นควรมีภาพประกอบที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของเด็ก เพราะนอกจากสื่อความหมายได้ตรงกับเนื้อหาแล้วยังมีส่วนรวมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา ไบกาซูยี (ปริยาลักษณ์พิลากุล 2535:34 ; อ้างอิงมาจาก จินตนา ไบกาซูยี) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความสามารถในการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกัน ได้วิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกัน และได้วิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทย ได้ให้ข้อสังเกตเชิงเสนอแนะคณะกรรมการพัฒนาตำราเรียน ควรพิจารณาภาพประกอบตำราควบคู่กันไปกับเนื้อหาภาพประกอบ และเนื้อหาควรสอดคล้องกัน และการวาดภาพสีไม่จำเป็นต้องให้รายละเอียดปลีกย่อย

เกินไป นอกจากนั้นยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ภาพที่ใช้ได้ผลดีที่สุด คือ ภาพที่ชัดเจนสมจริง มีฉากหลังเท่าที่จำเป็นรูปสามระดับหรือภาพตัดส่วนย่อมดีกว่าภาพเขียน

ขนาดภาพในหนังสือสำหรับเด็ก

หทัย ดันหยง (2529 : 124) กล่าวว่าตามหลักสากล หนังสือสำหรับเด็กควรจะบรรจุภาพไว้ดังนี้

1. เด็กเล็ก ควรใช้ภาพขนาดสามในสี่ของหน้า
2. เด็กโต ควรใช้ภาพขนาดครึ่งหนึ่งของหน้า
3. เด็กวัยรุ่น ควรใช้ภาพขนาดหนึ่งในสี่ของหน้า

เด็กยังเล็กยังต้องการใช้ภาพเป็นภาษาความหมายต่อเมื่อมีวัยเจริญขึ้นสามารถเรียนรู้ภาษาสัญลักษณ์ได้เนื้อหาภาษามากขึ้นก็สามารถใช้ภาพขนาดเล็กลง หรือจำนวนภาพน้อยลง ขนาดภาพดังกล่าวแล้วนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ตำแหน่งของภาพในหนังสือเรียน

หทัย ดันหยง (2528 : 164) ให้ความเห็นว่าภาพประกอบหนังสือเรียนจะต้องวางตำแหน่งไว้แน่นอน ปกติมักจะวางไว้กลางหน้าหนังสือและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เนื้อหาไม่ควรวางคลาดกับภาพ เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสน เกิดความเบื่อหน่ายและไม่เข้าใจว่าเป็นภาพประกอบส่วนใด และนอกจากนี้ กำธร สติรกุล (2525:155-159) ได้เสนอแนะว่า การจัดตำแหน่งของภาพควรคำนึงถึงจุดสนใจของสายตา สายตาของคนจะเริ่มจับจุดสนใจบนหน้าขวามือ แล้วจึงไล่สายตาไปส่วนอื่นๆ ภาพเป็นสิ่งที่ดึงดูดสายตาของผู้อ่านควรจะอยู่บนด้านขวามือ ส่วนตัวอักษร ข้อความ ก็ควรจะอยู่ด้านซ้ายมือหรือด้านล่างได้ภาพนั้น อย่างไรก็ตามการผลิตหนังสือ สมัยปัจจุบันนิยมจัดภาพสองหน้า (Double Spread) อาจสลับกันกับประเภทจัดภาพบนหน้าเดียว บางครั้งก็มีการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ และบรรยากาศภาพ อาจจะจัดอยู่ได้ข้อความบ้าง ด้านซ้ายมือบ้าง ด้านขวามือบ้าง ไม่ควรยึดแนวเดียวเสมอไป ก็น่าจะได้ หนังสือเรียนบางเล่มบางระดับ โดยมากระดับสูงมักมีภาพไม่ใหญ่นัก หน้าหนึ่งมีหลายภาพ ก็ควรจัดลำดับของภาพ และให้อยู่ก่อนตำแหน่งหน้าหลังอย่างเป็นระเบียบสามารถไล่สายตาไปตามลำดับของเนื้อหาได้อย่างสะดวก ไม่สับสน และหน้าหนึ่ง ๆ ไม่ควรมีหลายภาพแออัดจนเกินไป

พิน เพชรรักษ์ (2524 : 159) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความสนใจของเด็กที่มีต่อตำแหน่งของภาพประกอบหนังสือเรียน สรุปได้ว่า การจัดภาพขนาดครึ่งหน้าของแนวตั้งและแนวนอน มีค่าความสนใจของเด็กไม่แตกต่างกัน ถ้าแบ่งหน้าหนังสือเป็นสามส่วนตามแนวนอน เพื่อจัดภาพหนึ่งในสี่ของหน้า เด็กจะสนใจภาพแถวบน ถ้าจัดหน้าในแนวตั้ง เด็กจะสนใจภาพในส่วนกลางมากกว่า ถ้าพิจารณาภาพในหนังสือทั้งสองหน้าคือ ซ้าย-ขวา โดยจัดภาพเต็มหน้าทั้งสองหน้า เด็กจะให้ความสนใจไม่แตกต่างกัน แต่ถ้าเป็นภาพครึ่งหน้าทั้งสองด้านในแนวตั้ง เด็กจะสนใจภาพที่อยู่ริมมากกว่าภาพที่ติดอยู่กับรอยพับของสันปก ส่วนในแนวตั้งเด็กจะสนใจภาพที่อยู่ทางส่วนบนมากกว่าส่วนล่าง

การใช้ภาษาของหนังสือเรียน

การใช้ภาษาของหนังสือเรียนแต่ละระดับจะต้องสนองธรรมชาติของผู้เรียน และธรรมชาติของการเรียนในแต่ละวัยของผู้ใช้หนังสือ

รัญจวน อินทรกำแหง (2537:87) ได้ให้ข้อคิดเห็นเรื่องสำนวนภาษาว่า ใช้ภาษาที่ง่ายชัดเจน เป็นคำธรรมดาที่เด็กสามารถเข้าใจได้ทันที โดยไม่ต้องคิดหาคำแปลเด็กพอใจที่จะติดตามเรื่องด้วยภาพมากกว่าตัวหนังสือ ฉะนั้นแต่ละหน้าของหนังสือควรใช้คำบรรยายเพียงเท่าที่เป็นจริง บางเรื่องอาจบรรยายด้วยภาพทั้งเล่มก็ได้ โดยเด็กจะได้จินตนาการของตนผสมผสานสนุกไปกับเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ หทัย ดันหยง (2529: 114-116) และสมศักดิ์ ศรีมานอน (2523 : 5-6) กล่าวถึงหนังสือสำหรับเด็กว่ามีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งการใช้ภาษากล้นคำสำนวนโวหารนั้น อยู่ในพิสัยทางธรรมชาติของเด็ก โดยเฉพาะแตกต่างจากหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากมาย การใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็กควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ลักษณะทางภาษา ใช้ภาษาพูด หรือสนทนาตรงๆ เข้าใจง่าย ไม่ต้องแปลความอีก ควรใช้ภาษากลาง เพราะภาษากลางเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน ใช้ภาษาตามระดับวัยของเด็กเพื่อพัฒนาให้กว้างขวางขึ้น
2. ลักษณะประโยค ควรเป็นประโยคที่ประธานเป็นผู้ทำกริยา มีกาลเดียว คือ ถ้าเขียนเป็นเรื่องเล่าในอดีตก็ยกานำเรื่องปัจจุบันและอนาคตเข้ามาปน ใช้ประโยคที่สั้นกระชับรัดมีเนื้อหาจบบริบูรณ์ เรียงคำเข้าประโยคได้ถูกต้องกับหน้าที่ของความหมาย จำนวนคำไม่เกินประโยคละประมาณ 14 คำ

3. ลักษณะสำนวนโวหาร ใช้โวหารของไทย ตามคติไทย ไม่ซ้ำซ้อนเป็นคำสุภาพทันสมัย แต่หลีกเลี่ยงการใช้คำเทศหรือคำตลาด คำแสดงที่ยังไม่ได้รับการปรุงแต่ง ไม่ควรใช้คำศัพท์ คำสอนภาษาบาลี สันสกฤต หรือภาษาใหม่ๆ ในการเขียนสำหรับเด็ก

4. ลักษณะสำนวนโวหาร ใช้โวหารของไทย ตามคติไทย ถูกต้องตามความหมาย เข้าใจง่าย เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคลและเหตุการณ์ในเรื่อง หลีกเลี่ยงการใช้สำนวนโวหารประโลมตลก หรือตลกเสียดสีประชดประชันสังคม หรือตลกกลามก

5. ภาษาร้อยกรองใช้คำง่ายๆ แต่คล้องจอง เช่น กลอนสี่ กลอนหก กลอนดอกสร้อย ไม่ต้องเคร่งครัดข้อบังคับมากนัก แต่ไม่ควรปล่อยปละเลยเกินไป ไม่ควรหยาบมากนักจะทำให้เบื่อหน่าย สามารถจบภายใน 15 – 20 นาที

6. ใช้คำสมัยเหมาะสมกับข้อความ ไม่ยากเกินระดับผู้อ่าน

7. ใช้คำเกลี้ยงเกลาสะสวย เลือกใช้คำที่ประทับใจผู้อ่าน ไม่ให้ภาษาถิ่น ภาษาหนังสือพิมพ์ ภาษาเฉพาะวิชาการ เป็นต้น

หนังสือ พุทธชะวัน(2524 : 85) ได้กล่าวถึงการใช้ภาษา (Language Usage) ในหนังสือเด็กซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะให้น่าอ่าน น่าสนใจ กะทัดรัด แสดงความเข้าใจได้เด่นชัด เข้าใจง่าย คือ

1. ระดับภาษาต้องเหมาะสมกับวัย เข้าใจง่าย
2. เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม คนนิยมใช้ทั่วไป
3. ตรงกับลักษณะ บุคลิกของตัวละคร คงเส้นคงวา
4. สอดแทรกอารมณ์ขัน
5. ตรงตามสมัยของเรื่อง เช่น อยุธยา สุโขทัย

ศิวพรภรณ์ โหระกุล (2535 : 21) และปราณี เขียงทอง (2526 : 14) กล่าวถึงภาษาที่ใช้ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กว่า จะต้องใช้ภาษาที่ตรงกับข้อเท็จจริงเป็นคำธรรมดาที่คนทั่วไปรู้จักคุ้นเคย ใช้คำง่ายๆ ถูกต้องและตรงตามความหมายภาษาในการเขียนก็คือภาษาที่เราใช้พูดธรรมดา ควรระมัดระวังเรื่องการใช้ตัวสะกด การเว้นวรรคให้ถูกต้อง ควรใช้คำที่แสดงภาพอาการหรือคำที่มีเสียงพยางค์ให้เกิดความรู้สึก

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณค่าของหนังสือเรียน ศักดิ์กล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปเกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะของหนังสือประกอบด้วยลักษณะรูปเล่มการจัดทำภาพประกอบ

1.1 ลักษณะรูปเล่ม ได้แก่ ปก สี และการออกแบบปก การทำรูปเล่ม คุณภาพ กระดาษ ขนาดอักษร สี ความชัดเจน ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ศิลปะการจัดหน้า

1.2 ลักษณะภาพประกอบ ได้แก่ ความชัดเจนของภาพ ความสมจริงของภาพ ขนาดและสีส้มของภาพ จำนวนภาพ ความเหมาะสมในการเรียนการสอน คำอธิบายภาพประกอบ

2. ด้านคุณภาพของหนังสือ ประกอบด้วย เนื้อหาวิชา การใช้ภาษาและแนวคิด

2.1 เนื้อหาวิชา ได้แก่ ความสอดคล้องกับหลักสูตร แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิธีเสนอเรื่องเชิงสารบันเทิง ลำดับความยากง่าย เอกภาพความกลมกลืน การเน้นสาระสำคัญ ความถูกต้องเหมาะสม กับเหตุการณ์ความเป็นจริงเหมาะสมกับระดับ และวัยของผู้อ่าน การคลี่คลายปมปัญหาต่างๆ รั่วให้สนุกสนานเพลิดเพลิน

2.2 การใช้ภาษาไทย ได้แก่ การใช้ภาษาถูกต้องทางหลักภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำความเหมาะสมในการใช้คำศัพท์ การเว้นวรรคตอน

จากแนวคิดและเกณฑ์ของ หทัย ดันหยง และของบุคคลอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคุณภาพดี มีคุณลักษณะ และคุณภาพดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะ

1.1 ปก (สีและการออกแบบ)

คุณลักษณะของปกที่ดีควรมีคุณสมบัติครบประการที่ 1 – 5 ดังนี้

(1) มีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้จัดทำภาพ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และปีที่พิมพ์ ชื่อหนังสือตรงกับหน่วยการเรียนรู้ อยู่บริเวณกลางหน้าหนังสือก่อนไปทางด้านบน

(2) ตัวอักษรชื่อหนังสือ ขนาด 48 พอยท์ ขึ้นไป อ่านง่าย

(3) มีภาพประกอบปกสอดคล้องกับชื่อหนังสือ

(4) สีสดใส สดุดตา

(5) กระดาษปกแข็งแรง ทนทานไม่ฉีกขาดง่าย

1.2 การจัดทำรูปเล่มที่ดี ควรมีคุณสมบัติครบประการที่ 1 – 4 ดังนี้

(1) หนังสือรูปทรงสี่เหลี่ยมแนวตั้ง (Upright Size)

- (2) การเข้าเล่มประณีต คงทน แข็งแรง ตัดขอบเรียบร้อย
- (3) เย็บเล่มด้วยวิธีเย็บสันแล้วทากาวที่สัน หรือ เย็บโดยวิธีแบบอกกลาง
- (4) การเย็บสันไม่ขีดตัวหนังสือ เปิดอ่านง่าย

1.3 คุณภาพกระดาษ

- (1) กระดาษปกของหนังสือที่ดี ควรทำด้วยกระดาษอาร์ต หรือกระดาษปอนด์ สีขาว หนาเป็นพิเศษ เคลือบผิวมัน
- (2) กระดาษพิมพ์ที่ดี คือ กระดาษอาร์ต กระดาษปอนด์อย่างหนา สีขาวเคลือบผิวมัน

1.5 ขนาดตัวอักษร สี ความชัดเจนที่ดีมาก คือ ขนาดตัวอักษรขนาด 32 พอยท์ (5 ม.ม.) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ชัดเจน หรือรองลงไป คือ ตัวอักษรขนาด 24พอยท์ (3 ม.ม.) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ชัดเจน หรือตัวอักษรขนาด 32 พอยท์ (5ม.ม.) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ไม่ชัดเจน

1.5 ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้าเหมาะสมสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่1 คือ หนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวนหน้าระหว่าง 50 – 100 หน้า หรือรองลงไป คือ หนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวนหน้าระหว่าง 75 – 100 หน้า

1.6 ศิลปะการจัดหน้า

ศิลปะการจัดหน้าหนังสือเรียนที่ดีประกอบด้วยคุณสมบัติครบทั้ง 4 ประการ ดังนี้

- (1) ดุลยภาพ คือ การสร้างความรู้สึกสมดุลมีแกนกลางของเนื้อหา และภาพทั้งซ้ายและขวา น้ำหนักถ่วงดุลทั้งซ้ายและขวา มีการเว้นขอบว่างริมหน้าหนังสือ
- (2) ความกลมกลืน ไม่ขัดความรู้สึก หรือขัดสายตาเรื่องดำเนินไปทุกหน้าไม่เว้น ได้เห็นภาพข้อความไปพร้อมกัน ไม่มีการตีกรอบหน้าหนังสือ
- (3) เอกภาพ คือ เนื้อหาภายในหนังสือมีความสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งอันเดียวกัน
- (4) มีจุดเด่นเร้าใจ ภายในหน้าหนังสือจะต้องมีจุดน่าสนใจ เป็นภาพหรือสี หรือเครื่องหมายต่างๆ

1.7 ความชัดเจนของภาพ(สี, ขาวดำ) ควรมีคุณสมบัติครบทั้ง 1 – 4 ประการ ดังนี้

- (1) ภาพถ่าย หรือภาพเขียน หรือภาพการ์ตูน หรือภาพสามมิติ ภาพจินตนาการ
- (2) ลักษณะภาพสมดุล น่าสนใจ ให้สีสันสมจริงตามธรรมชาติ สีสันไป

(3) ภาพมีขนาดใหญ่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

(4) สีสันมีลักษณะตัดกันและคมชัด ทำให้ผู้ดูเห็นภาพชัดเจนทุกส่วนของภาพ สามารถเข้าใจความหมายในองค์ประกอบรายละเอียดได้ทั่วถึงทั้งภาพ

1.8 ความสมจริงของภาพ ควรเป็นภาพถ่ายหรือภาพเขียน หรือภาพการ์ตูน ถ่ายทอดตามความจริง ระบบสีสดใสประเภทแม่สี

1.9 ขนาดและสีเส้นของภาพที่ดีควรเป็นภาพขนาด 3/4 ของหน้า สีสดใสประเภทแม่สี

1.10 จำนวนภาพที่ดีควรมีภาพประกอบทุกหน้าหรืออาจมีภาพประกอบ $\frac{3}{4}$ ของจำนวนหน้า

1.11 ความเหมาะสมในการเรียนการสอน ควรมีคุณสมบัติประการที่ 1 - 4 ดังนี้

(1) เสริมเนื้อหาของบทเรียนให้สมบูรณ์

(2) เป็นสื่อในการวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกันและส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด

แก้ปัญหา ปฏิบัติได้จริง

(3) เหมาะสมกับวัย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างแจ่มชัด รวดเร็ว

(4) มีความทันสมัย สะดวก สำหรับครูที่จะนำมาใช้สอน

1.12 คำอธิบายภาพประกอบ

คำอธิบายภาพประกอบ ควรมีคุณสมบัติครบประการ 1 - 4 ดังนี้

(1) ช่วยให้เกิดมโนทัศน์ชัดเจน

(2) สอดคล้อง สัมพันธ์กับภาพ

(3) ใช้ภาษา หรือถ้อยคำกระชับรัด

(4) ขนาดและสีเส้นของตัวอักษรเหมาะสม

2. ด้านคุณภาพ

2.1 แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของหนังสือที่ดี ควรเป็นแนวคิดใหม่หรือรองลงไป คือแนวคิดที่ได้มาจากการสังเคราะห์

2.2 วิธีเสนอเรื่องเชิงบันเทิงคดีที่ดีควรมีการเริ่มเรื่อง โดยการใช้ปริศนาความ หรือรองลงไป คือการเริ่มเรื่องโดยการสนทนา การดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ การจบเรื่องแบบสุขนานุกรม หรือรองลงไปคือ การจบเรื่องแบบให้ข้อคิด

2.3 ความสอดคล้องกับหลักสูตร ควรมีคุณสมบัติครบ 4 ประการ ดังนี้

- (1) ด้านความคิดรวบยอด
- (2) จุดประสงค์ของหลักสูตร
- (3) จุดประสงค์การเรียนรู้
- (4) เนื้อหาตรงตามหลักสูตรที่กำหนด

2.4 ลำดับความยากง่าย

ลำดับความยากง่ายของหนังสือเรียนควรมีคุณลักษณะครบ 4 ประการ คือ

- (1) ใช้ภาษาง่ายๆ ใช้ภาษาบุรุษที่หนึ่ง ใช้ประโยคเดียว
- (2) การดำเนินเรื่องเป็นลำดับขั้นตอนตามกาลเทศะ
- (3) มุ่งมโนทัศน์เดียว
- (4) เนื้อหาไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ควรเป็นเรื่องตามความสนใจและความสามารถ

2.5 เอกภาพความกลมกลืน

เอกภาพความกลมกลืนของหนังสือที่ดีควรแสดงออกได้ด้วยองค์ประกอบครบ

ทุกประการดังนี้

- (1) มีคุณสมบัติที่แสดงรูปร่าง หรือภาพพจน์ของหนังสือ ให้เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่มีเรื่องเดียวหรือแบ่งเป็นหลายเรื่อง แต่ละเรื่องมีความสมบูรณ์ในตัวเอง
- (2) ในแต่ละเรื่องมีจุดสุดยอดแห่งความคิดเป็นเรื่องเดียว
- (3)เค้าโครงเรื่องกลมกลืนกันตั้งแต่ต้นจนจบ
- (4)ฉากและเหตุการณ์กลมกลืนกันตั้งแต่ต้นจนจบ
- (5) การใช้ภาษากลมกลืนกับเรื่อง
- (6)ฉากชีวิตหรือบรรยากาศของเรื่องต่อเนื่องกลมกลืนตั้งแต่ต้นจนจบ
- (7) ชื่อเรื่องแสดงมโนทัศน์ให้เห็นลักษณะของเรื่องเป็นเบื้องต้นและยังครอบคลุมไปถึงลักษณะจุดประสงค์ และพฤติกรรมที่มีอยู่ในเรื่องนั้นโดยสรุป

2.6 การเน้นสาระสำคัญ

การเน้นสาระสำคัญของหนังสือที่ดีควรแสดงออกด้วยองค์ประกอบครบทั้ง 4

ประการ ดังนี้

- (1) มุ่งเน้นมโนทัศน์เดียว

- (2) มีคุณลักษณะทางคุณธรรม สร้างสรรค์จิตใจคนให้เป็นสุข
- (3) บุคลิกภาพของตัวละครสมจริงตามบทบาท และสถานะของตัวละครนั้นๆ
- (3) ภาษาที่ใช้ถูกต้องกับเหตุการณ์บรรยากาศและฉากชีวิตของตัวละครตาม

เนื้อเรื่อง

2.7 กิจกรรมเสนอแนะ คลี่คลายปัญหาต่างๆ

กิจกรรมที่เสนอแนะ เพื่อความคลี่คลายของปมปัญหาในเรื่อง ควรมีลักษณะครบ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

- (1) สมองความต้องการทางพื้นฐานทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา
- (2) บ่งชี้ปมปัญหาแต่ไม่สอนโดยตรง
- (3) จูงใจให้คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ จบลงด้วยความสุข
- (4) พฤติกรรม โน้มนำให้เห็นคุณค่าในการยกระดับจิตใจผู้อ่าน

2.8 เราใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน

หนังสือที่เราใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน คือ หนังสือที่มีเนื้อหาสาระมีลักษณะเด่นในทางด้านภาษาศาสตร์มีลีลาการแต่งทำให้เกิดเสน่ห์เร้าใจผู้อ่าน เป็นหนังสือที่มีลักษณะทั้ง 5 ประการต่อไปนี้

- (1) สอดใส่อารมณ์เกือบทุกตอน ทำให้รสชาติการผันแปรอารมณ์ความรู้สึกอ่อน

ไหว

- (2) ใช้ภาษาง่ายๆ ความหมายไม่ซับซ้อน กระชับ ทันเหตุการณ์
- (3) สื่อความหมายได้เพราะพริ้งชวนอ่าน
- (4) มีสัจจะความจริงจังในเหตุการณ์ สัมกับสภาพความเป็นจริงในชีวิต
- (5) มีลีลาการเสนอสาระหรือเนื้อเรื่องแปลกใหม่ชวนให้เข้าสู่ฉากชีวิตของเรื่องอยู่เสมอไม่ซ้ำซากจำเจ

เสมอไม่ซ้ำซากจำเจ

2.9 ความถูกต้องตามหลักภาษา

ในการพิจารณาความถูกต้องตามหลักภาษาของหนังสือสารบันเทิง โดยทั่วไป มีความถูกต้องทั้ง 9 ข้อ ดังนี้

- 1. ผิดหลักภาษา
- 2. ผิดความหมาย

3. ไม่ถูกต้องตามศัพท์บัญญัติ
4. ผิดศีลธรรม จรรยา ทำนองคลองธรรม
5. ผิดข้อเท็จจริงและเหตุการณ์
6. มีความหมายคลุมเครือไม่ชัดเจน
7. สONGง่ONGมม
8. ไขว้เขว สับสน
9. เขียนผิด

2.11 ความชัดเจนของถ้อยคำ

ลักษณะความชัดเจนของถ้อยคำที่ดี ควรมีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ประการ ดังนี้

- 1) ใช้คำถูกต้องกับความนิยมและหลักการใช้ภาษา
- 2) ใช้คำถูกต้องตามสภาพเหตุการณ์ภายในเรื่อง
- 3) ใช้คำกับความหมายที่ต้องการบอก ไม่อ้อมค้อม
- 4) ใช้คำสั้นๆ ง่ายๆ กระชับรัดกุม กินความมาก

2.12 ความเหมาะสมในการใช้คำศัพท์

หนังสือประเภทร้อยแก้ว ควรมีคุณสมบัติครบทั้ง 7 ประการ ดังนี้

- 1) ใช้ภาษาพูด หรือสนทนา ซึ่งมีลักษณะเป็นธรรมชาติ เน้นการใช้ลักษณะนามเป็นบุรุษที่หนึ่ง
- 2) ใช้คำศัพท์ไทย ไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศ
- 3) ใช้คำสุภาพไม่หยาบคาย ไม่เป็นคำตลาด คำแสลง
- 4) สอดคล้องกับภาพ เนื้อเรื่อง
- 5) ใช้ภาษากลาง
- 6) การบรรยายเรื่องใช้ภาษาเขียนตามหลักภาษามากกว่าภาษาพูด
- 7) มีโครงสร้างของประโยคไม่ซับซ้อน กล่าวคือ เด็กเล็กประโยคละไม่เกิน

6-10 คำ

เรื่องประเภทร้อยกรองควรมีลักษณะ ดังนี้

- 1) ถูกต้องตามลักษณะฉันทลักษณ์
- 2) ดำเนินเรื่องอย่างมีเอกภาพ สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- 3) หลีกเลียงคำที่ไม่มีความหมาย ซึ่งนำมาใช้เพื่อกล่อนพาไป
- 4) ใช้คำที่มีลักษณะร่วมสมัย ไม่เป็นถ้อยคำโบราณ
- 5) ใช้สำนวนถูกต้องตรงความหมาย ไม่ใช้สำนวนแปลกใหม่ตามสมัยนิยม
- 6) สำนวนและเนื้อหาราบรื่น ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้อ่าน ไร้ความ

คิด อารมณ์ และจินตนาการ

- 7) ความยาวของร้อยกรอง ควรอ่านจบในเวลา 15-20 นาที

2.13 เครื่องหมายวรรคตอนและการใช้เครื่องหมายต่างๆ ในหนังสือเรียนควรมีความถูกต้องทั้ง 4 กรณี ดังนี้

- 1) การย่อหน้า
- 2) การเว้นวรรค
- 3) การใช้เครื่องหมายปริศนี อัสเจรีย์
- 4) การใช้ไม้ยมก

3. เอกสารที่เกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ความหมายของวรรณกรรม

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน (2525: 743) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรมไว้ว่า วรรณกรรม หมายถึง งานหนังสือ

ดุษฎี ชุมสาย ม.ล. (2524: 154) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรมไว้ ดังนี้ วรรณกรรม ได้แก่ การประกอบแต่งสารขึ้นด้วยวาจาหรือสัญลักษณ์ของวาจา เพื่อให้สามารถสื่อความคิดและความสะท้อนอารมณ์จากผู้แต่งไปยังผู้รับฟัง หรือผู้อ่านได้อย่างดี

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520: 58) กล่าวถึงความหมายของวรรณกรรมว่า วรรณกรรม หมายถึงหนังสือ หรือ เอกสารที่มีลักษณะเป็นศิลปกรรม มีรูปแบบ หรือเนื้อหาสาระที่ผู้เขียนพยายามสื่อความคิดด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งมายังผู้อ่าน และนอกจากนี้

บันลือ พุกพะวัน (2521: 1) ได้กล่าวว่า วรรณกรรม หมายถึงงานอันเกี่ยวกับหนังสือ ที่จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ดี โดยผู้เขียนต้องการที่จะสอน ซึ่งแนวคิดต่างๆ มายังผู้อ่านอย่างมีรูปแบบ และมุ่งให้ความรู้ ช่วยขยายประสบการณ์ของเด็ก ผู้อ่านอีกด้วย

หทัย ตันหยง (2528: คำนำ) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับหนังสือเรียน และวรรณกรรมไว้ว่า

“...หนังสือเรียนที่เขียนโดยยึดหลักการทางวิชาการเกินไป และหลักการอันเคร่งครัด คร่ำเคร่งนั่นเองเป็นเครื่องขวางกั้นการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก และหนังสือการ์ตูนขายดีกว่าหนังสือเรียน ผลกระทบที่ตามมาก็คือความรู้วิทย์การด้านหลักสูตร การศึกษานั้นอ่อนลงเพราะหนังสือเรียนไม่น่าอ่าน หนังสือเรียนที่ดี และน่าอ่านนั้นต้องนำหลัก จิตวิทยาการเรียนรู้การสอนเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญ ในการนำเสนอบรรยากาศของเนื้อหาสาระโดย ไม่ต้องเกรงกลัวว่าหนังสือเรียนจะกลายเป็น หนังสือ บันเทิงคดี

ปัจจุบันเราควรที่จะให้หนังสือเรียนเป็นหนังสือบันเทิงคดีได้แล้ว ถ้าคิดเช่นนี้ได้สิ่งที่เรา ใฝ่ฝันหาวรรณกรรมสำหรับเด็กในห้องเรียนก็จะเกิดมีขึ้น เพราะวรรณกรรมนั้นมีลักษณะที่เจริญ รสใจให้แก่มนุษย์ ถ้าเราปรุงแต่งหนังสือเรียนให้เป็นวรรณกรรมที่ก่อปรด้วยรส และอลังการ หนังสือเรียนก็จะเป็นอาหารทางใจของนักเรียน เด็กทุกคนอ่านหนังสือสนุกไหนเลยจะไม่ชอบอ่าน หนังสือเรียน เหตุที่นักเรียนมักแหยงหน่ายหนังสือเรียน ก็อาจจะเป็นเพราะหนังสือเรียน ขาดคุณลักษณะทางวรรณกรรมก็เป็นได้”

สรุปได้ว่า วรรณกรรมก็คือหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ หทัย ตันหยง (2529:12) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือสำหรับเด็กที่ดี มีคุณภาพ ย่อมมีลักษณะเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็ก เป็นแหล่งสร้างสรรค์ให้เกิดคุณค่าทางศิลปกรรมให้ประโยชน์แก่การศึกษาเล่าเรียนของเด็ก และ สนั่น มีชันหมาก (2537: คำนำ) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมสำหรับเด็กไว้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก เป็นเครื่องมือสื่อสารอันทรงประสิทธิภาพในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ ทางศิลปวิทยาการต่างๆ วรรณกรรมสำหรับเด็กช่วยปลูกปลอบอารมณ์ให้ร่าเริงมีชีวิตชีวา ปลูกฝัง แนวคิดจิตสำนึกที่ชอบธรรมตามวิถีของสังคมให้แก่เด็ก ผู้เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่สุดแห่ง มวลมนุษยชาติเป็นอาหารสมองที่มีคุณค่า ที่สามารถหล่อหลอมหล่อเลี้ยงและหล่อเลี้ยงจิต วิญญาณให้งอกเงยและงอกงาม

ปราณี เชียงทอง (2526: 6) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่เขียน สำหรับให้เด็กอ่านอย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก และเป็นที่น่าสนใจของเด็กวัยต่างๆ ตั้งแต่เด็กวัย ก่อนเข้าเรียนไปจนถึงวัยรุ่น ซึ่งเด็กสามารถเลือกอ่านได้ตามความพอใจโดยไม่มีการบังคับ และ วรรณกรรมสำหรับเด็กหรือหนังสือสำหรับเด็กนับเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต การอ่านของเด็กมีบทบาท และมีอิทธิพลต่อผู้อ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก นับเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมาก

กว่าศิลปะใดๆ เพราะเป็นศิลปะที่สร้างด้วยวัตถุดิบที่เป็นธรรมชาติ และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์และตัวละครที่ผู้แต่งสร้างขึ้น และใช้ภาษาเป็นเครื่องถ่ายทอดมายังผู้อ่าน

จากสารานุกรม เวิร์ลด์บุ๊ค เอ็นไซโคลพีเดีย. (รัถพร ชังธาดา.2531 : 1 : อ้างอิงมาจาก World Book Encyclopedia. 1965 : 316) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กคือหนังสือที่เขียนขึ้นเป็นพิเศษสำหรับเด็ก

กลุ่มจิตต์ พลายเวช(2526 : 7) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กว่าหนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่เขียนให้เด็กได้เลือกอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อให้ความรู้และเพื่อใช้ประกอบการศึกษา มีเนื้อหาสาระและใช้ภาษาที่ง่าย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก

โสภณ นุ่มทอง (2523 : 32) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหนังสือเด็กไว้ ดังนี้หนังสือเด็ก หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กอ่านโดยเฉพาะ เพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติ และทักษะในด้านต่างๆ ตามความต้องการของผู้จัดทำทั้งนี้ ผู้จัดทำจะต้องรู้จัก เข้าใจพัฒนาการทางร่างกายและทางสติปัญญาของเด็กอีกด้วย

วินัย รอดจ่าย (2532 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หนังสือสำหรับเด็ก คือหนังสือที่เขียนให้เด็กและเยาวชนอ่านโดยเฉพาะ หรืออาจให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังก็ได้ถ้าเด็กยังเล็ก โดยมุ่งเน้นที่จะให้เด็กเกิดความสุขสนาน เพลิดเพลิน ใคร่รู้นำไปสู่นิสัยรักการอ่านต่อไป

อัท (กรรณิการ์ นาโคอยู่. 2523 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Huck. 1976: 16) ได้ให้ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กว่า หนังสือสำหรับเด็กคือ หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้เด็กอ่าน โดยมีลักษณะเนื้อหา รูปเล่ม ภาษาที่ใช้แตกต่างไปจากหนังสือทั่วไป

จากความหมายที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หรือหนังสือสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่เขียนขึ้นเป็นพิเศษสำหรับเด็ก มีทั้งนิยาย นิทาน สารคดีวรรณคดีประเภทต่างๆ เรื่องจริงจากชีวิตประวัติ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีวิธีเขียนให้อ่านง่าย เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย เหมาะกับความสนใจ ความต้องการประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจของเด็ก มีเนื้อหาไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดทั้งความรู้ ความเพลิดเพลิน คุณธรรม คุณนิสัย ความสามารถทางศิลปวิทยาการและเป็นหนังสือที่เด็กอยากอ่านโดยมีต้องบังคับ

ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 15) แบ่งประเภทของหนังสือออกเป็น 5 ระดับ ตามวัยของเด็ก ดังนี้

1. วัยแรกเกิด - 3 ขวบ เป็นวัยที่เด็กยังอ่านหนังสือไม่ออก แต่ก็สนใจดูรูปภาพหรือสิ่งที่สัมผัสได้

2. วัย 3 - 6 ปี เป็นหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน

3. วัย 6 - 11 ปี เป็นหนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา

4. วัย 11 - 14 ปี เป็นหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นประเภทสารคดีและบันเทิงคดี

5. วัย 14 - 17 ปี เป็นหนังสือสำหรับวัยรุ่น

หทัย ดันหยง (2529 : 63) กล่าวว่าหนังสือสำหรับเด็กมีป่อเกิดเช่นเดียวกับหนังสือทั่วไป แต่โดยลักษณะเฉพาะตัวเป็นหนังสือที่มุ่งสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของเด็ก การใช้ภาษาและรูปแบบเนื้อหาเหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละวัย อาจจำแนกออกเป็นประเภทได้ ดังนี้

1. หนังสือสำหรับเด็กทั่วไป

2. หนังสือสำหรับเด็กประเภทวรรณกรรมหรือวรรณกรรมสำหรับเด็ก

3. หนังสือสำหรับเด็กเพื่อการศึกษาเล่าเรียน

ปราณี เชียงทอง (2526 : 55 - 76) ได้แบ่งประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กเป็น 9 ประเภทดังนี้

1. หนังสือภาพ เป็นหนังสือที่มีรูปภาพเป็นส่วนอธิบายเรื่อง สำหรับเด็กเล็กวัยก่อนเข้าเรียนที่ยังอ่านหนังสือไม่ได้แต่เด็กสามารถอ่านเรื่องจากภาพ หรือผู้ใหญ่อ่านเรื่องฟัง

2. บทเห่กล่อม บทเด็กเล่นและบทกลอน บทกลอนกล่อมเด็ก เป็นบทกลอนที่หลังไหลมาจากอารมณ์ โดยไม่ได้คิดตกแต่งให้มีความประณีตแต่อย่างใดเป็นการผูกคำให้สัมผัสคล้องจองกันไปเรื่อยๆ

3. หนังสือนิทานต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นที่ความต้องการของเด็กเป็นอันมาก จุดประสงค์ในการเล่านิทาน คือ ต้องการเครื่องบันเทิงในยามว่างเป็นคติสอนใจ สอนศีลธรรม และความประพฤติต่างๆ

4. นวนิยายสำหรับเด็ก เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ เช่นเดียวกับนวนิยายผู้ใหญ่ต่างกันที่ตัวละครอาจเป็นเด็ก ปัญหาต่างๆที่ตัวละครประสบก็เป็นปัญหาของเด็ก

5. หนังสือสารคดีเป็นหนังสือที่ให้ความรู้และข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ เนื้อหาสาระต่างๆไม่ละเอียดลึกซึ้งจนเกินกว่าที่เด็กจะเข้าใจได้

6. หนังสืออ้างอิง เป็นหนังสือที่ช่วยในการเรียนและการค้นคว้า

7. หนังสือแบบเรียน เป็นหนังสือที่เด็กต้องเรียน เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนในโรงเรียน

8. หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่เพิ่มหรือประกอบหนังสือแบบเรียนให้สมบูรณ์เป็นหนังสือที่เขียนอ่านเพลิดเพลินกว่าหนังสือแบบเรียน

9. หนังสือพิมพ์และวารสาร เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เด็กควรมีโอกาสอ่านเพื่อที่จะได้ทราบความเป็นไปของโลกและเหตุการณ์ทั่วโลก และกระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 19 - 21) ได้แบ่งประเภทของหนังสือเด็กไว้ ในแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ และการควบคุมการใช้หนังสือสำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาแนบท้ายคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก.419/2522 โดยได้แบ่งประเภทของหนังสือที่ใช้ในโรงเรียน คือ

1. หนังสือเรียน คือ หนังสือกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนมีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้องอาจมีลักษณะเป็นเล่มเป็นแผ่น หรือเป็นชุดก็ได้ อนึ่ง หนังสือเรียนอาจมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ดังนี้ คือ หนังสือเรียน แบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสือประกอบการเรียน

2. หนังสือเสริมประสบการณ์ คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ แต่มิได้กำหนดให้เป็นหนังสือเรียน หนังสือประเภทนี้โรงเรียนควรจัดหาไว้บริการครู และนักเรียนในโรงเรียนได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ในแง่ของ

2.1 การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

2.2 ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความซาบซึ้งในคุณค่าของภาษา

2.3 การเสริมสร้างทักษะ และนิสัยรักการอ่าน

2.4 การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น

สำหรับหนังสือเสริมประสบการณ์ กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำหรือกำหนดขึ้น โดยจำแนกประเภท ดังนี้

ก. หนังสืออ่านนอกเวลา คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่ากิจกรรมการเรียนเกี่ยวหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตร

ข. หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ

ค. หนังสืออุเทศ คือ หนังสือสำหรับใช้ค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียน การเขียนเรียงหนังสือประเภทนี้เป็นเชิงวิชาการ

ง. หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เน้นไปในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่าน และนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่มีลักษณะไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ และมีสาระประโยชน์

3. แบบฝึกหัด คือ สื่อการเรียนสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียน แบบฝึกหัดที่ใช้ในโรงเรียนได้นั้น กระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้กำหนด

สรุปได้ว่า วรรณกรรมของเด็กมีหลายประเภท ซึ่งนับเป็นสิ่งมีคุณค่าในการถ่ายทอดความรู้ความคิด คุณธรรม คุณลักษณะต่างๆ และความเพลิดเพลินตามความสนใจของเด็กแต่ละวัย

แนวคิดและทฤษฎีวรรณกรรม

หทัย ต้นหยง (2532 : 50 - 52) ได้อธิบายถึงวิธีการปรับปรุงเรื่องและการควบคุมระบบการเขียนเรื่อง โดยใช้ทฤษฎีพื้นฐานทางวรรณกรรม (คัมภีร์ สุไพศาลังการ) ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 มีรส บันเทิง ชวนใจให้น่าอ่าน

องค์ประกอบที่ 2 มีอรรถาธิบายการดำเนินเรื่อง ประณีต งดงาม

องค์ประกอบที่ 3 มีคุณากร เป็นป่อเกิดแห่งคุณงามความดี

1. รสวรรณกรรม มี 10 รส คือ

- 1.1 สติคารรส รสแห่งความรัก สัมผัสสมานสามัคคี
- 1.2 วีรรส รสแห่งความกล้าหาญ ความมานะบากบั่น
- 1.3 กรุณารส รสแห่งจิตใจเห็นอกเห็นใจ เอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน
- 1.4 หัสสรส รสแห่งความสุภาพอารมณ์เบิกบาน แจ่มใส
- 1.5 อัปภูตรส รสแห่งความแปลก พิศดาร มหัศจรรย์
- 1.6 ภยานกรส รสแห่งความกลัว ย้ำเกรง
- 1.7 วิภัจชรส รสแห่งความเกลียดชัง อาฆาต มาตราร้าย
- 1.8 สันดรส รสแห่งความสงบ ร่มเย็น ราบรื่น
- 1.9 รุทธรส รสแห่งความโกรธกริ้ว แค้นใจ
- 1.10 จรียรส รสแห่งความรู้สึกนึกคิด มีเหตุผล รู้ดี รู้ชั่ว

1. องค์การของวรรณกรรม ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมรักสวยรักงาม ชอบที่จะประดับตกแต่งชีวิตให้มีสีสัน เจริญจิตให้สดใสเจริญใจเจริญตา มี 3 ประการ ได้แก่

2.1 ความงามที่เกิดจาก วจนลักษณะ คือ งามด้วยรูปแบบถ้อยคำภาษา ของท่วงทำนอง สีสาวโวหาร ภาพพจน์ ฯลฯ

2.2 ความงามที่เกิดจาก จรียลลักษณะ คือ ชาติกำเนิดคุณลักษณะกิริยาอาการที่เหมาะสมกับกาลเทศะ และคติธรรมแห่งการดำรงชีวิต ฯลฯ

2.3 ความงามที่เกิดจาก สุนทรียลักษณะ คือความงามที่เกิดจากภาวะสร้างสรรค์ เรียกว่า ภาวาลงการ และสรคัลลักษณะ คือ ความเพร็ดพริ้ง ความบรรเจิดจรัส ความประณีตบรรจง ความงอกเงยและงอกงามเพิ่มพูนเป็นเอนกอนันต์

3. คุณากร วรรณกรรมนั้นมีทั้งคุณและโทษ จึงควรเลือกสรรแต่วรรณกรรมที่มีคุณ เพราะคุณวรรณกรรมนั้น เป็นป่อเกิดแห่งคุณงามความดีมี 10 ประการ ได้แก่

3.1 โอิฬารคุณากร คือ สร้างความงามกล่อมเกล่าใจคน

3.2 สมคุณากร คือ สร้างความสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย เป็นลักษณะนิสัยของคน

3.3 กันตคุณากร คือ สร้างความร่าเริง จูงใจคนให้เกิดจิตสำนึก

3.4 อัดอรรถคดีคุณากร คือ สร้างคุณงามความดีที่แท้จริงโดยไม่เสริมแต่งจอมปลอม

3.5 ปลาทคุณากร คือ สร้างความเข้าใจโดยง่าย มีพลังจูงใจให้ปฏิบัติ

3.6 สมานิตคุณากร คือ สร้างความตั้งใจมุ่งมั่น มุ่งมาตรฐานปรารถนา เอาจริงเอาจัง
จริงใจที่จะนำไปสู่ประโยชน์

3.7 ลีเลสาคุณากร คือ สร้างความต่อเนื่อง ไม่ขาดสาย เกิดความผูกพันปรองดอง

1.8 โอสถคุณากร คือ สร้างความกลมกล่อม พอเหมาะพอดี ก่อให้เกิดศรัทธา
ความเชื่อมั่น

3.9 มธรรคุณากร คือ สร้างความชื่นอกชื่นใจ ในสิ่งที่ทุกคนปรารถนา

3.10 สุขุมาลคุณากร คือ สร้างความเจริญใจ ความสุขสงบเยือกเย็นในหมู่ชน

วรรณกรรมที่สร้างโดยมีส่วนร่วมประกอบครบทั้งรส อลังการ และคุณากร นับเป็น
วรรณกรรมที่ดีว่าเป็นหนังสือชั้นดีที่เป็นสื่อแห่งการเรียนรู้ของเด็ก

4. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ในการประเมินคุณค่าและเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็ก หทัย ต้นหยง (2529 : 91-95)
ได้ให้ หลักเกณฑ์การพิจารณาเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็ก ว่าจะต้องพิจารณารายละเอียด
โครงเรื่อง (Plot) และแก่นของเรื่อง (theme) ไว้ดังนี้

1. โครงเรื่อง ควรเป็นการถ่ายทอดสิ่งที่เกิดจากเค้าการณ์ที่มีจินตนาการประสบการณ์ชีวิตที่
ได้ผ่านพบ สิ่งประทับใจที่เกิดขึ้นในชีวิต เรื่องราวที่มีเค้าเดิมมาปรุงแต่ง ภูมิปัญญาธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมและเหตุจูงใจ หรือบันดลใจต่างๆเป็นเนื้อหาให้ดำเนินเรื่องซึ่งมีตัวละครแสดงบทบาท
อยู่ในเหตุการณ์ด้วยสภาพชีวิตที่มีข้อคิด เนื้อหาสาระ ปมปัญหา มโนทัศน์ เข้มข้น หรือคลี่คลาย
ไปสู่จุดสิ้นสุดของเรื่องเพื่อสร้างให้สนุกและจบลงด้วยผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. สาระแนวคิด คือ แก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใครในสภาพอย่างไร
และให้แนวคิดอะไร แก่นของเรื่องประกอบด้วยแก่นแห่งทรรศนะ อารมณ์ พฤติกรรมซึ่งมีแนวโน้ม
ไปตามลักษณะปรัชญาชีวิตของผู้เขียน เป็นคตินิยม เช่น จิตนิยม สุขนิยม วัตถุนิยม เป็นต้น สาระ
แนวคิดในหนังสือสำหรับเด็ก ควรมีลักษณะตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อน มุ่งเน้นมโนทัศน์เพียง
มโนทัศน์เดียว และมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาเด็กทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และด้าน
ทักษะพิสัย

ทูซ (กรรณิการ์ นาคอยู่. 2523 : 7 อ้างอิงมาจาก Tooze. 1969 : 78) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสือที่ดีสำหรับเด็กว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. ให้ความรู้
2. โครงเรื่องสมเหตุสมผล สามารถอธิบายได้
3. เสริมสร้างทัศนคติ
4. เสริมสร้างความเข้าใจในตัวเอง เข้าใจคนอื่นและสิ่งแวดล้อม
5. เสริมความรู้ที่มีอยู่ให้กว้างขวางขึ้น
6. ให้ความเพลิดเพลิน
7. กระตุ้นให้เกิดความคิด
8. ช่วยแนะแนวทางการคิด
9. เป็นแหล่งบันเทิงใจ

ฮอว์น(กรรณิการ์ นาคอยู่. 2523 : 8 อ้างอิงมาจาก Home. 1970 : 7)ได้ให้เกณฑ์ประเมินค่าหนังสือสำหรับเด็กในด้านเนื้อหาว่า ควรให้ข้อคิดที่ควรให้เด็กทราบ มีความเหมาะสมกับประสบการณ์และภูมิหลังของเด็ก เนื้อเรื่องให้ข้อคิดเห็นที่ปัจจุบัน โครงเรื่องมีการกระทำที่ชวนให้ติดตาม เนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องเป็นที่สนใจของเด็ก เนื้อเรื่องส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของมนุษย์ เป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดมาจากสิ่งที่เป็นต่อการดำรงชีวิต เนื้อเรื่องไม่เป็นการสอนศีลธรรมโดยตรง แต่จะแทรกไว้โดยเด็กไม่รู้ตัว เนื้อหาด้านศีลธรรมและข้อควรประพฤติ เป็นสิ่งที่เด็กเข้าใจและไม่เกินความสามารถของเด็กที่จะพึงปฏิบัติได้

การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่ง จินตนา ไบกาชุย (2534 : 51-65) ได้เสนอแนวการเขียนกับโครงเรื่องและแก่นสาระของเรื่องว่า ควรเป็นเรื่องร่วมสมัย หรือเรื่อง ที่แต่งขึ้นใหม่ เน้นความสนุกสนาน แทรกคุณธรรมที่พึงประสงค์จะปลูกฝังให้บังเกิดแก่เด็กไทย มีการดำเนินเรื่องจับใจ ตื่นเต้น เร้าใจ สมจริงทำให้ผู้อ่านคล้อยตาม ผู้อ่านเกิดความจรรโลงใจ ผลที่ตามมาโดยไม่รู้ตัว คือ คุณธรรม หรือคุณสมบัติอันพึงปรารถนาคงอยู่โดยที่ครู อาจารย์ในโรงเรียนไม่ต้องลงแรงอบรมสั่งสอนศีลธรรมด้วยตนเองแต่อย่างใด ในการวางโครงเรื่องจะต้องคำนึงถึงแนวความคิดเป็นของตนเองและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ จะต้องคำนึงการนำเอาความรู้หรือประสบการณ์มาใช้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน เขียนให้อ่านเข้าใจและก่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือ ไม่มีหลายความหมายจนทำให้ผู้อ่านตีความไปหลายทาง ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

ลักษณะเนื้อหาควรจะประกอบด้วย วิธีเสนอเรื่องความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เอกภาพ ความสอดคล้องกลมกลืน และลำดับขั้นตอน สารัตถภาพและสัมพันธภาพ คุณค่าของสาระแนว คิดและมโนทัศน์ ข้อมูลหลักฐานที่ถูกต้องเหมาะสม ความเหมาะสมกับวัยของผู้่านสอดคล้องกับ แนวคิดในการประเมินคุณค่าเค้าโครงเรื่อง และแนวคิดของเรื่อง ซึ่ง ปราณี เชียงทอง (2526 : 80-81) ได้เสนอความคิดเห็นไว้ว่า เค้าโครงเรื่อง ควรดำเนินเรื่องไปด้วยการกระทำ และเหตุการณ์ มากกว่าจะเป็นการดำเนินเรื่องด้วยการบรรยาย ควรเข้าใจ และตื่นเต้น แนวคิดของเรื่องเป็น จุดมุ่งหมายในการเขียนซึ่งแฝงไว้ในเนื้อเรื่องซึ่งควรพัฒนาไปตามลำดับ เนื้อเรื่อง และเหตุการณ์ ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครในเรื่อง โดยไม่จำเป็นต้องบอกให้รู้ว่า ตัวละครเป็นคนเช่นไร ให้ตัว ละครแสดงบทบาทออกมาเองจากการกระทำ โดยเด็กไม่รู้ตัวว่าเป็นการสั่งสอน เพราะเด็กไม่ชอบ เรื่องที่เขียนเพื่อสั่งสอนเด็กโดยตรง

สุนทรี มีพร้อม (2522 : 70-71) ได้เสนอแนวทางในการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ในงาน วิจัยว่า โครงเรื่องควรแปลกใหม่ เนื้อเรื่องควรถูกใจเด็ก ตรงกับความต้องการและธรรมชาติของ เด็ก อ่านแล้วสนุก และสบายใจ ตัวละครใกล้เคียงกับชีวิตจริง แต่เรื่องที่จะนำมาเสนอแก่เด็ก ควร แสดงถึงความดีงาม ความถูกต้องอันเป็นที่ยอมรับของสังคม

ลักษณะรูปเล่มของหนังสือ

ลักษณะรูปเล่มของหนังสือสำคัญมาก เพราะจะดึงดูดความสนใจของผู้่านทำให้เด็ก ได้ตัดสินใจเบื้องต้นได้ว่า จะหยิบขึ้นมาอ่านหรือไม่ รักพร ชังธาดา ปราณี เชียงทองและ จินตนา ไบชูกายี(รักพร ชังธาดา. 2531 : 45-46 ; ปราณี เชียงทอง. 2526 : 79 ; จินตนา ไบชูกายี. 2534 : 70-73) แนะนำแนวทางในการจัดรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กว่าควรมีลักษณะรูปเล่ม ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม ไม่จำเป็นต้องมีเพียง 2 แบบ คือ เป็นรูปสี่เหลี่ยมในแนวนอนหรือ แนวตั้งเท่านั้น แต่ควรมีรูปทรงหลายๆ แบบ เช่น เป็นรูปช้าง รูปปลา รูปบ้าน รูปนก ฯลฯ
2. ขนาดรูปเล่มพอเหมาะ สัมกับเด็ก คือพอเหมาะมือของเด็กที่จะหยิบยกเปิดอ่าน หรือ นำไปไหนมาไหนได้สะดวก นเมืองไทยนิยมทำกันมาก คือขนาด 8 หน้ายก และขนาด 16 หน้ายก
3. การเย็บเล่มแข็งแรงทนทาน ประณีต หนังสือที่เย็บเล่มโดยวิธีเย็บก็ด้วยเชือก แล้ว จึงอัดสันทากาวอีกครั้ง จะทนทานกว่าหนังสือที่เย็บเล่มแบบเย็บอก เพราะลวดจะชำรุดเร็ว

4. ปกจะต้องแข็งแรงทนทานต่อการจับต้องของเด็ก ควรทำให้สวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจให้อยากอ่าน หน้าปกควรมีชื่อเรื่อง ผู้แต่ง ผู้เขียนภาพ สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดทำบอกไว้ด้วย ชนิดของตัวอักษรของข้อความบนปก ควรอ่านง่าย สะดุดตา เลือกวางอักษรในตำแหน่งที่ดี

5. จำนวนหน้า สำหรับเด็ก 6-9 ขวบ ส่วนมากจะอยู่ในระหว่าง 16-32 หน้า อย่างไรก็ตาม สำหรับเด็กเล็กอาจจะลดจำนวนหน้าให้น้อยลง และสำหรับเด็กโตอาจเพิ่มจำนวนหน้าให้มากขึ้นตามความเหมาะสม

6. การจัดวางหน้า ตัวหนังสือและภาพไม่ควรวางซ้อนทับกัน การเว้นริมชานหน้า กระดาษ (margin) ควรจัดให้ดูสวยงาม โปร่งตา ควรมีการเว้นที่ว่างเพื่อให้เด็กได้พักสายตา รวมทั้งรูปภาพและอ่านเรื่องได้ง่ายและชัดเจน การจัดกรวางหน้าควรมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อไม่ให้จำเจ โดยเฉพาะหนังสือภาพสำหรับเด็กปัจจุบันนิยมการจัดแบบคาบสองหน้า (Double Spread)

7. กระดาษที่ใช้ ควรมีคุณภาพดี เช่น กระดาษปอนด์ ซึ่งมีความหนา เหนียวทนทาน และน่าอ่านกว่ากระดาษบุฟ หรืออาจใช้ผ้าซึ่งมีความทนทานสามารถซักได้

8. ตัวอักษร ขนาดสำหรับเด็กประถมศึกษาประมาณ 24 พอยท์ (3 มม.) ควรใช้สีเข้ม ลักษณะเป็นแบบที่ถูกต้องเป็นการโน้มน้ามนักเรียนในเรื่องลักษณะตัวอักษรที่ถูกต้อง

เทิร์นบัลล์ และเบิร์ด (นนทพร พรประยูทธ. 2528 : 13; อ้างอิงมาจาก Trunbull and Bird. 1986) กล่าวว่า การใช้สีในการออกแบบนั้นสำคัญยิ่งเมื่อตัดสินใจใช้สีก็ต่อเมื่อแสดงให้เห็นชัดเจนดีกว่าใช้ในลักษณะขาวดำ ผลของความตึงเครียดของสีมีความสัมพันธ์กับความยากง่ายในการอ่าน ซึ่งการเลือกสีที่ถูกต้องจะก่อให้เกิดผลต่างๆ ดังนี้

1. ทำให้ผู้ดูเกิดความสนใจ
2. ก่อให้เกิดผลทางจิตวิทยา มีผลต่ออารมณ์ผู้ดู
3. ทำให้เข้าใจง่าย ระลึกถึงได้ง่าย
4. สร้างบรรยากาศที่งดงาม

จากการศึกษาวิจัย ผลการรับรู้อักษรสีบนพื้นขาว และอักษรขาวบนพื้นสีของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ของ นนทพร พรประยูทธ (2528 : 31) ปรากฏว่า ผลการรับรู้อักษรสีบนพื้นขาว สูงสุด อันดับ 1-4 คือ อักษรสีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ตามลำดับ และในการเปรียบเทียบเป็นคู่สีกัน พบว่าอักษรสีน้ำเงินบนพื้นขาว ให้ผลการรับรู้ดีกว่าอักษรสีขาวบนพื้นสีน้ำเงิน ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนในการรับรู้ตัวอักษรของคู่สีอื่น แตกต่างกัน

ในเอกสารการวิจัยของ ประไพ พัทธเกษม และ กรรณิการ์ นาโคอยู่ (ประไพ พัทธเกษม. 2532 : 26-27 ; กรรณิการ์ นาโคอยู่. 2523 : 9-10) กล่าวไว้ว่าลักษณะรูปเล่มหนังสือสำหรับเด็ก ควรมีการออกแบบรูปเล่มและปกดึงดูดความสนใจ การจัดหน้าประเด็น มีศิลปะ การเข้าปก การเย็บเล่มดี มั่นคง แข็งแรง ทนทานต่อการใช้ ขนาดพอเหมาะ ตัวอักษรพิมพ์ชัดเจน สวยงาม ไม่มีข้อผิดพลาดในเรื่องการพิสูจน์อักษร มีส่วนประกอบที่เข้าใจ การจัดหน้าให้กระจ่างชัดเจนกระดาศ ได้มาตรฐาน การจัดหน้า และ รูปเล่มต้องจัดให้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาสำหรับเด็ก การจัดหน้าหนังสือไม่ควรประหยัดเกินไป การทิ้งหน้าให้ว่างก่อนขึ้นเรื่องเหมือนการปล่อยสมองเด็กให้ว่างก่อนทำความเข้าใจกับเรื่อง นอกจากนี้การเว้นที่ด้านริมของหนังสือทั้งด้านในและด้านนอกก็ควรทำ เพราะจะทำให้เด็กอ่านหนังสือด้วยความสบายตายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ รัลฟ (Ralph. 1952 : 197) กล่าวว่า การเว้นว่างขานหรือริมรอบๆ ข้อความ หรือหน้ากระดาศ เป็นการทำให้การอ่านสะดวกขึ้น เป็นการเชิญชวนเบื้องต้นให้น่านอ่านทำให้จุดไฟกัสของสายตาท่จับบนตัวอักษรง่ายขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดที่จะต้องมที่ว่างสำหรับผู้่าน เพราะตัวอักษรที่เบียดแน่นเกินไปไม่น่าสนใจ ไม่น่าประทับใจทำให้เกิดความเมื่อยล้าต่อผู้อ่าน

คุณค่าของภาพประกอบ

ภาพประกอบถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากของหนังสือสำหรับเด็ก เพราะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราว หรือเกิดจินตนาการตามเรื่องได้ดีขึ้น วิริยะ สิริสิงห์ หทัย ดันหยง และจินตนา ไบชูกายี (วิริยะ สิริสิงห์. 2524 : 53-55 ; หทัย ดันหยง. 2529 : 124-134 ; จินตนา ไบชูกายี. 2534 : 65 - 70) กล่าวถึงการเขียนภาพประกอบว่า ผู้เขียนภาพจำเป็นต้องเตรียมตัวสำหรับหนังสือสำหรับเด็กตามหลักสากล หนังสือสำหรับเด็กจะบรรจุภาพไว้เสมอ ดังนั้น หนังสือสำหรับเด็กจึงมีลักษณะเป็นหนังสือภาพ เด็กยังต้องการภาพเป็นภาษาความหมายช่วยสร้างความคิดอธิบายเรื่องราวเมื่อวัยเจริญขึ้น สามารถเรียนรู้ภาษาสัญลักษณ์ได้ เนื้อหาภาษาจะมากขึ้นจำนวนภาพน้อยลงได้ ภาพอันวิจิตรนั้นต้องสร้างขึ้นให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

1. สอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหา เสริมเนื้อหาให้ถูกต้อง และกว้างขวางขึ้น เด็กดูแล้วสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดี
2. เราอารมณ์ให้เกิดรสชาติ เคลื่อนไหวมีชีวิตชีวา ไม่ใช่เป็นภาพนิ่ง หรือภาพประดิษฐ์สวยๆ ประดับไว้ในหนังสือเท่านั้น ควรเล่าเรื่องได้ในตัวของมันเอง

3. สมเหตุสมผล ไม่หลอกหรือบิดเบือน มีอิสระเสรีในการใช้สีสันเติมที่ เน้นถึงความบริสุทธิ์แจ่มใส ใช้สีที่เด็กชอบประเภทแม่สี ไม่ใช้สีเข้มมืดๆ ดูแล้วน่ากลัว ไม่มีลักษณะลามกอนาจาร ควรหลีกเลี่ยงภาพเหตุการณ์ที่โหดร้ายน่าเกลียดน่ากลัว หรือสร้างความขุ่นในอารมณ์ ควรเป็นภาพที่ให้อารมณ์ขัน

4. มีความกลมกลืนกับสภาพชีวิตประจำวัน และจิตวิทยาของสีที่มีต่อเด็ก เช่น สีแดง คือ ความตื่นเต้น เร้าใจ ให้ความรู้สึกทางมิติ เช่น สีฟ้า ม่วง คราม ตองค์อ่อน เป็นสีในวรรณะเย็น ให้ความรู้สึกเบาบางในอารมณ์ ภาพที่แสดงควรให้มโนทัศน์อย่างชัดเจน

5. เป็นธรรมชาติทั่วๆ ไป ไม่เจาะจงเพราะธรรมชาติที่เป็นมนุษย์เท่านั้น แต่รวมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น สีของกลางวัน กลางคืน ลักษณะของเด็กมีความนุ่มนวลบนใบหน้า เป็นต้น

สุประภา ศรีทอง (2527 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์ความสอดคล้องทางด้านเนื้อหาสาระระหว่างภาพและกลุ่มประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จำนวน 146 เรื่อง โดยการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ไม่เป็นหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสือเรียนว่า มีความสอดคล้องกับเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จากเกณฑ์หนังสือภาพสำหรับเด็ก 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา วิธีเสนอเนื้อหา การจัดพิมพ์และรูปเล่ม ผลปรากฏว่าหนังสือภาพมีเนื้อหาสอดคล้องกับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อยู่ในระดับน้อยที่สุดเป็นส่วนใหญ่

ศิวะพรรณ โหระกุล (2535 : 160-162) ได้เสนอผลการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก ในด้านคุณค่าของภาพประกอบไว้ว่า ภาพประกอบช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรม น่าสนใจ ประกอบด้วย ภาพเหมือนจริง ลายเส้น ภาพถ่ายเป็นภาพที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิด จินตนาการและการแปลความหมายตามเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี

พิน เพชรรักษ์ (2524 : 159) ศึกษาความสนใจของเด็กที่มีต่อตำแหน่งของภาพประกอบ หนังสือแบบเรียน ได้เสนอผลการวิจัยการจัดลำดับตำแหน่งที่เด็กสนใจสูงไปหาต่ำ ปรากฏว่า ตำแหน่งของภาพขนาด 1/2 ของหน้า แนวตั้งเด็กสนใจภาพตำแหน่งซิดริมล่างซ้ายมากที่สุด และสนใจภาพตำแหน่งที่ติดกับรอยพับระหว่างหน้า น้อยที่สุด และตำแหน่ง 1/2 ของหน้า แนวนอน เด็กสนใจตำแหน่งซิดริมบน มากที่สุด และตำแหน่งซิดริมล่าง น้อยที่สุด ตำแหน่งของภาพขนาด 1/4 ของหน้า แนวตั้ง เด็กสนใจตำแหน่งซิดริมบนกลางมากที่สุด และสนใจภาพตำแหน่งซิดริมบนกลางที่อยู่ติดกับรอยพับระหว่างหน้าน้อยที่สุด

วรวิทย์ วิเศษจันทร์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลการรับรู้ จากการใช้ ภาพประกอบ ซึ่งมีคู่สีตัดกันของสีพื้นกับสีภาพและประเภทของภาพต่างกัน ปรากฏว่าผลการรับรู้ ภาพประกอบสีแดงบนพื้นเขียว รับรู้ได้ดีที่สุด และให้ผลการรับรู้สูงกว่าภาพประกอบลายเส้นสีดำ บนพื้นสีเขียว ซึ่งมีการรับรู้ได้น้อยที่สุด

การใช้ภาษาของหนังสือ

หนังสือสำหรับเด็กที่เขียนโดยใช้ภาษาดีมีใช้ภาษาที่แต่งจนไพเราะ แต่อ่านแล้วต้องตีความอีกจึงจะเข้าใจ เด็กจะไม่ชอบอ่านเพราะใช้ความพยายามมาก ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

หทัย ต้นหยง (2529 : 114 - 116) และสมศักดิ์ ศรีมานิชญ์ (2523 : 5 - 6) กล่าวถึง หนังสือสำหรับเด็กว่า มีทั้งหนังสือร้อยแก้ว และร้อยกรองซึ่งการใช้ถ้อยคำสำนวนโวหารนั้นอยู่ใน พิสัยทางธรรมชาติของเด็กโดยเฉพาะ แตกต่างกับหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากมาย การใช้ภาษาใน หนังสือสำหรับเด็กควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ลักษณะทางภาษา ใช้ภาษาพูด หรือสนทนาตรง ๆ เข้าใจง่าย ไม่ต้องแปลความอีก ควรใช้ภาษากลาง เพราะภาษากลางเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน ใช้ภาษาตามระดับวัย ของเด็ก เพื่อพัฒนาให้กว้างขวางขึ้น
2. ลักษณะของประโยค ควรเป็นประโยคที่ประธานเป็นผู้ทำกริยา มีกาลเดียว คือ ถ้าเขียนเป็นเรื่องเล่าในอดีต ก็อย่านำเรื่องปัจจุบันและอนาคตเข้ามาปน ใช้ประโยคที่สั้นๆ กระชับรัดกุมเพื่อความสมบูรณ์ เรียงคำเข้าประโยคได้ถูกต้องกับหน้าที่ของความหมาย จำนวนคำ ไม่เกินประโยคละประมาณ 14 คำ
3. ลักษณะถ้อยคำ ควรใช้หลากคำ ไม่ซ้ำซ้อน เป็นคำสุภาพ ทนสมัย แต่หลีกเลี่ยง การใช้คำเทศ หรือคำตลาด คำสแลงที่ยังไม่ได้รับการปรุงแต่ง ไม่ควรใช้คำศัพท์ คำสอนภาษา บาลี สันสกฤต หรือภาษาใหม่ๆ ในการเขียนสำหรับเด็ก
4. ลักษณะสำนวนโวหาร ใช้โวหารของไทย ตามคติไทย ถูกต้องตามความหมายเข้าใจ ง่าย เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคลและเหตุการณ์ในเรื่อง หลีกเลี่ยงการใช้สำนวนโวหารประโลม โลก หรือตลกเสียดสีประชดประชันสังคม หรือตลกลามก

5. ภาษาร้อยกรอง ใช้คำง่ายๆ แต่คล้องจอง เช่น กลอนสี่ กลอนหก กลอนดอกสร้อย ไม่ต้องเคร่งครัดข้อบังคับเกินไป ไม่ควรยาวมากนักจะทำให้เบื่อหน่าย สามารถจบภายใน 15 - 20 นาที

6. ใช้คำสามัญเหมาะสมกับข้อเขียน ไม่ยากเกินระดับผู้อ่าน

7. ใช้คำเก๋เกี้ยวเกลาสละสลวยเลือกใช้คำที่ประทับใจผู้อ่าน ไม่ใช่ภาษาถิ่น ภาษาหนังสือ พิมพ์ ภาษาเฉพาะวิชาการ เป็นต้น

มาโนรามา จาฟา (กรรณิการ์ นาคอญ. 2523 : 14 อ้างอิงมาจาก Manorama Jafa. 1980 : 10) ได้กล่าวถึงภาษาที่ใช้ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กว่า จะต้องใช้ภาษาที่ตรงกับข้อเท็จจริง เป็นคำที่เข้าใจง่ายๆ และได้เสนอหลักเกณฑ์ที่จะช่วยให้งานเขียนมีประสิทธิภาพว่า จะต้อง ใช้ประโยคง่ายๆ พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิหลังของเรื่องนั้นๆ ใช้คำสั้นๆ ง่ายๆ เป็นคำธรรมดาที่คนทั่วไปรู้จักคุ้นเคย ไม่เขียนคำอธิบายยาวๆ ไม่ใช้บทสนทนายาวๆ ไม่ใช่ภาษาถิ่นหรือคำสแลง พูดตรงไปตรงมา ใช้คำเปรียบเทียบที่สั้น และได้ใจความที่สุด ควรหลีกเลี่ยงศัพท์ที่ใช้เป็นภาษาต่างประเทศ และไม่ควรรู้คำซ้ำมากนัก

จากเอกสารงานวิจัยของ ศิวพรรณ โหระกุล (2535 : 21) และปราณี เชียงทอง (2523 : 14) กล่าวถึงภาษาที่ใช้เขียนหนังสือสำหรับเด็กว่า จะต้องให้ภาษาที่ตรงกับข้อเท็จจริง เป็นคำธรรมดาที่คนรู้จักคุ้นเคย ใช้คำง่ายๆ ถูกต้องและตรงตามความหมาย ภาษาในการเขียนก็คือภาษาที่เราใช้พูดตามธรรมชาติ ควรระมัดระวังเรื่องการใช้ตัวสะกด การเว้นวรรคให้ถูกต้อง ควรใช้คำที่แสดงภาพอาการ หรือคำที่มีเสียงพยางค์ให้เกิดความรู้สึก

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังกล่าวผู้วิจัย จึงสรุปเกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทสารบันเทิงในระดับประถมศึกษาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะของหนังสือประกอบด้วย ลักษณะรูปเล่ม และลักษณะของภาพประกอบ

ลักษณะรูปเล่ม ได้แก่ การทำรูปเล่ม สี และการออกแบบปก คุณภาพกระดาษ ขนาด และสีของตัวอักษร จำนวนหน้า ศิลปการจัดหน้า

ลักษณะภาพประกอบ ได้แก่ ลักษณะความชัดเจนของภาพเป็นสี หรือขาวดำ
 ลักษณะความสมจริงเป็นภาพเขียน หรือภาพถ่าย ขนาดและสีสันทของภาพ จำนวนภาพ
 ความเหมาะสมในการเรียนการสอน คำอธิบายประกอบภาพ

2. ด้านคุณภาพของหนังสือ ประกอบด้วย เนื้อหาวิชา การใช้ภาษา และแนวคิด

เนื้อหาวิชา ได้แก่ เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตร วิธีการเสนอเรื่อง ลำดับความ
 ยากง่าย เอกภาพความกลมกลืน การเน้นสาระสำคัญ ความถูกต้องเหมาะสมกับเหตุการณ์
 ความเป็นจริง เหมาะสมกับระดับวัยของผู้อ่าน การคลี่คลายปมปัญหาต่างๆ เป็นการเสนอแนะ
 แก่ผู้อ่าน

การใช้ภาษา ได้แก่ การใช้ภาษาถ้อยคำที่ถูกต้องตามแบบแผนทางหลักภาษา
 ความชัดเจนของถ้อยคำ ใช้คำศัพท์เหมาะสม การเว้นวรรคตอนถูกต้องเหมาะกับวัยและเนื้อเรื่อง

แนวคิด ได้แก่ แก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ในสภาพอย่างไร
 มีลักษณะตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน มุ่งมโนทัศน์(concept) เพียงมโนทัศน์เดียว และต้องมี
 จุดประสงค์ไปในทางสร้างสรรค์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดหนังสือแบบเรียนที่จะทำการศึกษาคุณภาพ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้สำหรับประเมินคุณภาพหนังสือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กำหนดหนังสือแบบเรียนที่จะทำการศึกษาคุณภาพ

หนังสือแบบเรียนที่จะนำมาศึกษาคุณภาพคือหนังสือประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลิตขึ้นใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 เล่ม คือ

1. เรื่องไปทะเล
2. เรื่องเครื่องบินรบ
3. เรื่องถนนสี่ขา
4. เรื่องบ้านของผม
5. เรื่องเพาะง่ายกินอร่อย

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ปีการศึกษา 2542 จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม จากการสุ่มอย่างง่าย

กลุ่มที่ 1 เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนสายน้ำทิพย์ จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์

ปีการศึกษา 2542 จำนวน 70 คน

3. เครื่องมือที่ใช้สำหรับประเมินคุณภาพหนังสือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย

3.1 แบบวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินคุณภาพหนังสือ ของหทัย ดันหยง (2529 : 245- 247) มีลักษณะเป็นแบบประเมินคุณลักษณะ และคุณภาพหนังสือ โดยการให้น้ำหนักคะแนนเป็นร้อยละ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ประเมินคุณลักษณะ 12 รายการ

ตอนที่ 2 ประเมินคุณภาพ 13 รายการ ดังนี้

แบบวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินคุณภาพหนังสือ

ลำดับ	รายการคุณภาพ	คะแนนเต็ม
ด้านคุณลักษณะ		
1	รูปเล่ม	
1.1	ปก (สี – การออกแบบ)	4
1.2	การเย็บเล่ม	4
1.3	คุณภาพกระดาษ	4
1.4	ขนาดตัวอักษรและความชัดเจนของตัวพิมพ์	4
1.5	ขนาดของรูปเล่มและจำนวนหน้า	4
1.6	ศิลปะการจัดหน้า	4
2	ภาพประกอบ	
2.1	ความชัดเจน (สี – ขาวดำ)	4
2.2	ลักษณะความสมจริง (ภาพเขียน , ภาพถ่าย)	4
2.3	ขนาด	4
2.4	จำนวนภาพ	4
2.5	ความเหมาะสม	4
2.6	คำอธิบายประกอบภาพ	4
ด้านคุณภาพ		
3	เนื้อหาวิชา	
3.1	แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4
3.2	วิธีการเสนอเรื่อง	4
3.3	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	4
3.4	การเรียงลำดับความยากง่าย	4
3.5	เอกภาพและความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง	4
3.6	การเน้นในเรื่องสำคัญ	4
3.7	ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์	4
3.8	กิจกรรมเสนอแนะ คลี่คลายปัญหาต่างๆ	4
3.9	เข้าใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน	4

ลำดับ	รายการคุณภาพ	คะแนนเต็ม
4	การใช้ภาษา	
4.1	ความถูกต้องทางไวยากรณ์	4
4.2	ความชัดเจนของข้อความ	4
4.3	ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์	4
4.4	เครื่องหมายวรรคตอน	4
	รวม	100

3.1.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพหนังสือสำหรับเด็กของหทัย ดันหยง (2528 : 283) ของสนั่น มีชั้นหมาก (2537 : 189-191)ของสมหมาย เชื้อพงศ์ (2538 : 135) และคนอื่นๆ

3.1.2 รวบรวมสาระสำคัญจากแบบวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินคุณภาพหนังสือเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการให้นำนักคะแนน แต่ละรายการ

3.2 แบบสอบถามความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อประเมินความสนใจของนักเรียน จากหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาทั้ง 5 เล่ม สร้างขึ้นโดยอาศัยแบบวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินคุณภาพหนังสือของหทัย ดันหยง นำมาศึกษาและเปลี่ยนแปลงการใช้สำนวนภาษาของเด็ก ลักษณะต่างๆของหนังสือที่ได้เก็บจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ

3.2.1 นำแบบประเมินคุณภาพหนังสือ ซึ่งสร้างเป็นเกณฑ์ในการให้นำนักคะแนน เสนอให้ประธานควบคุมการวิจัยตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง

เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถประเมินคุณภาพได้ตรงตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาสาระ ถ้อยคำ ภาษา ซึ่งประกอบด้วย

(1) รองศาสตราจารย์วารี ธีระจิตร ข้าราชการบำนาญ ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์ ภาควิชาปฐมวัย คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3) นางวารยา คงชีพ อาจารย์ 3 ระดับ 8 หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
โรงเรียนสายน้ำทิพย์

3.2.2 นำผลการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาเสนอประธานเพื่อปรับปรุงให้เป็นไป
ตามข้อเสนอแนะ

3.2.3 นำไปทดลองให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 70 คน แล้วนำผล
การให้คะแนนมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร แอลฟา (Alpha) ของ ครอนบาค Cronbach)
 α ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.930 (ภาคผนวก)

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นครูผู้สอนดำเนินการตามลำดับดังนี้
 - 4.1.1 อ่านหนังสือครั้งแรก เพื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือ
 - 4.1.2 อ่านหนังสือครั้งที่ 2 เพื่อพิจารณาให้ค่าระดับคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
 นำนักคะแนนสำหรับการวิเคราะห์หนังสือ แล้วให้คะแนนในแบบประเมินคุณภาพหนังสือ
- 4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียน ดังนี้
 - 4.2.1 อ่านหนังสือครั้งแรกเพื่อเก็บใจความ
 - 4.2.2 อ่านครั้งที่ 2 เพื่อตอบแบบสอบถามความสนใจของนักเรียน
 - 4.2.3 นำผลแบบสอบถามความสนใจของนักเรียนมาหาค่าร้อยละ

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 จัดทำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบประเมินคุณภาพหนังสือ และผลสำรวจความสนใจ
หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่ละเล่ม

- 5.1.1 หาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ
- 5.1.2 หาค่าเป็นรายด้าน
- 5.1.3 หาค่าเฉลี่ยรวมเล่ม
- 5.1.4 หาค่าร้อยละ

5.2 พิจารณาระดับคุณภาพหนังสือแต่ละเล่มโดยถือเกณฑ์ตัดสินที่ปรับปรุงจากแบบประเมินคุณภาพหนังสือสำหรับเด็ก โดยการให้น้ำหนักคะแนน (ร้อยละ) ของหทัย ดันหยง (2529: 245 – 247) และมาตรฐานประมาณค่า วิธีของลิเคิร์ท ของพวงรัตน์ ทวีรัตน์(2531: 114) นำมากำหนดค่าเป็นคะแนน 5 ระดับ ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.00 หมายถึง มีคุณภาพในระดับ ดีมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีคุณภาพในระดับ ดี

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีคุณภาพในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0.51 – 1.50 หมายถึง มีคุณภาพในระดับ พอใช้ได้

ค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.50 หมายถึง มีคุณภาพในระดับ ใช้ไม่ได้

5.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมเพื่อแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

6.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

6.1.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2538: 30)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยคุณภาพแต่ละเรื่องของหนังสือ

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนประเมินคุณภาพ

6.1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)ของคะแนน (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2527 : 74) โดยมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลัง
 N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ

6.2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร แอลฟา (Alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 125) สูตรในการคำนวณมีดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 N แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน
มุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้สัญลักษณ์ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ยแสดงระดับคุณภาพของหนังสือแต่ละด้าน
 - 1.1. ค่าเฉลี่ยแสดงระดับคุณภาพเป็นรายข้อ
 - 1.2. ค่าเฉลี่ยแสดงระดับคุณภาพเป็นรายด้าน
2. ค่าเฉลี่ยแสดงระดับคุณภาพของหนังสือรวมทั้งเล่ม
3. ค่าร้อยละผลสำรวจความสนใจ

การแปลงผลคุณภาพของหนังสือใช้เกณฑ์การแปลงผลระดับคุณภาพตามค่าเฉลี่ยของ
คะแนนต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.00	หมายถึง มีคุณภาพในระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง มีคุณภาพในระดับดี
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง มีคุณภาพในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	0.51 – 1.50	หมายถึง มีคุณภาพในระดับพอใช้ได้
ค่าเฉลี่ย	0 – 0.50	หมายถึง มีคุณภาพในระดับใช้ไม่ได้

ดังปรากฏผลในตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงระดับคุณภาพหนังสือมุ่งประสบการณ์ภาษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของครู เรือง ไปทะเล

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
	ด้านคุณลักษณะ	2.35	0.75	ปานกลาง
1.	ปก (สีและการออกแบบ)	3.00	1.21	ดี
2.	การจัดทำรูปเล่ม	0.87	0.34	พอใช้ได้
3.	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	0.40	0.49	ใช้ไม่ได้
4.	ศิลปะการจัดหน้า	2.33	0.79	ปานกลาง
5.	คุณภาพกระดาษ	2.93	1.18	ดี
6.	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	3.33	0.70	ดี
7.	ความชัดเจนของภาพ	3.40	0.49	ดี
8.	ความสมจริงของภาพ	2.87	0.62	ดี
9.	ขนาดและสีเส้นของภาพ	2.53	0.72	ดี
10.	จำนวนภาพ	2.67	0.94	ดี
11.	คำอธิบายประกอบภาพ	2.47	1.09	ปานกลาง
12.	ความเหมาะสมในการเรียนการสอน	1.40	0.49	พอใช้ได้
	ด้านคุณภาพ	2.73	0.74	ดี
1.	แนวคิดสร้างสรรค์	2.33	1.07	ปานกลาง
2.	วิธีเสนอเรื่องเชิงสร้างสรรค์	2.13	0.96	ดี
3.	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	2.67	0.70	ดี
4.	ลำดับความยากง่าย	3.00	0.32	ดี
5.	เอกภาพความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง	2.87	0.72	ดี
6.	การเน้นสาระสำคัญ	3.00	0.52	ดี

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
7.	ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์	2.87	0.62	ดี
8.	กิจกรรมเสนอแนะคลี่คลายปัญหา	2.27	0.93	ปานกลาง
9.	เข้าใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน	2.53	0.81	ดี
10.	ความถูกต้องทางหลักภาษา	3.33	0.60	ดี
11.	ความชัดเจนของถ้อยคำ	2.93	0.85	ดี
12.	ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์	3.00	0.52	ดี
13.	การเว้นวรรคตอน	3.20	0.54	ดี
	รวม	2.56	0.75	ดี

จากตาราง 2 แสดงว่าหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องไปทะเล มีคุณภาพโดยรวมทั้งเล่มอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.56$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.35$) และด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.73$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่ารายข้อที่มีคุณภาพระดับดี 18 รายการ ($\bar{X} = 3.40 - 2.13$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 4 รายการ ($\bar{X} = 2.47 - 2.27$) อยู่ในระดับพอใช้ได้ 2 รายการ ($\bar{X} = 1.40$ และ 0.87) และอยู่ในระดับ ใช้ไม่ได้ อยู่ 1 รายการ ($\bar{X} = 0.40$) คือ ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงระดับคุณภาพหนังสือมุ่งประสบการณ์
ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของครู เรื่อง เครื่องบินกระดาษ

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
	ด้านคุณลักษณะ	1.88	0.78	ปานกลาง
1.	ปก (สีและการออกแบบ)	2.40	0.71	ปานกลาง
2.	การจัดทำรูปเล่ม	1.40	0.61	พอใช้ได้
3.	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	0.13	0.34	ใช้ไม่ได้
4.	ศิลปะการจัดหน้า	2.27	0.68	ดี
5.	คุณภาพกระดาษ	2.27	1.12	ดี
6.	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	2.33	0.87	ปานกลาง
7.	ความชัดเจนของภาพ	1.87	0.96	ปานกลาง
8.	ความสมจริงของภาพ	1.60	0.95	ปานกลาง
9.	ขนาดและสีเส้นของภาพ	2.00	1.10	ปานกลาง
10.	จำนวนภาพ	2.47	0.81	ปานกลาง
11.	คำอธิบายประกอบภาพ	2.27	0.77	ดี
12.	ความเหมาะสมในการเรียนการสอน	1.53	0.50	ปานกลาง
	ด้านคุณภาพ	2.19	0.77	ปานกลาง
1.	แนวคิดสร้างสรรค์	1.93	0.77	ปานกลาง
2.	วิธีเสนอเรื่องเชิงสร้างสรรค์	1.73	0.93	ปานกลาง
3.	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	2.20	0.65	ปานกลาง
4.	ลำดับความง่าย	2.53	0.96	ดี
5.	เอกภาพความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง	2.00	0.73	ปานกลาง
6.	การเน้นสาระสำคัญ	1.93	0.57	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
7.	ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์	2.13	0.96	ปานกลาง
8.	กิจกรรมเสนอแนะคลี่คลายปัญหา	2.67	0.70	ดี
9.	เข้าใจให้สแกนงานผลิตเพลง	2.53	0.62	ดี
10.	ความถูกต้องทางหลักภาษา	2.73	0.68	ดี
11.	ความชัดเจนของถ้อยคำ	2.13	0.81	ดี
12.	ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์	2.00	0.73	ปานกลาง
13.	การเว้นวรรคตอน	1.93	0.86	ปานกลาง
	รวมทั้งเล่ม	2.03	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงว่า หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เครื่องบินบรรพชา มีคุณภาพโดยรวมทั้งเล่มอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.03$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ พบว่าทั้ง 2 ด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 1.88$ และ 2.19) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า รายข้อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี 8 รายการ ($\bar{X} = 2.73 - 2.53$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 15 รายการ ($\bar{X} = 2.47 - 1.53$) อยู่ในระดับ พอใช้ได้ 1 รายการ ($\bar{X} = 1.40$) และอยู่ในระดับ ใช้ไม่ได้ อยู่ 1 รายการ ($\bar{X} = 0.13$) คือ ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงระดับคุณภาพหนังสือแบบเรียน
มุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของครู เรือง ถนอมสีขาว

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
	ด้านคุณลักษณะ	2.09	0.74	ปานกลาง
1.	ปก (สีและการออกแบบ)	2.93	0.77	ดี
2.	การจัดทำรูปเล่ม	1.33	0.60	พอใช้ได้
3.	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	0.33	0.47	ใช้ไม่ได้
4.	ศิลปะการจัดหน้า	2.80	1.05	ดี
5.	คุณภาพกระดาษ	2.40	1.14	ปานกลาง
6.	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	2.47	0.62	ปานกลาง
7.	ความชัดเจนของภาพ	2.53	0.96	ดี
8.	ความสมจริงของภาพ	1.87	0.88	ปานกลาง
9.	ขนาดและสีเส้นของภาพ	2.00	0.89	ปานกลาง
10.	จำนวนภาพ	2.40	0.49	ปานกลาง
11.	คำอธิบายประกอบภาพ	2.40	0.49	ปานกลาง
12.	ความเหมาะสมในการเรียนการสอน	1.67	0.47	ปานกลาง
	ด้านคุณภาพ	2.86	0.60	ดี
1.	แนวคิดสร้างสรรค์	2.93	0.79	ดี
2.	วิธีเสนอเรื่องเชิงสร้างสรรค์	2.87	0.72	ดี
3.	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	3.13	0.72	ดี
4.	ลำดับความยากง่าย	3.27	0.57	ดี
5.	เอกภาพความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง	3.07	0.57	ดี
6.	การเน้นสาระสำคัญ	3.20	0.66	ดี

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
7.	ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์	1.87	0.34	ปานกลาง
8.	กิจกรรมเสนอแนะคลี่คลายปัญหา	1.80	0.40	ปานกลาง
9.	เข้าใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน	1.47	0.50	พอใช้ได้
10.	ความถูกต้องทางหลักภาษา	3.53	0.50	ดีมาก
11.	ความชัดเจนของถ้อยคำ	3.33	0.70	ดี
12.	ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์	3.27	0.68	ดี
13.	การเว้นวรรคตอน	3.40	0.61	ดี
	รวมทั้งเล่ม	2.48	0.67	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่าหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ถนนสีขาว มีคุณภาพโดยรวมทั้งเล่มอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.48$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ พบว่า ทั้ง 2 ด้าน ในด้านคุณลักษณะมีคุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.09$) ส่วนด้านคุณภาพอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.86$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า รายข้อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก 1 รายการ ($\bar{X} = 3.53$) อยู่ในระดับ ดี 12 รายการ ($\bar{X} = 3.40 - 2.53$) อยู่ในระดับ พอใช้ได้ 2 รายการ ($\bar{X} = 1.47$ และ 1.33) และอยู่ในระดับ ใช้ไม่ได้ อยู่ 1 รายการ ($\bar{X} = 0.33$) คือ ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงระดับคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบ
การณภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของครู เรื่อง บ้านของผม

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
	ด้านคุณลักษณะ	2.57	0.82	ดี
1.	ปก (สีและการออกแบบ)	3.13	1.02	ดี
2.	การจัดทำรูปเล่ม	0.47	0.50	ใช้ไม่ได้
3.	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	0.20	0.40	ใช้ไม่ได้
4.	ศิลปะการจัดหน้า	2.93	0.68	ดี
5.	คุณภาพกระดาษ	3.13	1.09	ดี
6.	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	3.33	0.94	ดี
7.	ความชัดเจนของภาพ	3.27	0.93	ดี
8.	ความสมจริงของภาพ	3.00	1.15	ดี
9.	ขนาดและสีสันทนของภาพ	3.00	0.97	ดี
10.	จำนวนภาพ	3.67	0.79	ดีมาก
11.	คำอธิบายประกอบภาพ	3.20	0.83	ดี
12.	ความเหมาะสมในการเรียนการสอน	1.47	0.50	พอใช้ได้
	ด้านคุณภาพ	2.83	0.83	ปานกลาง
1.	แนวคิดสร้างสรรค์	2.47	1.20	ปานกลาง
2.	วิธีเสนอเรื่องเชิงสร้างสรรค์	2.33	0.79	ดี
3.	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	3.27	0.57	ดี
4.	ลำดับความยากง่าย	3.20	0.83	ดี
5.	เอกภาพความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง	3.07	0.85	ดี
6.	การเน้นสาระสำคัญ	2.80	1.05	ดี

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
7.	ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์	2.13	0.62	ปานกลาง
8.	กิจกรรมเสนอแนะคลี่คลายปัญหา	2.40	0.88	ปานกลาง
9.	เข้าใจให้สแกนงานผลิตผลิต	2.60	1.14	ดี
10.	ความถูกต้องทางหลักภาษา	3.13	0.81	ดี
11.	ความชัดเจนของถ้อยคำ	3.27	0.68	ดี
12.	ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์	3.60	0.61	ดีมาก
13.	การเว้นวรรคตอน	3.20	0.75	ดี
	รวมทั้งเล่ม	2.72	0.82	ดี

จากตาราง 5 แสดงว่าหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง บ้านของผม มีคุณภาพโดยรวมทั้งเล่มอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.72$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.57$) และด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า รายข้อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก 2 รายการ ($\bar{X} = 3.67$ และ 3.60) อยู่ในระดับ ดี 17 รายการ ($\bar{X} = 3.33 - 2.20$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 3 รายการ ($\bar{X} = 2.80 - 2.13$) อยู่ในระดับ พอใช้ได้ 1 รายการ ($\bar{X} = 1.47$) และอยู่ในระดับที่ใช้ไม่ได้ 2 รายการ ($\bar{X} = 0.47 - 0.20$) คือ ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า การจัดทำรูปเล่ม

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงระดับคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบ
การณภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของครู เรือง เพาะง่ายกินอร่อย

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
	ด้านคุณลักษณะ	2.39	0.66	ปานกลาง
1.	ปก (สีและการออกแบบ)	3.66	0.47	ดีมาก
2.	การจัดทำรูปเล่ม	1.33	0.47	พอใช้ได้
3.	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	0.07	0.25	ใช้ไม่ได้
4.	ศิลปะการจัดหน้า	3.06	0.68	ดี
5.	คุณภาพกระดาษ	2.73	1.24	ดี
6.	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	2.46	0.50	ปานกลาง
7.	ความชัดเจนของภาพ	3.00	0.89	ดี
8.	ความสมจริงของภาพ	3.00	1.03	ดี
9.	ขนาดและสีสันของภาพ	3.33	0.70	ดี
10.	จำนวนภาพ	2.26	0.57	ปานกลาง
11.	คำอธิบายประกอบภาพ	2.33	0.60	ปานกลาง
12.	ความเหมาะสมในการเรียนการสอน	1.40	0.49	พอใช้ได้
	ด้านคุณภาพ	2.89	0.70	ดี
1.	แนวคิดสร้างสรรค์	3.33	0.87	ดี
2.	วิธีเสนอเรื่องเชิงสร้างสรรค์	2.40	0.49	ปานกลาง
3.	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	3.33	0.87	ดี
4.	ลำดับความยากง่าย	2.93	0.93	ดี
5.	เอกภาพความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง	3.33	0.60	ดี
6.	การเน้นสาระสำคัญ	1.86	0.62	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับคุณภาพ
7.	ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์	3.46	0.62	ดี
8.	กิจกรรมเสนอแนะคลี่คลายปัญหา	1.33	0.70	พอใช้ได้
9.	เข้าใจให้สแกนงานผลิตผลิต	2.73	1.00	ดี
10.	ความถูกต้องทางหลักภาษา	3.33	0.79	ดี
11.	ความชัดเจนของถ้อยคำ	3.33	0.70	ดี
12.	ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์	3.20	0.75	ดี
13.	การเว้นวรรคตอน	2.93	1.00	ดี
	รวมทั้งเล่ม	2.64	0.71	ดี

จากตาราง 5 แสดงว่าหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เพาะง่ายกินอร่อย มีคุณภาพโดยรวมเล่มอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.64$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.39$) และด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.89$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า รายข้อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก 1 รายการ ($\bar{X} = 3.67$) อยู่ในระดับ ดี 15 รายการ ($\bar{X} = 3.47 - 2.73$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 5 รายการ ($\bar{X} = 2.46 - 1.86$) อยู่ในระดับ พอใช้ได้ 3 รายการ ($\bar{X} = 1.40 - 1.33$) และอยู่ในระดับ ใช้ไม่ได้ 1 รายการ ($\bar{X} = 0.07$) คือ ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของครู ด้านคุณลักษณะ ด้านคุณภาพ และรวมเล่ม

ลำดับที่	ชื่อหนังสือ	คุณลักษณะ		คุณภาพ		รวมเล่ม	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1.	ไปทะเล	2.35	0.75	2.73	0.74	2.56	0.75
2.	เครื่องบินรบ	1.88	0.78	2.19	0.77	2.03	0.78
3.	ถนนสีขาว	2.09	0.74	2.86	0.60	2.48	0.67
4.	บ้านของผม	2.57	0.82	2.83	0.83	2.72	0.82
5.	เพาะง่ายกินอร่อย	2.39	0.66	2.89	0.70	2.64	0.71

จากตาราง 7 พบว่า จากการประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 เล่ม ปรากฏว่า หนังสือที่มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ ดี
($\bar{X} = 2.72 - 2.56$) จำนวน 3 เล่ม หนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.48$ และ
2.03) จำนวน 2 เล่ม

เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพของหนังสือเป็นรายด้าน ในด้านคุณลักษณะ ปรากฏว่า
หนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี ($\bar{X} = 2.57$) จำนวน 1 เล่ม และหนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 2.39 - 1.88$) จำนวน 4 เล่ม

เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพของหนังสือในด้านคุณภาพ ปรากฏว่า หนังสือที่อยู่ในระดับดี
($\bar{X} = 2.89 - 2.73$) จำนวน 4 เล่ม หนังสือที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.19$) จำนวน 1 เล่ม

จากตาราง 8 แสดงว่าเมื่อพิจารณาความสนใจของนักเรียน โดยสรุป นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.29 ชอบเรื่องบ้านของผม ส่วนเรื่องเครื่องบินรบหรือนักเรียนชอบน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ คือ ร้อยละ 68.57 และเมื่อพิจารณาความสนใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือแต่ละเรื่อง ปรากฏว่า

1. เรื่อง ไปทะเล นักเรียนประมาณร้อยละ ๕.86-62.86 เห็นว่า เป็นเรื่องที่ให้ความรู้ ขนาดตัวหนังสือดี ไม่มีคำที่อ่านไม่ออก และให้ความสนุกสนาน ตามลำดับ ส่วนนักเรียนร้อยละ 37.14-7.14 เห็นว่าเป็นเรื่องไม่สนุก มีคำที่อ่านไม่ออก ขนาดหนังสือไม่ดี และไม่ให้ความรู้ตามลำดับ
2. เรื่อง บ้านของผม นักเรียนร้อยละ 97.14-77.14 เห็นว่า เป็นเรื่องที่อ่านแล้วรู้เรื่องตลอด ให้ความรู้ ไม่มีคำที่อ่านไม่ออก ขนาดหนังสือดี ตามลำดับ ส่วนนักเรียนร้อยละ 22.86-2.86 เห็นว่า เป็นเรื่องที่มีขนาดตัวหนังสือไม่ดี มีคำที่อ่านไม่ออก ไม่ให้ความรู้ และไม่รู้เรื่อง ตามลำดับ
3. เรื่อง เพาะง่ายกินอร่อย นักเรียนประมาณร้อยละ 91.43-75.71 เห็นว่า เป็นเรื่องที่มีขนาดตัวหนังสือดี ให้ความรู้ รู้เรื่องตลอด และให้ความสนุกสนาน ตามลำดับ
4. เรื่อง ถนนสีขาว นักเรียนประมาณร้อยละ 92.85-77.14 เห็นว่า เป็นเรื่องที่อ่านแล้วรู้เรื่องตลอด ให้ความรู้ ขนาดตัวหนังสือดี และไม่มีคำอ่านไม่ออก ตามลำดับ ส่วนนักเรียนประมาณ ร้อยละ 22.86-7.14 เห็นว่า เป็นเรื่องที่มีคำอ่านไม่ออก ไม่ให้ความรู้ ขนาดตัวหนังสือไม่ดี และไม่ รู้เรื่อง ตามลำดับ
5. เรื่อง เครื่องบินรบหรือนักเรียนประมาณร้อยละ 90-79.14 เห็นว่า เป็นเรื่องที่ให้ความรู้ อ่านแล้วรู้เรื่อง ขนาดตัวหนังสือดี และให้ความสนุกสนาน ตามลำดับ ส่วนนักเรียนประมาณ ร้อยละ 22.86-10.00 เห็นว่า เป็นเรื่องที่ไม่ให้ความสนุกสนาน ขนาดตัวหนังสือไม่ดี อ่านแล้วไม่รู้เรื่อง และไม่ให้ความรู้ ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาของครู รวมเล่ม และ ค่าร้อยละ
ของนักเรียนที่มีความสนใจต่อหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา

ชื่อหนังสือ	ค่าเฉลี่ยของครู	ร้อยละของเด็กที่ชอบ
บ้านของผม	2.75	94.29
เพาะง่ายกินอร่อย	2.64	78.57
ไปทะเล	2.54	75.71
ถนนสีขาว	2.49	74.29
เครื่องบินรบ	2.03	68.57

จากตารางที่ 9 แสดงผล ค่าเฉลี่ยการประเมินคุณภาพหนังสือมุ่งประสบการณ์ภาษา
ของครู และผลสำรวจความสนใจหนังสือมุ่งประสบการณ์ภาษาของนักเรียน มีความสอดคล้องกัน
นั่นคือหนังสือที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดจากการประเมินคุณภาพหนังสือของครู และจำนวนนักเรียนที่มีความ
สนใจหนังสือที่ชอบมากที่สุด ส่วนหนังสือที่มีค่าเฉลี่ยต่ำลง จำนวนนักเรียนที่ชอบลดต่ำลง เช่นเดียว
กัน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา
วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสรุปการศึกษาค้นคว้าและวิธีศึกษาค้นคว้า โดยลำดับต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยวิธีประเมินอย่างง่ายด้วยแบบ
วิเคราะห์เปรียบเทียบ ประเมินคุณภาพหนังสือตามแนวของหทัย ดันหยงและ การสำรวจความสนใจ
หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กำหนดหนังสือเรียนที่จะทำการศึกษาคูณภาพ

หนังสือเรียนที่นำมาศึกษาคูณภาพ คือ หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 เล่ม คือ

- 1.1 เรื่องไปทะเล
- 1.2 เรื่องเครื่องบินหรธา
- 1.3 เรื่องถนนสีขาว
- 1.4 เรื่องบ้านของผม
- 1.5 เรื่องเพาะง่ายกินอร่อย

2. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ศึกษาคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคุณภาพของหนังสือแบบเรียนคือ

2.1 แบบประเมินคุณภาพหนังสือตามแบบวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมิน
คุณภาพหนังสือตามแนวของ หทัย ดันหยง ดังนี้

2.2 การสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

3. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้าง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นครูผู้สอน
วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542
จำนวน 20 คน กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2542 จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียน

เพื่อให้ผลการประเมินคุณภาพคุณค่าควรแก่การเชื่อถือ และสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงดำเนินการ
การประเมินโดยขอความร่วมมือจากครูผู้สอน จำนวน 15 คน และนักเรียน จำนวน 70 คน

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
ด้วยแบบประเมินคุณภาพหนังสือมุ่งประสบการณ์ภาษา และผลสำรวจความ สนใจหนังสือแบบเรียน
มุ่งประสบการณ์ภาษา จำนวน 5 เล่ม ดังนี้

จากการประเมินผลโดยแบบประเมินคุณภาพหนังสือตามแบบวิเคราะห์เปรียบเทียบและ
ประเมินคุณภาพหนังสือ และการสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาของ
นักเรียน พบว่า หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคุณภาพอยู่ในระดับ
ดี จำนวน 3 เล่ม คือ เรื่องบ้านของผม เพาะง่ายกินอร่อย ไปทะเล และมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

จำนวน 2 เล่ม คือ เรื่องถนนสีขาว เครื่องบินหรรษา และจากผลการสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาของนักเรียน นั้นนักเรียนมีความสนใจอยู่ในจำนวนร้อยละ 94.29 - ร้อยละ 68.57 ซึ่งเป็นจำนวนนักเรียนที่มีความสนใจหนังสือสูงสุด ถึงจำนวนนักเรียนที่มีความสนใจลดน้อยลง คือ เรื่องบ้านของผม เพาะง่ายกินอร่อย ไปทะเล ถนนสีขาว และเครื่องบินหรรษา ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยตามแบบประเมินคุณภาพหนังสือจากครู และจากผลสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา โดยสำรวจจากนักเรียน ปรากฏว่า ผลประเมินคุณภาพและผลการสำรวจความสนใจมีความสอดคล้องกันนั่นคือ หนังสือที่มีค่าเฉลี่ยสูง จำนวนนักเรียนที่มีความสนใจมาก ส่วนหนังสือที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำลง จำนวนนักเรียนที่มีความสนใจลดน้อยลง เช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

จากการประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา และผลสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 เล่ม ผลปรากฏว่า ในการประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา ซึ่งเป็นระดับความคิดเห็นของครู ผลการวิจัยพบว่า หนังสือส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี จำนวน 3 เล่ม นั่นคือ เรื่องบ้านของผม เพาะง่ายกินอร่อย และไปทะเล หนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 เล่ม คือ เรื่องถนนสีขาว และเครื่องบินหรรษา

ในด้านคุณลักษณะของหนังสือ พบว่า หนังสือที่มีคุณลักษณะอยู่ในระดับดี มีจำนวน 1 เล่ม คือ เรื่องบ้านของผม และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 4 เล่ม คือ เพาะง่ายกินอร่อย ไปทะเล ถนนสีขาว และเครื่องบินหรรษา ซึ่งลักษณะเด่นของหนังสือ เช่น ภาพถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ปกสวยงามดึงดูดความสนใจ ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง ขนาดตัวอักษรพิมพ์ดีชัดเจนสะดวก ในการอ่าน ภาพให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา การจัดภาพและคำบรรยายเหมาะสม จำนวนภาพเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดในการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก ของ ราล์ฟ (Ralph 1952 : 197) และการทำหนังสือสำหรับเด็กของสมทรง สีสอนาลัย (2520:38) ส่วนด้านที่มีลักษณะด้อยโดย

พิจารณาจากค่าเฉลี่ย มีคุณภาพอยู่ในระดับ ยังใช้ไม่ได้ มีลักษณะที่ควรปรับปรุงดังนี้ คือ ลักษณะรูปเล่ม มีขนาดไม่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาริรัตน์ อยู่กิจชัย (2520:38) กล่าวว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทุกระดับชั้น ชอบรูปเล่มที่ขนาดพอเหมาะ คือ ประมาณ 6.5×8.5 นิ้ว ประเภทแนวตั้ง หยิบจับได้สะดวก และมีความทนทาน ไม่ฉีกขาดง่าย และภาพที่ควรปรับปรุง คือ เรื่องถนนสี่ขาและเครื่องบินรบหรรษา ภาพประกอบเนื้อเรื่อง ไม่ชัดเจน สีไม่สดใส ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการใช้ภาพประกอบหนังสือเด็กของ อรสา กุมาริ ปุกหุด (2514:10-11) กล่าวว่า ภาพประกอบควรมีลักษณะขนาดใหญ่ เด็กดูได้ชัดเจน สีสดใส ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง สอดคล้องกับเนื้อเรื่องทั้งด้านลักษณะท่าทาง มีลักษณะสมจริง สอดคล้องกับงานวิจัย ของปัทมา สมพงษ์ (2523 :74) สรุปได้ว่า หนังสือที่เด็กชอบมากที่สุด คือ หนังสือที่มีภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญ เป็นภาพขนาดใหญ่ ชัดเจน สีสวย หนังสือที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุด คือ หนังสือที่ไม่มีภาพประกอบ และอันดับรองลงมา คือ หนังสือภาพประกอบไม่สวย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิปเปิล (Whipple.1953: 262-269) สรุปได้ คือ ภาพที่นักเรียนอายุระหว่าง 8 – 11 ปี นั้นจะต้องเป็นภาพที่แสดงการเคลื่อนไหว มีขนาดใหญ่ มีสีสันวรรค์สวยงามตามธรรมชาติ มีภาพมากกว่าตัวหนังสือ ชัดเจน สมจริง

ในด้านคุณภาพ ปรากฏว่า หนังสือที่อยู่ในระดับ ดี จำนวน 4 เล่ม คือเรื่องเพาะงายกินอรรย ถนนสี่ขา บ้านของผม และไปทะเล ส่วนหนังสือที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ เรื่องเครื่องบินรบหรรษา จากการวิจัยพบว่ามีความดีเด่น ในด้านแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิธีเสนอเรื่อง เนื้อเรื่องให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตร เหมาะสมที่จะใช้ในการเรียนการสอน และสอดแทรกความรู้ในเรื่องที่เด็กอ่าน ซึ่งทำให้เด็กได้คิดโดยที่ครูไม่ได้สอนโดยตรง เพราะการเขียนหนังสือให้เด็กอ่านควรสอดแทรกข้อคิด คติธรรมและสิ่งที่เด็กปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องบ้านของผม เพาะงายกินอรรย เครื่องบินรบหรรษา และไปทะเล ในเรื่องถนนสี่ขานั้นจะเสนอเรื่องราวเป็นบทร้อยกรองสั้นๆ เหมาะสำหรับเด็ก ทำให้เด็กจำได้ง่าย ซึ่งเกิดเกิดจากคำคล้องจองในการสัมผัสคำ ทำให้เด็กไม่เกิดความเบื่อหน่าย และมีความเข้าใจในความหมายของคำ สนองความต้องการพื้นฐานทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อันประกอบด้วยการได้มีส่วนร่วมได้รับรู้ความเปลี่ยนแปลง การใช้ภาษาในการสื่อความ

หมายได้ไพเราะเพราะพริ้ง เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนว
 การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ของวารี ธีระจิต (2531:48) และแนวการวิเคราะห์หนังสือเรียนของ
 นาริรัตน์ อยู่กิจชัย (2520:37-39) ซึ่งกล่าวไว้ว่าเนื้อหาควรมีคุณค่าให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการ
 ดำเนินชีวิตประจำวัน มีความทันสมัย ภาษาที่ใช้ เข้าใจง่าย วิธีการเสนอเนื้อหาชวนอ่าน การเรียง
 ลำดับเรื่องไม่สับสน และด้านการใช้ภาษา ปรากฏว่า มีคุณภาพด้านการใช้ภาษาอยู่ในระดับดี
 เป็นส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาลักษณะเด่นของเรื่องบ้านของผม เพาะง่ายกินอร่อย ไปทะเล และ
 เครื่องบินหรรษา จะพบว่าใช้ถ้อยคำที่สั้นง่าย เป็นคำธรรมดาที่เด็กสามารถเข้าใจได้ทันที การใช้ภาษา
 เหมาะสมกับวัยและเนื้อเรื่องใช้ถ้อยคำภาษาถูกต้องในลักษณะของร้อยแก้ว เมื่อเรียบเรียงเป็น
 ประโยคสามารถเข้าใจง่าย เป็นบทสนทนาสั้น ๆ เป็นคำธรรมดาที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน จบความ
 ในประโยคเดียวไม่ซับซ้อนจากการสนทนาสั้น ๆ ง่าย ๆ เช่นนี้ ทำให้เรื่อง เครื่องบินหรรษาเป็นเรื่องที่
 สนุก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มาโนรามา จาฟา (Manorama Jafa)(Writers workshop
 onChildren's Book. 1980:10) ที่ว่า ภาษาที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็กจะต้องเป็นคำสั้น ๆ ง่าย ๆ เป็นคำ
 ธรรมดาที่เด็กคุ้นเคย ใช้ภาษาที่พูดกันทั่วไป ไม่ใช่ประโยคที่ยาวเกินไปนั้นสอดคล้องกับความเห็น
 ของ ฮอร์น (Hore.1970: 7) ที่ว่า ภาษาที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็กต้องให้เด็กเข้าใจและนำไปใช้ได้ ใช้
 บทสนทนาที่เป็นไปตามธรรมชาติและสมจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างสรรค์วรรณกรรม
 สำหรับเด็กของหทัย ดันหยง (2529:91-95) เมื่อพิจารณาการใช้ภาษา พบว่าใช้ภาษาง่ายๆ ตรงความ
 หมาย ไม่ซับซ้อนกระชับถูกต้องตามสภาพเหตุการณ์ภายในเรื่อง ใช้ภาษาที่ไพเราะ สละสลวย แต่เข้าใจ
 ง่าย เป็นคำธรรมดาที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน เหมือนผู้อ่านได้คุยกับตัวละครในเรื่อง หรืออยู่ในเหตุ
 การณ์เรื่องนั้นๆด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดทำหนังสือเด็ก ของ จินตนา ไบกาซูยี
 (2534:51-65) และปราณี เชียงทอง (2526:6-7) ที่ว่าควรจะมีคามเหมาะสมสำหรับการเรียนการ
 สอนในระดับประถมศึกษา เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาทางภาษากว้างขวางขึ้นพร้อมกับได้รับความสนุก
 สนาน เพลิดเพลิน เป็นการจูงใจให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหา
 ความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือมากขึ้น และใช้ภาษาที่ช่วยให้เกิดภาพพจน์ความรู้สึก ความมีชีวิตชีวา
 ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับเรื่องด้วย

ส่วนผลสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการสำรวจจะพบว่าหนังสือที่นักเรียนให้ความสนใจมากที่สุด ถึง จำนวนนักเรียนที่สนใจน้อยที่สุด ร้อยละ 94.29 – ร้อยละ 68.57 คือ เรื่องบ้านของผมเพาะง่ายกินอร่อย ไปทะเล ถนนสีขาว และเครื่องบินหรรษา ตามลำดับ ปรากฏว่าหนังสือส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่นักเรียนให้ความสนใจมาก จากผลสำรวจจะเห็นได้ว่า ในด้านคุณลักษณะของหนังสือนักเรียนจะให้ความสนใจในเรื่องของปกที่สวยงาม ชื่อเรื่อง ขนาดตัวอักษรที่ชัดเจนสามารถอ่านได้ง่าย สีเส้นของภาพสมจริงเป็นธรรมชาติ เนื้อหาสาระให้ทั้งความรู้และความบันเทิงเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็ก ของ กรรณิการ์ นาโคอยู่ (2523:9-10) และในด้านที่ควรปรับปรุง ดังนี้คือ ขนาดของหนังสือที่ไม่ดึงดูดความสนใจ หยิบจับลำบาก ไม่สะดวกในการอ่าน ทำให้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน การเข้าเล่มไม่แข็งแรงเหล่านี้ไม่สอดคล้องกับการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กของ ประไพ พัทธรเกษตร (2523:26-27) ที่กล่าวว่าหนังสือสำหรับเด็กควรทำรูปเล่มเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมแนวตั้ง เป็นที่นิยมในการผลิตหนังสือในปัจจุบันมีการเข้าเล่มแข็งแรง

ในด้านคุณภาพ ผลการสำรวจ พบว่า นักเรียนจะให้ความสนใจหนังสือนี้ให้ความสนุกสนาน ให้ความเพลิดเพลิน ให้ความรู้ ความยาวของเนื้อเรื่องไม่ยาวจนเกินไป มีคำศัพท์ที่ เหมาะสมกับวัย โดยใช้ภาษาง่าย ๆ ตรงความหมายไม่ซับซ้อนถูกต้องตามสภาพเหตุการณ์ภายในเรื่อง ใช้ภาษาพูดที่ สละสลวย เข้าใจง่าย เป็นคำธรรมดาที่เด็กใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Tooze(1969:78) ที่ว่าลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็กนั้น เนื้อหาต้องให้ความรู้เสริมความรู้ที่มีอยู่ให้ กว้างขวางขึ้น และให้ความเพลิดเพลินแก่เด็ก และแนะวิธีแก้ปัญหาประจำวันที่ต้องการ

จากการประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนประสบการณ์ภาษา ในระดับความคิดเห็นของครู และผลสำรวจความสนใจหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏว่ามีความสอดคล้องกันนั่นคือ หนังสือที่มีค่าเฉลี่ยสูง จำนวนนักเรียนที่ให้ความสนใจจะมีมาก ส่วนหนังสือที่มีค่าเฉลี่ยต่ำลง จำนวนนักเรียนที่ให้ความสนใจจะลดน้อยลง เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไปหากจะก่อให้เกิดประโยชน์

1. สำหรับครูประถมศึกษา ครูควรแนะนำหนังสืออื่นๆ สำหรับเด็กที่นอกเหนือจากหนังสือแบบเรียนให้เด็กอ่าน ทั้งนี้ต้องเป็นหนังสือที่มีคุณภาพดีและเหมาะสมกับวัย เพื่อเป็นการส่งเสริมด้านการอ่านของเด็ก ซึ่งอาจจัดในรูปกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่าเรื่องจากหนังสือ การแสดงละคร การขีดหุ่น เป็นต้น และอาจนำหนังสือดังกล่าวมาใช้ประกอบการสอนวิชาต่างๆ ได้อีกด้วย

2. สำหรับครูบรรณารักษ์ ควรจะได้ติดตามความเคลื่อนไหวในวงการหนังสือเด็กตลอดเวลา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาจัดหาหนังสือสำหรับเด็กที่มีคุณภาพดีมาให้บริการ ทั้งนี้อาจใช้วิธีจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็ก เช่น การจัดนิทรรศการหนังสือสำหรับเด็ก ประกวดเล่าเรื่องจากหนังสือ เป็นต้น ส่งเสริมและเชิญชวนเด็กให้มาใช้บริการจากห้องสมุด แนะนำให้เด็กได้รู้จักการเลือกซื้อหนังสือ ที่มีคุณภาพเพื่อเลือกหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. สำหรับผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีบทบาทโดยตรงในการส่งเสริมการอ่านด้วยการพิจารณาเลือกซื้อหนังสือสำหรับเด็กที่มีคุณภาพดีให้เด็กอ่าน นอกเหนือจากแบบเรียน ทั้งนี้อาจให้เด็กได้มีโอกาสเลือกซื้อหนังสืออ่านเองตามความสนใจ โดยผู้ปกครองเป็นผู้ให้ คำแนะนำและควรรหาโอกาสสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องราวของหนังสือที่อ่าน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และสร้างนิสัยรักการอ่าน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็ก ผู้เขียนมีความสำคัญต่อการปลูกฝังทัศนคติให้กับเด็กโดยใช้การประพันธ์เป็นสื่อกลาง ดังนั้นผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็กน่าจะได้ตระหนักต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้วยการสร้างสรรค์หนังสือที่มีคุณภาพดี และเหมาะสมกับความสนใจของเด็กแต่ละวัยทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงเนื้อหาที่มีคุณค่าและสนุกสนานเพลิดเพลินควบคู่กันไป ตลอดถึงการใช้สำนวนภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินคุณภาพโดยการหาประสิทธิภาพในการใช้ตามเกณฑ์ทางเทคโนโลยี และการสำรวจความสนใจของหนังสือประเภทอื่นๆ และระดับการศึกษาอื่นๆ
2. หากทำการวิเคราะห์ในครั้งต่อไป ควรเลือกประเมินคุณภาพจากกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียนในชั้นอื่นๆ นักเขียนหนังสือเด็ก เพื่อหาคุณภาพของหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
3. ควรมีการวิจัยโดยใช้แบบประเมินคุณภาพ โดยแบบสอบถามของนักวิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็กท่านอื่นๆ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหนังสือ หรือ วรรณกรรมเด็กในเชิงศึกษาศาสตร์

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. เอกสารการปรับปรุงหลักสูตร. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. 2514.
- กรรณิการ์ นาคอยู่. การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 - 2522. ปรินูญยานิพนธ์กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา
- กล่องจิตต์ พลายเวช. วรรณกรรมและลีลาวรรณคดีระดับประถมศึกษา เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่1-7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- กำธร สติรกุล. ประวัติหนังสือและการพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุณพินอักษรกิจ, 2525.
- กุหลาบ มัลลิกมาศ. วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- โกสีย์ สาริกบุตร และ สมพร สาริกบุตร. แนวการวิเคราะห์และประเมินผลแบบเรียน กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์. 2521.
- จินตนา ไบกาชุย. การเขียนสื่อการเรียนการสอน กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ม.ป.ป.
- _____. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : บุรพาสาส์น, 2527.
- _____. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2534.
- จวีลักษ์ณ์ บุญกาญจน์. การอ่านหนังสือและพิจารณาหนังสือ. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2523.
- จวีวรรณ คุณาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : บุรพาสาส์น, 2527.
- ชม ภูมิภาค. เทคโนโลยีทางการศึกษา. ห้างหุ้นส่วนจำกัด สำนักพิมพ์ประสานมิตร กรุงเทพฯ 2523.
- ด้อย ชุมสาย, ม.ล. วรรณกรรมพินิจเชิงจิตวิทยา กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2524.
- เทพรัตนราชสุดา, สมเด็จพระ. การพัฒนานวัตกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินูญยานิพนธ์กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.
- นนทพร พรประยูทธ. การศึกษาผลการรับรู้อักษรสีบนพื้นขาวและอักษรขาวบนพื้นสี. ปรินูญยานิพนธ์กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

- นาริรัตน์ อยู่กิจชัย. การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมหมวดวิชาสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษา
ตอนปลาย. ปรินิพนธ์ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.
- บันลือ พุกกะวัน. วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
 _____. วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- บุญเหลือ เทพสุวรรณ. วิเคราะห์วรรณคดี. โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
 กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2517.
- บุญเหลือ เทพสุวรรณ. และเจตนา นาควัชระ. วรรณคดี: วรรณคดีวิจารณ์วรรณคดีศึกษา.
 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2520.
- ประไพ พัทธเกษม. การวิจารณ์หนังสือสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาส่งเสริมการเรียนรู้
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินิพนธ์ค.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- ประภาศรี สีอำไพ. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2524.
- ปัทมา สมพงษ์. ความคิดเห็นของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหนังสือ
สำหรับเด็ก ที่ผลิตออกมาในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2522. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2526.
- ปราณี ลินสะอาด. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนหลักภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเล่ม 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 2523. อัดสำเนา.
- ผ่องใส ศรีสำราญ. การจัดรูปแบบของบทความเกี่ยวกับการวางหน้าหนังสือและตัวอักษรที่มี
ต่อกรอ่าน. ปรินิพนธ์ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2521. อัดสำเนา.

พิน เพชรรักษ์. การศึกษาความสนใจของเด็กที่มีต่อตำแหน่งภาพประกอบหนังสือแบบเรียน

ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2524. อัดสำเนา.

รัญจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
ดวงกมล, 2520.

_____. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2527.

รภัทร ช่างดา. หนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2531.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์, 2525.

วรวิทย์ วิเศษจันทร์. ผลของคู่มือที่ติดกันที่มีต่อการรับรู้ภาพประกอบแบบเรียน ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

วารี ถิระจิตร. หลักการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนในระดับประถมศึกษา เอกสารคำสอนวิชา
413-615 โครงการพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับโครงการตำราและเอกสาร
ทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

วิชัย ภูโยธิน. ผลของคำต่างสีที่มีต่อการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัดสำเนา.

วินัย รอดจ่าย. การเขียนและการจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ,
2532.

วิริยะ สิริสิงห์. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2524.

วุฒิ แตรสังข์. การศึกษาแบบสีและขนาดของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ตอนปลายชอบ. ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.

วรรณา ชัยเลิศ. การวิเคราะห์สารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะการประกวดหนังสือแห่งชาติ
ระหว่างปี พ.ศ. 2523-2538. ปรินูญานิพนธ์กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.

ศิวะพรรณ ไหระกุล. การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี
พ.ศ. 2515-2532. ปรินูญานิพนธ์กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ.ที่วก624/2539 เรื่องการกำหนดหนังสือ
สำหรับใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521.(ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2533)
และหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2539.
สนั่น มีชันหมาก. เอกสารคำสอนวิชาประถม 625 วิจารย์วรรณกรรมสำหรับเด็ก (Critique of
Chidrens Literature). หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ : บริษัทเทคโปรโมชั่น แอนด์ แอดเวอร์ไทซิ่ง
จำกัด. 2537.

____. ระเบียบวิธีแห่งวิทยาการการสอน กรุงเทพฯ:ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์, 2538.

สมศักดิ์ ศรีมาโนชน. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ ไอเดียเนสต์โดร์, 2523.

สวัสดี เรื่องพิเศษ. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ:ภาควิชาวรรณรักษศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.

สิริวรรณ ทัพพะรังสี. การวิเคราะห์หนังสือภาษาไทยวิชาวรรณคดีมรดก ระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย. ปรินูญานิพนธ์กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

สุนทรี มีพร้อม. วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวด. ปรินูญานิพนธ์กศ.ม.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2522.

- สุนันท์ จุฑะศร. การวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่มีต่อนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
- มหาวิทยาลัย, 2509. อัดสำเนา.
- สุประภา ศรีทอง. การวิเคราะห์ความสอดคล้องทางด้านเนื้อหาระหว่างหนังสือภาพและ
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. วิทยานิพนธ์ค.ม. กรุงเทพฯ:
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- สมหมาย เชื้อพงศ์. การวิเคราะห์หนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทสารบันเทิงในระดับประถมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
- อัดสำเนา.
- โสภณ นุ่มทอง. "ทางก้าวหน้าข้าราชการครูหนังสือเด็ก," วิทยจารย์. 87(9):32; กันยายน 2523.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. การพัฒนาการอ่านแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา. กรุงเทพฯ: บริษัทประยูรวงศ์
- จำกัด, 2531.
- หทัย ดันหยง. การเขียนหนังสือเรียน กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสานมิตร, 2528.
- _____. การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2529.
- _____. การสร้างหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา.
 กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
- หทัย หัตยาภิรมณ์. "ศัลยกรรมแบบเรียน" ศรีนครินทรวิโรฒ พิชญโลก 4 เมษายน-
- กรกฎาคม 2521.
- อรสา กุมารี ปุ่กุด. "ลักษณะแบบเรียนที่เหมาะสมกับเด็กประถม", วิทยาสาร. 22(27):
- 10 -11; 15 กรกฎาคม 2514.
- อลิศรา ดันธนสิน. การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษา
ที่อาศัยเครื่องชี้นำด้วยตัวอักษรแบบต่างๆ วิทยานิพนธ์ค.ม. กรุงเทพฯ :
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบประเมินคุณภาพหนังสือ
เกณฑ์การพิจารณากำหนดน้ำหนักคะแนน

แบบประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา

ชื่อหนังสือ.....ระดับชั้น.....

คำชี้แจง รายการต่อไปนี้ เป็นการประเมินคุณภาพของหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ ทางภาษา
โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน
ประกอบการพิจารณา

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	ระดับคะแนน				
		4	3	2	1	0
1	ด้านคุณลักษณะ					
ลักษณะรูปล่ม						
1.1	ปก (สีและการออกแบบ)					
1.2	การจัดทำรูปเล่ม					
1.3	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า					
1.4	ศิลปะการจัดหน้า					
1.5	คุณภาพกระดาษ					
1.6	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน					
ภาพประกอบ						
1.7	ความชัดเจนของภาพ (สี, ขาวดำ)					
1.8	ความสมจริงของภาพ					
1.9	ขนาดและสีสันทนของภาพ					
1.10	จำนวนภาพ					
1.11	คำอธิบายประกอบภาพ					
1.12	ความเหมาะสมในการเรียนการสอน					

ลำดับที่	รายการที่ประเมิน	ระดับคะแนน				
		4	3	2	1	0
2. ด้านคุณภาพเนื้อเรื่อง						
2.1	แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
2.2	วิธีเสนอเรื่องเชิงสร้างสรรค์					
2.3	ความสอดคล้องกับหลักสูตร					
2.4	ลำดับความยากง่าย					
2.5	เอกภาพความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง					
2.6	การเน้นสาระสำคัญ					
2.7	ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์					
2.8	กิจกรรมเสนอแนะคลี่คลายปัญหาต่างๆ					
2.9	เข้าใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน					
การใช้ภาษา						
2.10	ความถูกต้องทางหลักภาษา					
2.11	ความชัดเจนของถ้อยคำ					
2.12	ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์					
2.13	การเว้นวรรคตอน					
	รวมคะแนน					

เกณฑ์การให้คะแนนตามระดับคุณภาพ

ดีมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
ดี	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
พอใช้ได้	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน
ใช้ไม่ได้	มีค่าเท่ากับ	0	คะแนน

**เกณฑ์การให้คะแนนหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**

1. ด้านคุณลักษณะ

ลักษณะรูปเล่ม

1.1 ปก (สีและการออกแบบ)

1. มีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้จัดทำภาพ ครึ่งที่พิมพ์ ปีที่
 2. มีภาพประกอบสอดคล้องกับชื่อหนังสือ
 3. สีสดใส สดใส สวยงาม สะดุดตา
 4. กระดาษปกแข็งแรง ทนทานไม่ฉีกขาดง่าย
 5. ตัวอักษรชื่อเรื่องมีขนาด 32พอยท์ ขึ้นไป อ่านง่าย
มีคุณสมบัติครบทั้งข้อที่ 1 - 5	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติในข้อที่ 1 - 4	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติในข้อที่ 1 - 3	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติในข้อที่ 1 - 2	ได้คะแนน 1
มีคุณสมบัติเพียงประการที่ 1 หรือประการใดประการหนึ่ง และไม่เป็นไปตามที่กำหนดให้	ได้คะแนน 0

1.2 การจัดทำรูปเล่ม

- หนังสือรูปทรงมิติตามสาระสำคัญของเรื่อง การเข้าเล่มแข็งแรง
..... ได้คะแนน 4
- หนังสือเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมแนวตั้ง พับได้ คลี่ได้ แบบคาบเกี่ยวสองหน้า
การเข้าเล่มแข็งแรง..... ได้คะแนน 3
- หนังสือรูปทรงสี่เหลี่ยมแนวตั้ง พับได้ คลี่ได้ แบบคาบเกี่ยวสองหน้า การเข้าเล่ม
ไม่แข็งแรง..... ได้คะแนน 2
- หนังสือรูปทรงสี่เหลี่ยมแนวนอน การเข้าเล่มแข็งแรง.... ได้คะแนน 1
- หนังสือที่ไม่มีลักษณะตามกำหนด การเข้าเล่มไม่แข็งแรง
..... ได้คะแนน 0

1.3 ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า

หนังสือขนาด 8 หน้ายก ความยาวของเนื้อเรื่องไม่เกิน 12 หน้า	ได้คะแนน 4
หนังสือขนาด 8 หน้ายก ความยาวของเนื้อเรื่องไม่เกิน 14 หน้า	ได้คะแนน 3
หนังสือขนาด 8 หน้ายก ความยาวของเนื้อเรื่องไม่เกิน 16 หน้า	ได้คะแนน 2
หนังสือขนาด 8 หน้ายก ความยาวของเนื้อเรื่องไม่เกิน 18 หน้า	ได้คะแนน 1
หนังสือขนาดใหญ่กว่าหรือเล็กกว่า ความยาวเกินกำหนด	ได้คะแนน 0

1.4 ศิลปะการจัดหน้า

ศิลปะการจัดหน้าหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษาประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

1. คุณภาพ คือการสร้างความรู้สึก สมดุล มีแกนกลางของเนื้อหา และภาพทั้งซ้ายและขวา น้ำหนักถ่วงดุล ทั้งซ้ายและขวา มีการจัดเว้นขอบว่างริมหน้าหนังสือ
2. ความกลมกลืน ไม่ขัดความรู้สึก หรือขัดสายตา ดำเนินทุกหน้า ไม่เว้นได้เห็นภาพ และข้อความไปพร้อมกัน ไม่มีการตีกรอบหน้าหนังสือ
3. เอกภาพ คือเนื้อหาภายในหนังสือมีความสัมพันธ์กันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. มีจุดเด่นเร้าใจ ภายในหน้าหนังสือจะต้องมีจุดน่าสนใจ เป็นภาพหรือสี หรือเครื่องหมายต่างๆ

มีคุณสมบัติครบ 4 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติครบ 3 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติครบ 2 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติครบ 1 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีคุณสมบัติครบตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

1.5 คุณภาพกระดาน

กระดานปก

กระดานอาร์ต หรือกระดานปอนด์ สีขาว หนาเป็นพิเศษ เคลือบผิวมัน	ได้คะแนน 4
กระดานปอนด์ สีขาว หนา เคลือบผิวมัน	ได้คะแนน 3
กระดานปอนด์ สีขาว บาง เหนียว เคลือบผิวมัน	ได้คะแนน 2
กระดานปอนด์ สีขาว บาง เหนียว	ได้คะแนน 1
กระดานปกที่มีคุณภาพด้อยกว่าที่กำหนด	ได้คะแนน 0

กระดานพิมพ์

กระดานอาร์ต หรือกระดานปอนด์ อย่างหนา สีขาว เคลือบผิวมัน	ได้คะแนน 4
กระดานอาร์ต หรือกระดานปอนด์ อย่างบาง สีขาว	ได้คะแนน 3
กระดานปฏิทิน สีขาว อย่างหนา	ได้คะแนน 2
กระดานปฏิทิน สีขาว	ได้คะแนน 1
กระดานปฏิทินอย่างบาง พิมพ์แล้วเห็นรอยพิมพ์ อีกด้านหนึ่ง...	ได้คะแนน 0

หมายเหตุ

คุณภาพของกระดาน = คะแนนกระดานปก + คะแนนกระดานพิมพ์

1.6 ขนาดอักษร สี ความชัดเจน

อักษรขนาด 32 ปอยท์ สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ชัดเจน.....	ได้คะแนน 4
อักษรขนาด 24 ปอยท์ สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ชัดเจน.....	ได้คะแนน 3
อักษรขนาด 32 ปอยท์ สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ไม่ชัดเจน.....	ได้คะแนน 2
อักษรขนาด 24 ปอยท์ สีนอกจากสีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ชัดเจน...	ได้คะแนน 1
อักษรขนาด 24 ปอยท์หรือเล็กกว่า สีนอกจาก สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ไม่ชัดเจน.....	ได้คะแนน 0

ภาพประกอบ

1.7 ความชัดเจนของภาพ (สี,ขาวดำ)

เป็นภาพถ่าย ภาพเขียน ภาพการ์ตูน ภาพมิติ ภาพประสม ภาพแผนผัง และ ภาพจินตนาการ ที่มีสีธรรมชาติ.....	ได้คะแนน 4
เป็นภาพถ่าย ภาพเขียน ภาพการ์ตูน ภาพมิติ ขาวดำ ภาพแผนผัง และภาพวิจิตร สี.....	ได้คะแนน 3
เป็นภาพจินตนาการ ภาพวิจิตร หรือภาพประสม ขาวดำ.....	ได้คะแนน 2
เป็นภาพลายเส้น ภาพแผนผัง ขาวดำ.....	ได้คะแนน 1
เป็นภาพที่ไม่มีสีสันชัดเจน.....	ได้คะแนน 0

1.8 ความสมจริงของภาพ

เป็นภาพถ่าย ภาพเขียน ภาพการ์ตูน ที่ถ่ายทอดตามความจริง ระบบสีสดใสประเภทแม่สี.....	ได้คะแนน 4
เป็นภาพถ่าย ภาพเขียน การ์ตูน ที่ถ่ายทอดตามความจริง ระบบสีไม่สดใส หรือขาวดำ.....	ได้คะแนน 3
เป็นภาพจินตนาการ ภาพประสม ที่เลียนแบบของจริงเกินไป และเป็นภาพสี.....	ได้คะแนน 2

เป็นภาพจินตนาการ ภาพประสม ภายลายเส้น ภาพวิจิตร

สีชาวดำ..... ได้คะแนน 1
เป็นภาพที่ไม่มีลักษณะตามที่กำหนด..... ได้คะแนน 0

1.9 ขนาดและสีสันของภาพ

เป็นภาพขนาด 3/4 ของหน้า สีสดใสประเภทแม่สี ได้คะแนน 4
เป็นภาพขนาด 1/2 ของหน้า สีสดใสประเภทแม่สี ได้คะแนน 3
เป็นภาพขนาด 1/4 ของหน้า สีสดใสประเภทสี ได้คะแนน 2
เป็นภาพขนาด 1/2 ของหน้า สีสดใสประเภทสีผสม ได้คะแนน 1
เป็นภาพขนาด 1/4 ของหน้า หรือเล็กกว่าสีมืดทึบ ได้คะแนน 0

1.10 จำนวนภาพ

มีภาพประกอบทุกหน้า ได้คะแนน 4
มีภาพประกอบ 3/4 ของจำนวนหน้า ได้คะแนน 3
มีภาพประกอบ 2/3 ของจำนวนหน้า ได้คะแนน 2
มีภาพประกอบ 1/2 ของจำนวนหน้า ได้คะแนน 1
มีภาพประกอบเพียงภาพเดียว หรือ 1/4 ของจำนวนหน้า ได้คะแนน 0

1.11 คำอธิบายประกอบภาพ

คำอธิบายประกอบภาพควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดมโนทัศน์ชัดเจน
2. สอดคล้อง สัมพันธ์กับภาพ
3. ใช้ภาษา หรือถ้อยคำกระชับรัด
4. ขนาดและสีสันของตัวอักษรเหมาะสม

มีคุณสมบัติครบ 4 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติครบ 3 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติครบ 2 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติครบ 1 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด หรือมีคำอธิบายภาพอย่างผิดๆ	ได้คะแนน 0

1.12 ความเหมาะสมในการเรียนการสอน

เหมาะสมกับการเรียนการสอน ทุกกลุ่มประสบการณ์.....	ได้คะแนน 4
เหมาะสมกับการเรียนการสอน 3 กลุ่มประสบการณ์	ได้คะแนน 3
เหมาะสมกับการเรียนการสอน 2 กลุ่มประสบการณ์	ได้คะแนน 2
เหมาะสมกับการเรียนการสอน 1 กลุ่มประสบการณ์	ได้คะแนน 1
ไม่มีความเหมาะสมกับการเรียนการสอน	ได้คะแนน 0

2. ด้านคุณภาพ

เนื้อเรื่อง

2.1 แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์

เป็นแนวคิดใหม่	ได้คะแนน 4
เป็นแนวคิดที่ได้มาจากการสังเคราะห์	ได้คะแนน 3
เป็นแนวคิดที่ปรับปรุงจากแนวคิดเดิม	ได้คะแนน 2
เป็นแนวคิดเดิม	ได้คะแนน 1
เป็นแนวคิดในทางสร้างสรรค์	ได้คะแนน 0

2.2 วิธีเสนอเรื่องเชิงสร้างสรรค์

เริ่มเรื่องโดยใช้ปริศนาคำทาย	ได้คะแนน 4
เริ่มเรื่องโดยการสนทนา	ได้คะแนน 3
เริ่มเรื่องโดยการพรรณนา	ได้คะแนน 2
เริ่มเรื่องโดยการรายงาน	ได้คะแนน 1
ไม่มีการเริ่มเรื่อง	ได้คะแนน 0

ดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับเหตุการณ์	ได้คะแนน 4
ดำเนินเรื่องโดยสร้างความใคร่รู้	ได้คะแนน 3
ดำเนินเรื่องโดยสร้างปมทำให้เกิดความขัดแย้ง	ได้คะแนน 2
ดำเนินเรื่องย้อนไปย้อนมา	ได้คะแนน 1
สับสนวุ่นวาย อ่านแล้วสับสน	ได้คะแนน 0

จบเรื่องแบบสุขนานุกรม	ได้คะแนน 4
จบเรื่องแบบให้ข้อคิด	ได้คะแนน 3
จบเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย	ได้คะแนน 2
จบเรื่องแบบเป็นคำสอน	ได้คะแนน 1
จบเรื่องไปเฉย ๆ ลอย ๆ	ได้คะแนน 0

หมายเหตุ

วิธีเสนอเรื่อง = คะแนนการเริ่มเรื่อง + คะแนนการดำเนินเรื่อง + คะแนนการจบเรื่อง

2.3 ความสอดคล้องกับหลักสูตร

1. ด้านความคิดรวบยอด
2. ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร
3. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้
4. ด้านเนื้อหาตรงตามหลักสูตรที่กำหนด

มีคุณสมบัติของครบทั้ง 4 ด้าน	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติ 3 ด้าน	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติ 2 ด้าน	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติ 1 ด้าน	ได้คะแนน 1
ไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

2.4 ลำดับความยากง่าย

ลำดับความยากง่ายของหนังสือแบบเรียนควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ใช้ภาษาง่าย ๆ ใช้ภาษาบุรุษหนึ่ง ใช้ประโยคกาลเดียว
2. การดำเนินเรื่องเป็นลำดับขั้นตอนตามกาลเทศะ
3. มุ่งมโนทัศน์เดียว
4. เนื้อหาไม่ยุ่งยากซับซ้อนควรเป็นเรื่องตามความสนใจและความสามารถ

มีลักษณะครบ 4 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีลักษณะครบ 3 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีลักษณะครบ 2 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีลักษณะครบ 1 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีลักษณะตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

2.5 เอกภาพความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง

เอกภาพความกลมกลืนของหนังสือแสดงออกได้ด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีคุณลักษณะที่แสดงรูปร่างหรือภาพพจน์ ของหนังสือให้เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่มีเรื่องเดียว หรือแบ่งเป็นหลายเรื่อง แต่ละเรื่องมีความสมบูรณ์ในตัวเอง
2. ในแต่ละเรื่องมีจุดมุ่งหมายแห่งความคิดเป็นเรื่องเดียวกัน
3. คำโครงไม่ซับซ้อนจนจับเรื่อง หรือใจความไม่ได้เรียงลำดับความยากง่ายที่ชวนให้เกิดความเข้าใจและต่อเนื่องเป็นอันดี
4. ฉากและเหตุการณ์กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเรื่อง
5. การใช้ภาษาเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน
6. จากชีวิตหรือบรรยากาศของเรื่องต่อเนื่องกลมกลืนตั้งแต่ต้นจนจบ
7. ชื่อเรื่องแสดงมโนทัศน์ให้เห็นลักษณะของเรื่องเป็นเบื้องต้น และยังครอบคลุมไปถึงลักษณะจุดประสงค์ และพฤติกรรมที่มีอยู่เป็นเรื่องนั้นโดยสรุป

มีคุณสมบัติครบทุกข้อ	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติ 5-6 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติ 3-4 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติ 2 ข้อ	ได้คะแนน 1
มีคุณสมบัติเพียงข้อเดียว หรือไม่มีตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

2.6 การเน้นสาระสำคัญ

การเน้นสาระสำคัญของหนังสือแสดงออกด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. มุ่งเน้นมโนทัศน์เดียว
2. มีคุณลักษณะทางคุณธรรม สร้างสรรค์จิตใจคนให้เป็นสุข
3. มีปมเพิ่มความเข้ม ผู้อ่านต้องค้นหาด้วยความตื่นตัวเร้าใจ
4. มีการสร้างน้ำหนักให้เกิดความหนักแน่น เช่น นำหลักของความคิดหรือพฤติกรรมของตัวละครในจุดใดจุดหนึ่ง พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ให้โดดเด่นหรือชัดเจนขึ้น

มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติ 3 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติ 2 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติ 1 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

2.7 ความถูกต้องกับเหตุการณ์

1. การแสดงออกของข้อมูลด้านจำนวน และตัวเลขมีเหตุผลสมจริงเชื่อถือได้
2. เหตุการณ์และบรรยากาศเหมาะสมกับเรื่องและปรับให้เกิดดุลยภาพของผู้อ่าน
3. บุคลิกภาพของตัวละคร สมจริงตามบทบาท และสถานะของตัวละครนั้น ๆ
4. ภาษาที่ใช้ ถูกต้องกับเหตุการณ์ บรรยากาศ และฉากชีวิตของตัวละครตามเนื้อเรื่อง

มีองค์ประกอบครบ 4 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีองค์ประกอบ 3 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีองค์ประกอบ 2 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีองค์ประกอบ 1 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีองค์ประกอบตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

2.8 กิจกรรมเสนอแนะ คลื่นคลายปัญหาต่าง ๆ

กิจกรรมที่เสนอแนะเพื่อคลายคลึงของปมปัญหาในเรื่องควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สนองความต้องการทางพื้นฐานทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา
2. บ่งชี้ปมปัญหาแต่ไม่สนองโดยตรง
3. จูงใจให้คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์จบลงด้วยความสุขสมหวัง
4. พฤติกรรมโน้มนำให้เห็นคุณค่าในการยกระดับจิตใจผู้อ่าน

มีคุณสมบัติครบ 4 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติ 3 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติ 2 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติ 1 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

2.9 เราใจให้สนุกสนาน เพลิดเพลิน

หนังสือที่เราใจให้สนุกสนานเพลิดเพลิน คือ หนังสือที่มีเนื้อหา สาระ มีลักษณะเด่น ในทางด้านภาษาศาสตร์ มีลีลาการแต่งทำให้เกิดเสน่ห์ ใจให้อ่านเป็นหนังสือที่มีลักษณะ ต่อไปนี้

1. สดใสอารมณ์เกือบทุกตอน ทำให้รสชาดการผันแปรอารมณ์ ความรู้สึกอ่อนไหว
2. ให้ภาษาง่ายๆ ความหมายไม่ซับซ้อน กระชับทันเหตุการณ์
3. สื่อความหมายได้ไพเราะเพราะพริ้งชวนอ่าน
4. มีสัมผัสจะความจริงใจจริงจังในเหตุการณ์สมกับสภาพความเป็นจริงในชีวิต
5. มีลีลาการเสนอสาระหรือเนื้อเรื่องแปลกใหม่ชวนให้เข้าสู่ฉากชีวิตของเรื่องอยู่เสมอ

ไม่ซ้ำซาก จำเจ

คุณสมบัติครบ 4 – 5 ประการ	ได้คะแนน 4
คุณสมบัติครบ 3 ประการ	ได้คะแนน 3
คุณสมบัติครบ 2 ประการ	ได้คะแนน 2
คุณสมบัติครบ 1 ประการ	ได้คะแนน 1
ไม่มีคุณสมบัติตามที่กล่าว	ได้คะแนน 0

การใช้ภาษา

2.10 ความถูกต้องตามหลักภาษา

ในการพิจารณาความถูกต้องตามหลักภาษาของหนังสือสารบัญเรื่อง โดยทั่วไป มีความถูกต้องเป็นส่วนมาก อาจจะมีข้อบกพร่องในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

1. ผิดหลักภาษา
2. ผิดความหมาย
3. ไม่ถูกต้องตามศัพท์บัญญัติ
4. ผิดศีลธรรมจรรยา ทำนองคลองธรรม
5. ผิดข้อเท็จจริง และเหตุการณ์
6. มีความหมายคลุมเครือไม่ชัดเจน
7. สอนแง่สอนมุม
8. ไขว้เขว สับสน
9. เขียนผิด

ถูกต้องทั้งหมด	ได้คะแนน 4
มีที่ผิด 1 กรณี	ได้คะแนน 3
มีที่ผิด 2 กรณี	ได้คะแนน 2
มีที่ผิด 3 กรณี	ได้คะแนน 1
มีที่ผิด 4 กรณีขึ้นไป	ได้คะแนน 0

2.11 ความชัดเจนของถ้อยคำ

ลักษณะความชัดเจนของถ้อยคำ มีดังนี้

1. ใช้คำถูกต้องกับความนิยมและหลักการใช้ภาษา
2. ใช้คำถูกต้องตามสภาพเหตุการณ์ภายในเรื่อง
3. ใช้คำตรงกับความต้องการบอกไม่อ้อมค้อม
4. ใช้คำสั้น ๆ ง่าย ๆ กระชับรัดกุมกินความมาก

มีคุณสมบัติครบ 4 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติ 3 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติ 2 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติ 1 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

2.12 ความเหมาะสมในการใช้ศัพท์

หนังสือประเภทร้อยแก้ว ควรมีลักษณะดังนี้

ที่หนึ่ง

1. ใช้ภาษาพูดหรือสนทนาซึ่งมีลักษณะเป็นธรรมชาติเน้นการใช้ลักษณะนามเป็นบุรุษ
2. ใช้คำศัพท์ไทย ไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศ
3. ใช้คำสุภาพ ไม่หยาบคาย ไม่เป็นคำตลาด คำสแลง
4. สอดคล้องกับภาพเนื้อเรื่อง
5. ใช้ภาษากลาง
6. การบรรยายเรื่องใช้ภาษาเขียนตามหลักภาษามากกว่าภาษาพูด
7. มีโครงสร้างของประโยคไม่ซับซ้อน กล่าวคือ เด็กเล็ก ประโยคละไม่เกิน 6-10 คำ

มีลักษณะครบ 7 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีลักษณะ 5-6 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีลักษณะ 3-4 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีลักษณะ 2 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีลักษณะตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

เรื่องประเภทร้อยกรอง ควรมีลักษณะดังนี้

1. ถูกต้องตามลักษณะฉันทลักษณ์
2. ดำเนินเรื่องอย่างมีเอกภาพ สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
3. หลีกเลี่ยงคำที่ไม่มีความหมาย ซึ่งนำมาใช้เพื่อกล่อนพาไป
4. ใช้คำที่มีลักษณะร่วมสมัยไม่เป็นถ้อยคำโบราณ
5. ใช้สำนวนถูกต้องตรงตามความหมายไม่ใช่สำนวนแปลกใหม่ตามสมัยนิยม
6. สำนวนและเนื้อหาราบรื่น ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้อ่าน ได้รับความคิด อารมณ์

และจินตนาการ

7. ความยาวของร้อยกรองควรอ่านจบในเวลา 15-20 นาที

มีลักษณะครบ 7 ข้อ	ได้คะแนน 4
มีลักษณะในข้อที่ 1 และข้ออื่น 4-5 ข้อ	ได้คะแนน 3
มีลักษณะในข้อที่ 1 และข้ออื่น 2-3 ข้อ	ได้คะแนน 2
มีลักษณะในข้อที่ 1 และข้ออื่น 1 ข้อ	ได้คะแนน 1
ไม่มีลักษณะตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

2.13 การเว้นวรรคตอน

การเว้นวรรคตอนและการใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ในหนังสือเรียนมีกรณีที่ควรพิจารณา

ดังนี้

1. การย่อหน้า
2. การเว้นวรรค
3. การใช้เครื่องหมาย ประศนี อัสเจรีย์ ฯลฯ
4. การใช้ไม้ยมก

ถูกต้องทั้งหมด	ได้คะแนน 4
มีที่ผิด 1 กรณี	ได้คะแนน 3
มีที่ผิด 2 กรณี	ได้คะแนน 2
มีที่ผิด 3 กรณี	ได้คะแนน 1
มีที่ผิดตั้งแต่ 4 กรณีขึ้นไป	ได้คะแนน 0

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามความสนใจนักเรียน

**แบบสอบถามความสนใจนักเรียน
เกี่ยวกับคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์**

ชื่อ.....ชั้น.....

ชื่อหนังสือ.....

เมื่อนักเรียนได้อ่านหนังสือ นักเรียนมีความรู้สึกที่หนังสือเล่มนี้น่าสนใจอย่างไร
ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียน

ด้านคุณลักษณะ

ลักษณะรูปเล่ม

1. ภาพปกสวยหรือไม่
☐ สวย ☐ ไม่สวย
2. ชื่อเรื่องบนหน้าปกชอบหรือไม่
☐ ชอบ ☐ ไม่ชอบ
3. หนังสือเล่มขนาดนี้ดีหรือไม่
☐ ดี ☐ ไม่ดี
4. ตัวหนังสือขนาดนี้ดีหรือไม่
☐ ดี ☐ ไม่ดี

ภาพประกอบ

5. ภาพชัดเจนหรือไม่
☐ ชัดเจน ☐ ไม่ชัดเจน
6. สีของภาพสวยหรือไม่
☐ สวย ☐ ไม่สวย

ด้านคุณภาพ

เนื้อเรื่อง

6. เรื่องนี้สนุกหรือไม่

☐ สนุก

☐ ไม่สนุก

8. ได้ความรู้จากเรื่องนี้หรือไม่

☐ ได้

☐ ไม่ได้

9. เนื้อเรื่องยาวเกินไปหรือไม่

☐ เรื่องยาวเกินไป

☐ เรื่องไม่ยาว

10. มีคำที่อ่านไม่ออกหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

11. แต่ละหน้าตัวหนังสือมากเกินไปหรือไม่

☐ มากไป

☐ ไม่มาก

การใช้ภาษา

12. มีคำที่ไม่เข้าใจความหมายหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

13. มีคำที่ไม่สุภาพหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

14. อ่านแล้วรู้เรื่องหรือไม่

☐ รู้เรื่องตลอด

☐ ไม่รู้เรื่อง

15. ชอบหนังสือเรื่องนี้หรือไม่

☐ ชอบ

☐ ไม่ชอบ

ภาคผนวก ค
ตารางค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความสนใจนักเรียน

ตาราง10 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความสนใจนักเรียน เกี่ยวกับคุณภาพหนังสือ
แบบเรียนมุ่งประสบการณ์

ข้อ	SUMcor	P=Sum(Ncor)	Q=1-P	PQ	ค่าความยาก	อำนาจจำแนก
1	59	0.842857	0.157143	0.132449	0.84	0.45
2	60	0.857143	0.142857	0.122449	0.86	0.42
3	63	0.900000	0.100000	0.090000	0.90	0.39
4	60	0.857143	0.142857	0.122449	0.86	0.42
5	57	0.814286	0.158714	0.151224	0.81	0.45
6	55	0.785714	0.214286	0.168367	0.79	0.42
7	51	0.728571	0.271429	0.197755	0.73	0.45
8	64	0.914286	0.085714	0.078367	0.91	0.39
9	49	0.700000	0.300000	0.210000	0.70	0.45
10	54	0.771429	0.0228571	0.176327	0.77	0.37
11	51	0.728571	0.271429	0.197755	0.73	0.34
12	51	0.728571	0.271429	0.197755	0.73	0.37
13	54	0.771429	0.228571	0.176327	0.77	0.39
14	65	0.928571	0.071429	0.066327	0.93	0.32
15	52	0.742857	0.257143	0.191020	0.74	0.42
ความเชื่อมั่น =						0.930

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาววัฒนีย์ วันรอด
เกิดวันที่	13 ตุลาคม 2500
สถานที่เกิด	เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตนำทีพิทยเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2519	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเสาวภา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2522	ปศ.สูง จากวิทยาลัยครูเพชรบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2528	กศ.บ. จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพลศึกษา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2542	กศ.ม. จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

การประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา
วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

บทคัดย่อ

โดย

วัฒณี วันรอด

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา ปถ 692 ภาคนิพนธ์ระดับสูงและ ปถ 693
การวิจัยทางการประถมศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มีนาคม 2543

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อประเมินคุณภาพหนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ ภาษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 5 เรื่อง คือ เรื่องไปทะเล เรื่องเครื่องบินรบ เรื่องถนนสีขาว เรื่องบ้านของผม และ เรื่องเพาะงา ก็นอรรอย โดยใช้แบบประเมินคุณภาพของหนังสือ และแบบสอบถามความสนใจ จำแนกเป็นด้านคุณลักษณะ ด้านคุณภาพ และรวมทั้ง 2 ด้าน ข้อมูลที่ได้นำเสนอเพื่อแสดง ระดับคุณภาพของหนังสือแต่ละเล่มในรูปค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 จำนวน 15 คน เป็นผู้ประเมิน โดยใช้แบบวิเคราะห์เปรียบเทียบและแบบประเมินคุณภาพ หนังสือของ หทัย ดันหยง กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 70 คน ของ โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ปีการศึกษา 2542 โดยใช้แบบสอบถามความสนใจนักเรียนเกี่ยวกับคุณภาพ หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์

ผลการศึกษาพบว่า

1. การประเมินคุณภาพโดยใช้แบบวิเคราะห์เปรียบเทียบ และประเมินคุณภาพหนังสือ ของครูผู้สอนภาษาไทย พบว่า หนังสือแบบเรียนมุ่งประสบการณ์ภาษา มีคุณลักษณะอยู่ในระดับ ดี จำนวน 1 เรื่อง และระดับปานกลาง จำนวน 4 เรื่อง และเมื่อพิจารณารวมทั้ง 2 ด้าน พบว่า มีคุณภาพในระดับดี จำนวน 3 เรื่อง และระดับปานกลาง จำนวน 2 เรื่อง

2. การประเมินคุณภาพโดยแบบสอบถามความสนใจนักเรียน พบว่า หนังสือที่นักเรียน ส่วนใหญ่ชอบ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือเรื่องบ้านของผม เรื่องเพาะงา ก็นอรรอย เรื่องไปทะเล เรื่องถนนสีขาว และเรื่องเครื่องบินรบ ตามลำดับ

THE QUALITY EVALUATION OF CONCENTRATED LANGUAGE ENCOUNTER
TEXT BOOKS AT PRATHOM SUKSA II

AN ABSTRACT
BY
WATTANEE WONROD

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Elementary Education
At Srinakharinwirot University
March 2000

This study aims to evaluate the quality of five concentrated language encounter text books at Prathom Suksa II level under the Office of the National Primary Education Commission. They are Going to the Sea, Pleasure Airplane, White Road, My Home, and Easily Plant, Delicious Eat. The instrument consists of book quality evaluation scale and reading interest questionnaire concerning characteristic, quality, and both of them.

The subjects comprise 15 Thai teachers at Prathom Suksa II level who evaluate with Hatai Tanyong's comparative analysis evaluation scale of book quality, and 70 Prathom Suksa II students of Sai Namthip school during 1999 academic year. Reading interesting questionnaire concerning concentrated language encounter text book is administered to the latter group.

The results reveals that :

1. Thai teachers evaluate concentrated language encounter text book at a high level on one text book and at a moderate level on four text books as quality. When considered both of characteristic and quality, it is found that there are three text books with high quality and two text books with moderate quality.

2. Prathom Suksa II students are high interested to the lowest one on My Home, Easily Plant, Delicious Eat, Going to the Sea, White Road, and Pleasure Airplane, respectively.